

2024

Gendergerelateerd geweld in België

Kerncijfers van de Europese enquête over geweld tegen vrouwen en andere vormen van interpersoonlijk geweld (EU-GBV, 2021-2022)

COLOFON

Auteurs : **Chloé Janssen** (IWEPS)
Frédéric Vesentini (IWEPS)

Editie : **Évelyne Istace** (IWEPS)

Verantwoordelijke uitgevers : **Sébastien Brunet** (IWEPS)
Astrid Romain (BISA)
Jo Noppe (Statistiek Vlaanderen)

Wettelijk depot : D/2024/10158/4

Grafisch ontwerp : **Deligraph** <http://deligraph.com>

Illustratie : ©Malika Favre

Reproductie met bronvermelding toegestaan, behalve voor commerciële doeleinden.

BISA

Brussels Instituut voor Statistiek
en Analyse

Naamsestraat, 59
1000 BRUSSEL

Tel : 02 435 42 30

<https://bisa.brussels/>

bisa@perspective.brussels

STATISTIEK VLAANDEREN

Havenlaan 88 bus 100
1000 BRUSSEL

Tel : 02 553 52 07

[https://www.vlaanderen.be/
statistiek-vlaanderen](https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen)

sv@vlaanderen.be

IWEPS

Institut wallon de l'évaluation, de la
prospective et de la statistique

Route de Louvain-La-Neuve, 2
5001 NAMUR

Tel : 081 46 84 11

<http://www.iweps.be>

info@iweps.be

SAMENWERKING

De EU-GBV 2021-2022-enquête werd gefinancierd door:

DEPARTEMENT
ZORG

AGENTSCHAP
BINNENLANDS
BESTUUR

AGENTSCHAP
JUSTITIE &
HANDHAVING

Direction de l'intégration des
personnes d'origine étrangère et de
l'égalité des chances

Institut pour l'égalité
des femmes et des hommes

Instituut voor de gelijkheid
van vrouwen en mannen

Dit rapport werd gefinancierd door:

Dit onderzoek en dit rapport zouden zonder de steun van Statbel niet mogelijk geweest zijn.

Inhoudsopgave

1.	Onderzoek naar gendergerelateerd geweld in België.....	6
1.1.	Een nadrukkelijke institutionele en maatschappelijke vraag.....	6
1.2.	Nood aan nieuwe gegevens.....	7
1.3.	De EU-GBV-enquête.....	7
1.3.1.	Uitvoering van de enquête in België: het resultaat van interfederale samenwerking.....	8
1.3.2.	Methodologie en vergelijkbaarheid.....	8
1.3.3.	Inhoud van de enquête.....	9
1.4.	Opbouw van het rapport en voorgestelde analyses.....	13
2.	Intiem partnergeweld.....	14
2.1.	Prevalentie van de verschillende soorten geweld.....	14
2.1.1.	Psychologisch geweld en bedreigingen.....	15
2.1.2.	Fysiek geweld.....	19
2.1.3.	Seksueel geweld.....	20
2.2.	Slachtofferschap bij vrouwen volgens hun sociale kenmerken.....	22
2.2.1.	Psychologisch geweld.....	22
2.2.2.	Fysiek geweld.....	25
2.2.3.	Seksueel geweld.....	27
2.3.	Cumulatief slachtofferschap bij vrouwen.....	29
2.4.	Prevalentie van intiem partnergeweld in de drie gewesten.....	30
3.	Niet-partnergeweld.....	32
3.1.	Prevalentie van de verschillende soorten geweld.....	32
3.1.1.	Fysiek geweld.....	33
3.1.2.	Seksueel geweld.....	38
3.2.	Slachtofferschap bij vrouwen volgens hun sociale kenmerken.....	42
3.3.	Prevalentie van fysiek en seksueel niet-partnergeweld in de drie gewesten.....	45
4.	Geweld in de kindertijd.....	47
4.1.	Fysiek en psychologisch geweld voor de leeftijd van 15 jaar.....	47
4.1.1.	Fysiek en psychologisch geweld gepleegd door een ouder.....	47
4.1.2.	Blootstelling aan fysiek of psychologisch geweld tussen de ouders.....	50
4.2.	Seksueel geweld voor de leeftijd van 15 jaar.....	52
4.3.	Cumulatief slachtofferschap in de kindertijd en op volwassen leeftijd.....	56
4.3.1.	Cumulatief slachtofferschap in de kindertijd.....	56
4.3.2.	Cumulatief slachtofferschap in de kindertijd en op volwassen leeftijd.....	58

4.4.	Prevalentie van Psychologisch, fysiek en seksueel geweld voor de leeftijd van 15 jaar in de drie gewesten	61
5.	<i>Stalking</i>	62
5.1.	Algemene prevalentie en ervaringen	62
5.2.	Gevolgen van <i>stalking</i>	67
5.3.	Slachtofferschap bij vrouwen volgens hun sociale kenmerken	68
5.4.	prevalentie van <i>stalking</i> in de drie gewesten.....	71
6.	Seksuele intimidatie op het werk.....	72
6.1.	Algemene prevalentie en ervaringen	72
6.2.	Slachtofferschap bij vrouwen volgens hun sociale kenmerken	75
6.3.	Perceptie en kennis van maatregelen rond seksuele intimidatie op het werk.....	78
6.4.	Prevalentie van seksuele intimidatie op het werk in de drie gewesten	79
7.	Methodologische nota.....	81
7.1.	Steekproeftrekking en gegevensverzameling.....	81
7.2.	Extrapolatie.....	84
7.3.	Gewogen en ongewogen resultaten.....	88
	Lijst van afkortingen	89
	Lijst van tabellen.....	90

1. Onderzoek naar gendergerelateerd geweld in België

1.1. EEN NADRUKKELIJKE INSTITUTIONELE EN MAATSCHAPPELIJKE VRAAG

De afgelopen jaren hebben heel wat gebeurtenissen de omvang van het geweld tegen vrouwen en de nefaste gevolgen daarvan voor de slachtoffers onder de aandacht gebracht. Bewegingen zoals #metoo of #balancetonporc en hun uitlopers hebben aangetoond hoe groot dit fenomeen wel is en dat elke vrouw ermee geconfronteerd kan worden, binnen maar ook buiten de intieme sfeer, de gezinssfeer of in een publieke en professionele context. Het probleem van geweld tegen vrouwen is dus een belangrijk aandachtspunt geworden voor het overheidsbeleid. Deze bewegingen klaagden ook het klimaat van straffeloosheid en het structurele karakter van dit geweld en deze vorm van discriminatie aan.

Het is in die maatschappelijke en politieke context dat het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, bekend als het Verdrag van Istanbul, in 2014 van kracht werd en in 2016 door België werd geratificeerd, waardoor het een volledig bindend rechtsinstrument werd. Het is het eerste regionale juridische instrument in Europa dat specifiek over geweld tegen vrouwen gaat¹. Dit instrument is van cruciaal belang omdat het geweld tegen vrouwen erkent als een schending van hun fundamentele rechten en als discriminatie op grond van geslacht, die het gevolg is van ongelijke machtsverhoudingen tussen vrouwen en mannen en van structurele ongelijkheden die gebaseerd zijn op een verschillende perceptie van de rollen die aan vrouwen en mannen zijn toebedeeld. Het verdrag wil meer bepaald gendergerelateerd geweld zichtbaar maken² door de vele vormen die het kan aannemen uit te lichten, op basis van een alomvattende aanpak die vertrekt van de 'vier P's'³: *prevention* (preventie), *protection* (bescherming), *prosecution* (vervolgning) en *integrated policies* (geïntegreerd beleid).

Als een van de verplichtingen met betrekking tot die laatste 'P' voorziet artikel 11 in de verzameling van statistische gegevens en het uitvoeren van onderzoeken om besluitvormers een beter inzicht te geven in de onderzochte situaties en zo beleid gebaseerd op onderzoek, kennis en ervaring (*evidence-informed policy*) te implementeren. Zo wordt onder meer van de partijen verwacht dat ze ernaar streven "met regelmatige tussenpozen onderzoeken onder hun bevolking uit te voeren ten einde de omvang van en ontwikkelingen binnen alle vormen van geweld die vallen onder de reikwijdte van dit Verdrag vast te stellen." Het gaat hier om het aanleveren van gegevens die het mogelijk maken om:

- de prevalentie van geweld tegen vrouwen in cijfers te vatten en licht te werpen op de aard ervan, en
- onder andere de dieper liggende oorzaken, effecten en frequentie van het geweld te bestuderen.

Aan de hand van die gegevens kan dan een doeltreffend en efficiënt nationaal beleid worden uitgerold om deze vormen van geweld te bestrijden. De Europese EU-GBV-enquête sluit direct bij dat doel aan.

¹ E. d'Ursel, La Convention du Conseil de l'Europe sur la prévention et la lutte contre les violences à l'égard des femmes : une révolution silencieuse ? Revue trimestrielle des droits de l'homme 2018 Vol. 1, nr. 113, p. 25

² Raad van Europa, <https://www.coe.int/fr/web/istanbul-convention/key-facts>, pagina geraadpleegd op 23 januari 2024.

³ E. d'Ursel, *op. cit.*

1.2. NOOD AAN NIEUWE GEGEVENS

In België werden net voor de eeuwwisseling, in 1988 en in 1998, op vraag van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM) 2 nationaal representatieve studies over de prevalentie van geweld tegen vrouwen uitgevoerd.⁴⁵ Dat laatste onderzoek werd verder opengetrokken en belicht ook geweld tegen mannen.

In 2010 liet het IGVM een nieuwe grootschalige studie uitvoeren over het voorkomen, het ervaren en het gebruik van psychologisch, fysiek en seksueel geweld in België⁶.

In 2013 werden, opnieuw op vraag van het IGVM, meer gedetailleerde vragen over intrafamiliaal geweld opgenomen in de nationale Gezondheidsenquête onder de algemene Belgische bevolking, waardoor het mogelijk werd om slachtofferschap bij zowel vrouwen als mannen te bestuderen⁷.

In 2014 organiseerde het Europees Bureau voor de grondrechten (FRA) in heel Europa de enquête 'Violence against women: an EU-wide survey' (Geweld tegen vrouwen: een Europese enquête) met als doel geweld tegen vrouwen te kwantificeren en licht te werpen op de aard en de gevolgen van dergelijk geweld⁸. Deze enquête was de eerste die werd uitgevoerd in alle 28 lidstaten in de vorm van een gestandaardiseerde vragenlijst en met een gestandaardiseerde methodologie, waardoor het mogelijk werd om gegevens tussen landen te vergelijken. De gegevens werden verzameld tijdens gesprekken met 42.000 vrouwen over hun ervaringen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld.

Dit waren de laatste gegevens die op nationaal niveau werden verzameld. Sindsdien werden er weliswaar nog andere studies uitgevoerd, maar die waren gericht op het gewestelijke niveau⁹ en/of op meer specifieke vormen van geweld tegen vrouwen, zoals seksueel geweld of vrouwelijke genitale verminking¹⁰. Het was dus nodig om recente, nationaal representatieve gegevens te verzamelen over een breed en volledig spectrum van geweld, een noodzaak die nog versterkt werd door de verbintenissen van België op Europees niveau.

1.3. DE EU-GBV-ENQUÊTE

In 2016 werd op initiatief van Eurostat, het bureau voor de statistiek van de Europese Unie (EU), binnen het Europees statistisch systeem (ESS) een werkgroep opgericht om een enquête over gendergerelateerd geweld op te stellen. De scope van die 'EU survey on gender-based violence against women and other forms of inter-personal violence' is behoorlijk breed en omvat geweld op het werk, geweld tussen (ex-)partners en geweld in de kindertijd.

⁴ Vandeweghe, R., R. Bruynooghe en S. Opdebeek (1988). Ervaringen van vrouwen met fysiek en seksueel geweld: prevalentie en gevolgen. Rapport bestemd voor de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke emancipatie, Brussel: INBEL.

⁵ Bruynooghe, R., S. Noelanders en S. Opdebeek (1998). Geweld ondervinden, gebruiken en voorkomen, Hasselt/Brussel: Universitair Centrum Limburg/Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid en Gelijkekansenbeleid, pp. 4-11.

⁶ Pieters, J., P. Italiano, A.M. Offermans en S. Hellemans (2010). Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld. Brussel: Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen.

⁷ S. Driessens en S. Demarest (2013), Onderzoek naar intrafamiliaal geweld en partnergeweld op basis van de gezondheidsenquête 2013. Brussel: Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen.

⁸ FRA – European Agency for Fundamental Rights (2014), *Geweld tegen vrouwen: een Europese enquête. Resultaten in het kort*. In te kijken op: <https://fra.europa.eu/nl/publication/2020/geweld-tegen-vrouwen-een-europese-enquete-resultaten-het-kort#:~:text=Violence%20against%20women%3A%20an%20EU%2Dwide%20survey%20%2D%20Survey%20methodology.of%20various%20forms%20of%20violence>

⁹ Voorbeelden hiervan zijn: Van Parys, A-S en Leye, E. (2015), *Onderzoeksrapport prevalentiestudie geweld op vrouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, Brussel: Brusselse Gewestelijke Coördinatie, 90 p.; Buysse, A. et al. (2013), *Seksuele gezondheid in Vlaanderen*, Gent, Academia Press, 273 p.

¹⁰ Zie onder meer: Keygnaert I, et al. (2021), *Understanding the Mechanisms, Nature, Magnitude and Impact of Sexual Violence in Belgium. Final Report*. Brussels: Belgian Science Policy, 117 p. (BRAIN-be - (Belgian Research Action through Interdisciplinary Networks)); Dubourg, D., Richard, F. (2016), *Schatting van de prevalentie van in België wonende vrouwen en meisjes die vrouwelijke genitale verminking ondergingen of het risico lopen om verminkt te worden, 2018*, Brussel: Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, 53 p.

Zodra de EU-GBV-enquête klaar was, werd die voorgesteld aan de lidstaten (EU-lidstaten of partners) met de bedoeling om gegevens gespreid over de periode 2020-2023 te verzamelen. We geven mee dat deelname aan de enquête momenteel niet verplicht is voor de lidstaten en dat ze dus op vrijwillige basis deelnemen.

1.3.1. Uitvoering van de enquête in België: het resultaat van interfederale samenwerking

In België werd deze enquête uitgevoerd door het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS), via een werkgroep onder leiding van het Waals Instituut voor evaluatie, toekomstverwachting en statistiek (IWEPS) en met medewerking van het Belgische statistiekbureau (Statbel), het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) en de Vlaamse Statistische Autoriteit (Statistiek Vlaanderen).

In 2019 sloten Statbel en de 3 gewestelijke statistische autoriteiten (BISA, Statistiek Vlaanderen, IWEPS) een *Service Level Agreement* (SLA) voor 1 jaar in het kader van het geïntegreerd statistisch programma van het IIS om een organisatorische en financiële samenwerking aan te gaan voor het uitvoeren van de enquête in België. De volgende overheidsdiensten werken hieraan mee: het IGVM, safe.brussels en qual.brussels van de Brusselse Gewestelijke Overheidsdienst, het Agentschap Binnenlands Bestuur en het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (dat op 1 juni 2023 fuseerde met het Agentschap Zorg en Gezondheid tot het nieuwe Departement Zorg) en het Agentschap Justitie en Handhaving (waarvan een deel, bij het begin van de enquête, ressorteerde onder het vroegere Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin) van de Vlaamse overheid, de Direction de l'Égalité des chances van de Federatie Wallonië-Brussel (FWB) en de Direction de l'Intégration des personnes d'origine étrangère et de l'Égalité des chances van de Waalse Overheidsdienst.

Tijdens dat eerste jaar werd een akkoord bereikt over een financieringsmodel om het onderzoek te kunnen uitvoeren, waarbij in de planning de betrokkenheid van alle belanghebbenden bij het project werd vastgelegd, wat betekent dat ze personeel, expertise en financiële middelen ter beschikking stellen. Vanaf dat moment tot aan het statistisch programma 2023 volgden de jaarlijkse samenwerkingen elkaar op. Die waren vooral gericht op het bereiken van een formeel akkoord tussen de overheden die de enquête financierden, het scherpstellen van de steekproefmethodologie, het vertalen van de vragenlijst, het opstellen van het bestek voor uitvoering van de enquête, het gunnen van de opdracht, het opvolgen van de dienstverlener (*Profacts*), het opleiden van de vragenstellers en het controleren en opschonen van de gegevens. In 2023 werd dit vijfjarige proces afgerond: de gegevens werden aangeleverd aan Eurostat, het statistische rapport werd opgesteld (gefinancierd door Wallonië en de Federatie Wallonië-Brussel) en een microdataset werd door Statbel ter beschikking gesteld van de onderzoeksgemeenschap.

1.3.2. Methodologie en vergelijkbaarheid

De EU-GBV-enquête werd uitgevoerd **in 18 lidstaten van de Europese Unie (EU)** (Oostenrijk, België, Bulgarije, Kroatië, Denemarken, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Letland, Litouwen, Malta, Nederland, Polen, Portugal, Slowakije, Slovenië en Spanje) **en 5 landen die geen lid zijn van de EU** (IJsland, Montenegro, Servië, Noord-Macedonië en Kosovo). Net als de FRA-enquête van 2014, is de EU-GBV-enquête gebaseerd op een geharmoniseerde methodologie en vragenlijst voor alle deelnemende staten met het oog op een maximale kwaliteit en vergelijkbaarheid van de gegevens.

In België werd een representatieve steekproef van de bevolking tussen 18 en 74 jaar (die nader wordt beschreven in de bijgevoegde methodologische nota) getrokken uit het rijksregister. **Hoewel het eerste doel van de enquête is om de prevalentie en de aard van geweld tegen vrouwen**

gerichter te analyseren, hadden de lidstaten niettemin de mogelijkheid om een representatieve steekproef van de mannelijke bevolking in hun enquête op te nemen¹¹. België maakte van die mogelijkheid gebruik, maar selecteerde wel een kleinere steekproef van mannen.

Om ervoor te zorgen dat de steekproef zo representatief mogelijk is en om vertekening door de toegepaste bevragsingsmethode te voorkomen, werden de gegevens verzameld met behulp van twee verschillende methoden, in twee opeenvolgende fasen. In de eerste fase werd gewerkt volgens **een CAWI-methodologie** (*Computer-Assisted Web Interviews*). Dit is een online bevragsingsmethode waarbij de respondent zelf online een vragenlijst invult. Tijdens deze fase, die in juli 2021 van start ging, werden gegevens over 4.304 personen verzameld. De tweede fase werd uitgerold in oktober 2021. Daarbij werd gewerkt volgens **een CAPI-methodologie** (*Computer-Assisted Personal Interviews*). Dit is een face-to-face bevragsingsmethode waarbij de vragensteller de respondent vragen stelt en de vragenlijst rechtstreeks op een elektronisch medium invult. Respondenten kunnen de vragenlijst ook zelf invullen, in aanwezigheid van de vragensteller. In de CAPI-fase namen de vragenstellers contact op met personen die in de CAWI-fase werden geselecteerd maar niet hadden gereageerd. In de context van de COVID-19-pandemie werden een aantal interviews in de tweede fase ook uitgevoerd volgens de CAWI- of CATI-methodologie (*Computer-Assisted Telephone Interviews*), afhankelijk van de voorkeur van de respondent. De CATI-methode is vergelijkbaar met de CAPI-methode, met het verschil dat de vragenlijst telefonisch wordt afgenomen in plaats van persoonlijk. Tijdens de tweede fase, die afliep in augustus 2022, werden in totaal 1.451 interviews afgenomen. Dat betekent dat tussen juli 2021 en augustus 2022 in totaal 5.755 respondenten aan de enquête hebben deelgenomen.

Na het opschonen en verwerken van de verzamelde gegevens bevat de Belgische EU-GBV-database de antwoorden van 5.494 personen: 4.529 vrouwen en 965 mannen. Hoewel België ervoor heeft gekozen om ook mannen in het onderzoek op te nemen, is het omwille van de kleinere steekproefgrootte niet mogelijk om systematische vergelijkingen tussen de geslachten te maken of om de prevalentie onder mannen op te splitsen op gewestelijk niveau. Deze gegevens zijn dus eerder verkennend en zullen in dit rapport worden gebruikt als contrapunten.

De EU-GBV-enquête is, zoals die binnen het Europese kader is opgezet en op nationaal niveau werd uitgevoerd, wel degelijk representatief voor de algemene bevolking. De tabellen in dit rapport tonen systematisch het *gewogen* aandeel personen (%) en het aantal personen (in duizenden) *na extrapolatie naar de doelpopulatie*. Die gevolgtrekking leidt dus tot schattingen van zowel het percentage als het aantal betrokken personen in de populatie. Voor de duidelijkheid hebben we beslist om de betrouwbaarheidsintervallen die de onzekerheid van dit inferentieproces weergeven, niet aan te geven. We stellen de gegevens in de tabellen echter zo voor dat de lezer gemakkelijk kan zien of een verschil tussen twee waarden statistisch significant is of niet, door vergelijkingen die vanuit statistisch oogpunt *niet te maken zijn* met een '*' aan te duiden. En omwille van de robuustheid bevatten de tabellen bovendien geen cijfers voor respondenten van wie het aantal onder de 50 ligt voor mannen en onder de 30 voor vrouwen. Dit wordt aangeduid met 'VD' (onder de verspreidingsdrempel).

Een meer gedetailleerde methodologische nota over de steekproefmethode en de responsgraad per geslacht en gewest is als bijlage bij dit rapport gevoegd.

1.3.3. Inhoud van de enquête

De EU-GBV-enquête betreft een zogenaamd slachtofferonderzoek. Zauberman beschrijft dit soort onderzoek als een kennisinstrument dat in het laatste derde van de 20^e eeuw door de sociale

¹¹ Die gegevens worden echter niet door Eurostat gepubliceerd.

wetenschappen werd ontwikkeld en dat bestaat uit het toepassen van de peilingstechniek, d.w.z. steekproefenquêtes, op een maatschappelijk fenomeen waarbij slachtoffers betrokken zijn en dat moeilijk te meten is met alleen administratieve gegevens¹². Het voordeel van dit type onderzoek is dat ervaringen worden 'vastgelegd' die niet systematisch worden geregistreerd in justitiële of politieke gegevens, om verschillende redenen, waaronder het feit dat iemand zich niet bewust is dat hij of zij slachtoffer is of geen klacht indient.

1.3.3.1. Definities en kernbegrippen

Dit slachtofferonderzoek wordt uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in gendergerelateerd geweld, in het bijzonder geweld tegen vrouwen. In lijn met het Verdrag van Istanbul, waarin de vele vormen van geweld tegen vrouwen worden erkend, omvat het onderzoek alle vormen van geweld, waaronder huiselijk en interpersoonlijk geweld. De meeste begrippen en definities die voor dit geweld worden gebruikt, zijn overgenomen uit het Verdrag¹³.

Geweld tegen vrouwen wordt gedefinieerd in artikel 3, a van het Verdrag van Istanbul en betekent:

"Een schending van de mensenrechten en een vorm van discriminatie van vrouwen en wordt hieronder verstaan alle vormen van gendergerelateerd geweld die leiden of waarschijnlijk zullen leiden tot fysiek, seksueel of psychologisch letsel of leed of economische schade voor vrouwen, met inbegrip van bedreiging met dit soort geweld, dwang of willekeurige vrijheidsberoving, ongeacht of dit in het openbaar of in de privésfeer geschiedt."

Gendergerelateerd geweld tegen vrouwen wordt gedefinieerd in artikel 3, d van het Verdrag van Istanbul en betekent:

"Geweld gericht tegen een vrouw omdat ze een vrouw is of geweld dat vrouwen buitenproportioneel treft."

Huiselijk geweld wordt gedefinieerd in artikel 3, b van het Verdrag van Istanbul en betekent:

"Alle vormen van fysiek, seksueel, psychologisch of economisch geweld dat plaatsvindt binnen het gezin of het huishouden of tussen voormalige of huidige echtgenoten of partners, ongeacht of de dader in dezelfde woning als het slachtoffer verblijft of heeft verbleven."

Interpersoonlijk geweld wordt door de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) gedefinieerd als geweld tussen personen¹⁴. Het wordt onderverdeeld in huiselijk geweld, zoals dat hierboven is gedefinieerd, en geweld binnen de gemeenschap ("*community violence*", dat geweld omvat dat wordt gepleegd door enerzijds personen die het slachtoffer kent en anderzijds personen die het slachtoffer niet kent).

Dit huiselijk en interpersoonlijk geweld is gebaseerd op verschillende vormen van geweld, afhankelijk van de relatie tussen het slachtoffer en de dader.

¹² Zauberman, Renée. "Les enquêtes de victimation. Une brève histoire, quelques usages " *Idées économiques et sociales*, vol. 181, nr. 3, 2015, pp. 8-21.

¹³ De begrippen en definities worden uiteengezet in hoofdstuk 1 'Main concepts and definitions' van de methodologische handleiding bij de enquête, die hier kan worden ingekeken: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ks-gq-21-009>

¹⁴ World Health Organization, <https://www.who.int/groups/violence-prevention-alliance/approach>, pagina geraadpleegd op 23 januari 2024.

De EU-GBV-enquête zoomt in op 5 vormen van geweld:

- **Psychologisch geweld**, wat in artikel 33 van het Verdrag van Istanbul wordt gedefinieerd als "opzettelijke gedragingen tot het door middel van dwang of bedreiging ernstig beschadigen van de geestelijke integriteit van een ander."
- **Fysiek geweld**, wat in artikel 35 van het Verdrag van Istanbul wordt gedefinieerd als "opzettelijke gedragingen tot het plegen van daden van fysiek geweld tegen een derde."
- **Seksueel geweld**, wat in artikel 36 van het Verdrag van Istanbul wordt gedefinieerd als: "opzettelijke gedragingen: a) het zonder wederzijds goedvinden op seksuele wijze vaginaal, anaal of oraal met een lichaamsdeel of object binnendringen van het lichaam van een ander; b) het zonder wederzijds goedvinden plegen van andere seksuele handelingen met een persoon; c) het zonder wederzijds goedvinden een ander er toe bewegen seksuele handelingen te plegen met een derde."
- **Stalking**, wat in artikel 34 van het Verdrag van Istanbul wordt gedefinieerd als: "opzettelijke gedragingen tot herhaaldelijke bedreiging van een ander, hetgeen haar of hem doet vrezen voor haar of zijn veiligheid."
- **Seksuele intimidatie**, wat in artikel 40 van het Verdrag van Istanbul wordt gedefinieerd als: "elke vorm van ongewenst verbaal, non-verbaal of fysiek seksueel getint gedrag met het doel of gevolg de waardigheid van een persoon te schenden, in het bijzonder door het creëren van een intimiderende, vijandige, ontterende, vernederende of beledigende omgeving."

Wat de dader van het geweld betreft, onderscheidt de EU-GBV-enquête 3 verschillende relaties met het slachtoffer:

- **Intieme partners**, onder wie iedereen met wie het slachtoffer een intieme relatie heeft of heeft gehad:
 - De huidige of ex-echtgeno(o)t(e);
 - Partners in een geregistreerd partnerschap of die samenwonen;
 - Personen in een informele relatie (*dating*);
 - Personen van wie het huwelijk ontbonden of nietig verklaard is;
 - Personen die al dan niet formeel 'verloofd' zijn met het oog op een huwelijk of geregistreerd partnerschap.
- **Niet-partners**, onder wie iedereen met wie het slachtoffer geen intieme relatie heeft of nooit een intieme relatie heeft gehad:
 - Een familielid;
 - Een vriend(in);
 - Elke persoon uit de professionele sfeer (zoals een collega, leidinggevende of leraar) of elke persoon in een gezaghebbende positie (zoals een politieagent of arts);
 - Elke andere persoon die het slachtoffer kent ('een verre kennis' zoals een collega of buur);
 - Een onbekende.
- Daders uit de **huiselijke sfeer**, onder wie intieme partners, familieleden of andere personen die op het moment van het geweld onder hetzelfde dak als het slachtoffer wonen of gewoond hebben. Een **familielid** is elke persoon met wie het slachtoffer een bloedverwantschap deelt (vader, moeder, broer, zus of elke andere persoon buiten de directe familiekring, al dan niet samenwonend), of elke andere persoon die door huwelijk of adoptie deel uitmaakt van de familie (ooms en tantes, grootouders, neven, nichten enzovoort).

Meer gedetailleerde definities voor elk type dader worden gegeven in de methodologische handleiding bij de enquête, opgesteld door Eurostat,¹⁵ en worden in dit rapport toegelicht in de inleiding voor elke analyse.

1.3.3.2. Opbouw en beschrijving van de enquête

De EU-GBV-enquête bestaat uit 5 afzonderlijke delen:

- **Intiem partnergeweld**, wat verwijst naar psychologisch, fysiek en seksueel geweld gepleegd door een (ex-)partner en dat de slachtoffers minstens één keer in hun leven hebben ondergaan;
- **Niet-partnergeweld**, wat verwijst naar fysiek en seksueel geweld gepleegd door een niet-partner en dat de slachtoffers minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar hebben ondergaan;
- **Geweld in de kindertijd**, wat verwijst naar enerzijds fysiek en psychologisch geweld dat door ouders wordt gepleegd of tussen hen wordt waargenomen en anderzijds seksueel geweld dat in of buiten de huiselijke sfeer plaatsvindt. Het gaat om elk geweld van dit type dat de slachtoffers minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar hebben ondergaan.
- **Stalking**, wat de slachtoffers minstens één keer in hun leven meemaken (met dien verstande dat dit handelingen zijn die door hun aard 'herhaald' zijn, waarbij dus de uitdrukking 'minstens één keer' deze nuance omvat en verwijst naar alle handelingen die een vorm van *stalking* zijn), gepleegd door een persoon uit de huiselijke sfeer of daarbuiten.
- **Seksuele intimidatie op het werk**, wat verwijst naar elke handeling die seksuele intimidatie inhoudt en die wordt gepleegd door een persoon met wie het slachtoffer een professionele relatie heeft of heeft gehad en die het slachtoffer minstens één keer tijdens zijn of haar professionele leven heeft ondergaan.

Concreet kregen de respondenten in elk deel van de enquête een beschrijving van verschillende gewelddadige gedragingen (bijvoorbeeld geduwd worden of aan de haren getrokken worden) en werd hen gevraagd aan te geven of ze al dergelijke feiten hebben ondergaan. Dit is de basis aan de hand waarvan het slachtofferschap bij de verwerking van de enquêteresultaten werd vastgesteld. Dat betekent dus dat respondenten niet rechtstreeks werd gevraagd of ze het slachtoffer zijn geweest van fysiek of seksueel geweld in het algemeen, omdat ze zich dan bewust zouden moeten zijn dat ze het slachtoffer zijn geweest van dergelijk geweld, wat niet altijd het geval is. Deze gedragingen worden in verband gebracht met een lijst van mogelijke daders die de respondenten moesten identificeren. Er werden ook vragen gesteld over de context van het geweld, zodat het gekwantificeerd en gecontextualiseerd kon worden. Die vragen peilden onder meer naar het voorkomen, de duur en de frequentie van de gewelduitbarstingen en de verdedigingsmechanismen die tijdens het geweld werden ingezet. Eén vragenset had meer specifiek betrekking op de meest recente gewelduitbarsting wanneer die deel uitmaakte van reeks opeenvolgende gebeurtenissen.

Ook de gevolgen van dit geweld kwamen aan bod. Niet alleen de psychologische (geestelijke gezondheid) en fysieke gevolgen, maar ook de impact van het geweld op het privéleven (kinderen, relatiebreuk, ...) en het beroepsleven (ziekteverlof, ...) van het slachtoffer. Er werden ook gerichtere vragen gesteld, bijvoorbeeld of deze geweldervaringen aan iemand of aan een organisatie werden gemeld en op welke manier met deze informatie rekening werd gehouden. Indien klacht werd ingediend bij de politie werd er ook gevraagd hoe de politie hierop heeft gereageerd. In België kozen de onderzoekers er tot slot voor om ook te peilen naar de ervaringen van de eerste lockdown tijdens de COVID-19-crisis. Die gegevens zijn niet in dit rapport meegenomen, maar zijn wel

¹⁵ In te kijken op: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ks-gq-21-009>, pages 17-23.

beschikbaar in de database die ter beschikking wordt gesteld voor onderzoeksdoeleinden. Die database, met meer dan 950 variabelen die uitvoerig worden beschreven in de hierboven aangehaalde methodologische handleiding bij de enquête¹⁶, is op aanvraag beschikbaar bij Statbel ¹⁷.

1.4. OPBOUW VAN HET RAPPORT EN VOORGESTELDE ANALYSES

Dit rapport bestaat - net als de vragenlijst - uit 5 delen:

1. Intiem partnergeweld;
2. Niet-partnergeweld;
3. Geweld in de kindertijd;
4. *Stalking*;
5. Seksuele intimidatie op het werk.

De verschillende vormen van geweld die in elk deel aan bod komen, worden in dit rapport geanalyseerd. Bedoeling is om voor elke vorm van geweld de prevalentie onder de algemene bevolking te belichten, maar ook - voor zover de gegevens dat toelaten - specifiek bij mannen en vrouwen. Vervolgens worden details gegeven over de vormen van geweld, meer bepaald de verschillende gedragingen en de prevalentie van die gedragingen onder de slachtoffers.

In deel 2 en volgende analyseren we het profiel van de betrokken daders op basis van hun relatie met het slachtoffer en hun geslacht.

Daarna stellen we in elk hoofdstuk een analyse voor van de slachtoffercijfers voor vrouwen volgens bepaalde sociodemografische en sociaaleconomische kenmerken. Bij deze analyses richten we ons op variabelen die relevant zijn voor het type geweld dat wordt onderzocht, wat kan leiden tot verschillen tussen de afzonderlijke delen. Het doel van deze analyses is niet om causale verbanden tussen de kenmerken van slachtoffers en slachtofferschap vast te stellen, maar eerder om kwetsbaarheden op te sporen die specifiek zijn voor bepaalde vormen van geweld en die tot uiting komen door een overmatige blootstelling daaraan.

Tot slot sluiten we elk deel af met slachtoffercijfers volgens het gewest waar het slachtoffer woont.

¹⁶ De variabelen in verband met de lockdown tijdens de COVID-19-crisis, die alleen door België werden opgenomen, worden niet vermeld in de algemene methodologische handleiding.

¹⁷ De voorwaarden en procedures voor het verkrijgen van microdata voor onderzoeksdoeleinden staan hier beschreven: <https://statbel.fgov.be/nl/over-statbel/wat-doen-we/microdata-voor-onderzoek>

2. Intiem partnergeweld

Dit eerste hoofdstuk gaat over intiem partnergeweld (IPV) dat mannen en vrouwen *minstens één keer in hun leven* ondergaan. Het begrip intiem partnergeweld gaat verder dan het begrip huiselijk geweld, omdat de beschouwde partners hier de personen zijn met wie het slachtoffer een intieme relatie heeft of heeft gehad (dit is de huidige partner of ex-partner). Dit betreft meer formele relaties zoals een huwelijk, wettelijke samenwoning of verbintenis, maar ook meer informele relaties en situaties die niet noodzakelijk langdurig zijn.

Bij de vragen die in het kader van de enquête aan bod kwamen, hebben we er in dit statistisch overzicht voor gekozen om te focussen op de slachtofferservaringen gedurende het hele leven¹⁸, door ze te karakteriseren en te kwantificeren. In het eerste deel wordt een overzicht gegeven van de prevalentie van de verschillende soorten geweld waarvan mannen en vrouwen het slachtoffer zijn geweest. In het tweede deel worden die prevalenties bekeken in relatie tot bepaalde sociale kenmerken van vrouwen, waarbij we op zoek gaan naar mogelijke factoren van over- of onderblootstelling aan gewelddadige ervaringen. Het derde deel zoomt in op de accumulatie van deze geweldervaringen. In het vierde en laatste deel van dit hoofdstuk wordt de prevalentie van de verschillende soorten geweld tegen vrouwen in de 3 gewesten belicht.

2.1. PREVALENTIE VAN DE VERSCHILLENDE SOORTEN GEWELD

De vormen van geweld die door de enquête in het kader van intiem partnergeweld werden gedocumenteerd, zijn veelomvattend: psychologisch geweld en dreiging met fysiek geweld¹⁹, fysiek geweld en, tot slot, seksueel geweld. Psychologisch geweld wordt in artikel 33 van het Verdrag van Istanbul gedefinieerd als (opzettelijke) gedragingen tot het door middel van dwang of bedreiging ernstig beschadigen van de geestelijke integriteit van een ander. In de EU-GBV-enquête gebruiken we de term 'bedreiging' meer specifiek om elk woord of elke uitspraak aan te duiden waardoor het slachtoffer voelde dat hij of zij het risico liep om materiële, fysieke of psychologische schade te lijden. Om een bedreiging als bedreiging te karakteriseren, is het element angst doorslaggevend. Fysiek geweld wordt in artikel 35 van het Verdrag van Istanbul gedefinieerd als elke handeling van fysiek geweld die opzettelijk wordt gepleegd en resulteert in fysiek letsel (verwonding, pijn, ziekte). Die handeling kan al dan niet gepaard gaan met bedreigingen zoals hierboven gedefinieerd. Seksueel geweld wordt eveneens in het Verdrag van Istanbul gedefinieerd. Het gaat om het zonder wederzijds goedvinden op seksuele wijze vaginaal, anaal of oraal met een lichaamsdeel of object binnendringen van het lichaam van een ander, het zonder wederzijds goedvinden plegen van andere seksuele handelingen met een persoon en het zonder wederzijds goedvinden een ander er toe bewegen seksuele handelingen te plegen met een derde. Seksueel geweld omvat daarom elke handeling die verkrachting, een poging tot verkrachting of een andere seksuele handeling inhoudt die zonder toestemming wordt gesteld. *Tabel 2.1* toont het percentage en het aantal slachtoffers voor elk van deze vormen van geweld.

Voordat we deze verschillende categorieën van naderbij bekijken, is het interessant om te kijken naar de blootstelling van mannen en vrouwen aan minstens één van deze drie vormen van intiem partnergeweld. *Tabel 2.1* toont een redelijk vergelijkbaar percentage (zonder statistisch significant verschil) voor het totale slachtofferschap bij mannen (33,1%) en vrouwen (31,3%). Wanneer we deze cijfers echter uitsplitsen volgens de aard van dat slachtofferschap, komen er duidelijke verschillen

¹⁸ Dit in tegenstelling tot niet-partnergeweld, dat verwijst naar geweldervaringen vanaf de leeftijd van 15 jaar, en geweld in de kindertijd, dat betrekking heeft op situaties vóór de leeftijd van 15 jaar.

¹⁹ De publicaties in verband met de GBV-enquête behandelen bedreigingen ofwel door ze samen te voegen met psychologisch geweld ofwel door ze samen te voegen met fysiek geweld. In dit document hebben we ervoor gekozen om ze op te nemen in het deel over psychologisch geweld en ze daarvan te onderscheiden.

aan het licht. Van de mannen die in hun leven minstens één vorm van intiem partnergeweld hebben meegemaakt, zegt 74,1% dat ze te maken hebben gehad met psychologisch geweld, maar niet met fysiek of seksueel geweld. Met andere woorden, bij ongeveer 7 van de 10 mannen die minstens één uitbarsting van intiem partnergeweld in hun leven hebben meegemaakt, was dit geweld uitsluitend psychologisch. Bij vrouwen is dit 48,6%. Bij de vrouwen verklaarde daarentegen 48,7% dat ze in de loop van hun leven het slachtoffer zijn geweest van verschillende vormen van geweld. Met andere woorden, bijna 1 op de 2 vrouwen die in haar leven het slachtoffer is geweest van minstens één vorm van geweld, heeft meerdere vormen van geweld meegemaakt. Bij mannen is dit 23,5%. Die resultaten betekenen niet dat er meer slachtoffers van psychologisch geweld bij mannen zijn dan bij vrouwen (we zullen later zien dat dit niet het geval is), maar benadrukken wel het exclusieve of cumulatieve karakter van het geweld bij mannen en vrouwen en de aard van het geweld zelf. Wanneer we kijken naar het geslacht van de laatste gewelddadige partner, dan wordt het merendeel (98%) van het geweld tussen partners (alle soorten samen) gepleegd door een partner van het andere geslacht.

Ondanks vergelijkbare algemene slachtoffercijfers, blijkt uit deze inleidende verklaring dat mannen en vrouwen verschillende ervaringen hebben met geweld. Dit suggereert dat we beter moeten kijken naar de prevalentie van de verschillende soorten geweld, maar ook naar hoe ze op elkaar inwerken.

Tabel 2.1: Intiem partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest

Slachtoffers van minstens één vorm van partnergeweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	33,1*	1 212	31,3*	1 220	32,2	2 432
Soorten geweld tegen slachtoffers van partnergeweld						
Alleen psychologisch geweld en bedreigingen	74,1	899	48,6	592	61,3	1 491
Alleen fysiek geweld	VD		1,8	22	2,1	50
Alleen seksueel geweld	VD		0,9	11	0,5	11
Combinatie van minstens twee van deze drie vormen van geweld	23,5	285	48,7	595	36,2	880
Slachtoffers van partnergeweld	100,0	1 212	100,0	1 220	100,0	2 432

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 31,3% van de vrouwen tussen 18 en 74 jaar (ongeveer 1.220.000 personen) is het slachtoffer geweest van minstens één van de drie genoemde vormen van geweld (psychologisch, fysiek, seksueel). 48,7% van hen heeft minstens 2 van deze vormen van geweld meegemaakt.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

2.1.1. Psychologisch geweld en bedreigingen

In de periode dat de enquête werd uitgevoerd, meer bepaald 2021-2022, gaf 30,4% van de respondenten aan dat ze minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest van psychologisch geweld door een intieme partner (zie *tabel 2.2*). De gedocumenteerde vormen van psychologisch geweld worden beschreven in *tabel 2.2*. Zoals deze tabel laat zien, is de aard van het gemelde

psychologische geweld erg gevarieerd. De details van de ervaren situaties worden berekend op basis van het aantal slachtoffers om de aard van de gewelddaden die door alle slachtoffers werden ondergaan te belichten. De meest voorkomende vormen van geweld die door mannelijke en vrouwelijke slachtoffers werden gemeld, waren vernederingen en beledigingen (65,8%) ("u gekleineerd en vernederd of uitgescholden terwijl u alleen met hem/haar was of waar anderen bij waren"), feiten die te maken hadden met jaloezie (53,6%) ("boos geworden als u praat met een andere man/vrouw of u zonder duidelijke reden ervan verdacht dat u vreemdging") of feiten die kunnen worden gezien als een vorm van controle over de sociale contacten en activiteiten van het slachtoffer (41,8%) ("u belemmerd om met vrienden af te spreken of met uw hobby's of andere activiteiten bezig te zijn"). Het verschil tussen het aandeel gemelde vernederingen en beledigingen tussen mannen en vrouwen is groot: bijna 75% van de vrouwelijke slachtoffers meldde dergelijke feiten, tegenover 57,1% van de mannelijke slachtoffers. Onder de algemene bevolking behoren vernederingen en beledigingen tot de vormen waarvoor er een statistisch significant verschil is tussen mannen en vrouwen. Bijna 1 op de 5 respondenten (20%)²⁰ is het slachtoffer geweest van dit soort geweld door toedoen van een intieme partner. Dit percentage is 22,3% bij vrouwen en 17,7% bij mannen. De volgende twee vormen (jaloezie en controle over sociale relaties en activiteiten) treffen respectievelijk 16,3% en 12,7% van de respondenten, waarbij er evenwel geen significant verschil lijkt te zijn tussen mannen en vrouwen.

Hoewel ze minder vaak gemeld worden, verdienen sommige feiten extra aandacht omdat ze vrouwen veel meer treffen dan mannen. Het eerste feit is intimidatie ("u opzettelijk bang gemaakt of geïntimideerd, bijvoorbeeld door hard te schreeuwen en dingen te vernielen"), dat wordt gemeld door 43,9% van de vrouwelijke slachtoffers en 27,2% van de mannelijke slachtoffers. Onder de algemene bevolking komt dit overeen met 13,2% van de vrouwen tegenover 8,5% van de mannen. Daarnaast vermelden we ook opsluiting ("verwacht dat u toestemming vraagt om het huis te verlaten of u opgesloten") en het verbod om te gaan werken. Dergelijke gedragingen werden respectievelijk door 17,2% en 7,7% van de vrouwelijke slachtoffers gemeld (onder de verspreidingsdrempel voor mannen). Dit komt overeen met 5,2% en 2,3% van de vrouwen onder de algemene bevolking. Tot slot treffen bedreigingen met geweld tegen mensen uit de omgeving van het slachtoffer ("gedreigd uw kinderen pijn te doen of anderen om wie u geeft") vooral vrouwen. Bijna 1 op de 10 vrouwelijke slachtoffers verklaarde het slachtoffer te zijn geweest van dergelijke feiten (onder de verspreidingsdrempel voor mannen). Deze differentiatie van de soorten psychologisch geweld is interessant omdat die het mogelijk maakt vormen van gedrag op te sporen die verband houden met dominantie.

²⁰ Om het slachtofferschap onder de algemene bevolking voor een bepaald item uit de tabel te bekomen, vermenigvuldigen we het algemene slachtofferpercentage met het percentage dat bij dat item hoort. In het geval van slachtoffers van beledigingen en vernederingen is de berekening dus: $30,4\% \times 65,8\% = 20,0\%$. De afronding van de weergegeven percentages kan echter resulteren in zeer klein verschillen met de voorgestelde cijfers.

Tabel 2.2: Overzicht van psychologisch geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest

Psychologisch geweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	31,0*	1 135	29,9*	1 167	30,4	2 302
Soorten situaties gemeld door slachtoffers (meerdere antwoorden mogelijk)						
Heeft een van uw partners ooit de volgende dingen gedaan...						
u gekleineerd en vernederd of uitgescholden terwijl u alleen met hem/haar was of waar anderen bij waren ?	57,1	648	74,2	866	65,8	1 514
u belemmerd om met vrienden af te spreken of met uw hobby's of andere activiteiten bezig te zijn ?	39,5*	448	44,0*	513	41,8	961
u belemmerd om uw familie te zien ?	VD*		20,9*	244	19,0	436
erop gestaan om op een controlerende manier te weten waar u was of u te volgen via GPS, telefoon, social media enz ?	28,7*	325	37,3*	435	33,1	760
boos geworden als u praat met een andere man/vrouw of u zonder duidelijke reden ervan verdacht dat u vreemdging ?	55,3*	627	52,0*	607	53,6	1 234
verwacht dat u toestemming vraagt om het huis te verlaten of u opgesloten ?	VD		17,2	201	10,6	244
u verboden om te gaan werken ?	VD		7,7	89	5,3	121
de hele gezinsuitgaven beheerd en uw uitgaven extreem gecontroleerd ?	19,5*	221	17,7*	207	18,6	428
uw ID-kaart of paspoort afgepakt om u te controleren ?	VD*		4,0*	46	2,7	62
u opzettelijk bang gemaakt of geïntimideerd, bijv. door hard te schreeuwen en dingen te vernielen ?	27,2	309	43,9	512	35,7	821
gedreigd uw kinderen pijn te doen of anderen om wie u geeft ?	VD		10,8	126	6,6	152
gedreigd uw kinderen af te pakken of de voogdij te ontzeggen ?	VD*		12,3*	143	12,5	287
gedreigd zichzelf iets aan te doen als u hem/haar zou verlaten ?	24,1*	273	25,0*	292	24,5	565

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 31,0% van de mannen verklaarde minstens één keer in hun leven het slachtoffer te zijn geweest van psychologisch geweld door hun intieme partner. 57,1% van hen (ongeveer 648.000 mannen) zegt gekleineerd, vernederd of uitgescholden te zijn door hun intieme partner.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Zoals we eerder hebben gezien, is er geen significant verschil tussen mannen en vrouwen wat betreft de prevalentie van psychologisch geweld, of in ieder geval wat betreft het percentage personen dat dit soort geweld al minstens één keer heeft meegemaakt²¹. Het verschil zit eerder in de

²¹ Voor meer informatie over de moeilijkheid om de blootstelling aan psychologisch geweld met behulp van slachtofferenquêtes te meten en te interpreteren verwijzen we naar Cavalin C., "Interroger les femmes et les hommes au sujet des violences conjugales en France et aux États-Unis: entre mesures statistiques et interprétations sociologiques", *Nouvelles questions féministes*, 2013, Vol. 32 Issue 1, Pagina's 64-76.

frequentie van de feiten. Zoals blijkt uit *tabel 2.3* verklaarde 31,2% van de mannelijke slachtoffers dat deze feiten 'de hele tijd' of 'vaak' voorkwamen, terwijl dit percentage bij vrouwen oploopt tot 44,5%. Omgekeerd gaf 40,5% van de mannelijke slachtoffers aan dat het geweld zelden voorkwam (dus ook één keer), tegenover 25,9% van de vrouwelijke slachtoffers. **Achter de identieke slachtoffercijfers voor mannen en vrouwen, wijst de kwantificering van de frequentie van de geweldepisodes dus op beduidend verschillende situaties.**

Tabel 2.3: Frequentie van psychologisch geweld door intieme partner

Frequentie van psychologisch geweld door intieme partner	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
De hele tijd	31,2	346	44,5	517	38,0	863
Vaak						
Soms	28,3*	314	29,6*	345	29,0	659
Zelden (dus ook één keer)	40,5	449	25,9	302	33,0	751
Slachtoffers van psychologisch geweld	100,0	1.109	100,0	1.164	100,0	2.273

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Leeswijzer: 44,5% van de vrouwelijke slachtoffers van psychologisch geweld door een intieme partner gaf aan dat dit geweld vaak of de hele tijd voorkwam.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Tabel 2.4: Ervaring met bedreigingen door een intieme partner waarmee mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven te maken hebben gehad

Bedreigingen van fysiek geweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers van 18 tot 74 jaar Heeft een van uw partners ooit bedreigd u pijn te doen op een manier die beangstigend was	VD		8,9	346	6,4	484

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 8,9% van de vrouwen gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van bedreigingen door hun intieme partner.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Naast psychologisch geweld documenteert de enquête ook (afzonderlijk) bedreigend gedrag vanwege de partner (*tabel 2.4*). Het gaat meer bepaald om bedreigingen "... om u zodanig te kwetsen dat u bang wordt". Het percentage van de bevolking dat dit soort gedrag al heeft meegemaakt bedraagt 6,4%. Bij vrouwen is dat 8,9%. Bij mannen ligt de prevalentie onder de verspreidingsdrempel en is die significant lager. Die asymmetrie bij de slachtoffers van bedreigingen van fysiek geweld sluit uiteraard aan bij de hierboven beschreven metingen in verband met intimidatie en bedreigingen van de dichte omgeving en suggereert dat **hoe meer het gedrag naar fysiek geweld neigt, hoe meer een genderkloof op statistisch niveau verschijnt.**

2.1.2. Fysiek geweld

De prevalentie van fysiek geweld en de details van de situaties, zoals die werden ervaren, worden weergegeven in *tabel 2.5*. Zoals we kunnen zien, is de prevalentie van fysiek geweld onder de algemene bevolking lager dan die van psychologisch geweld, namelijk 11,7%. Voor dergelijke gedragingen is er een significant verschil tussen mannen (8,5%) en vrouwen (14,4%).

De meest gemelde vormen van fysiek geweld waren het gooien van voorwerpen of slaan ("opzettelijk iets naar u gegooid of een klap gegeven op een manier die pijn deed of u beangstigde"). Zo'n 8,9% van de bevolking - 10,2% van de vrouwen en 7,5% van de mannen - heeft minstens al één keer dergelijke situaties meegemaakt. Hoewel het hier gaat om een lager percentage mannen dan vrouwen onder de algemene bevolking, worden deze feiten toch gemeld door bijna 9 op de 10 mannelijke slachtoffers (88,1%) tegenover 7 op de 10 vrouwelijke slachtoffers (71,2%), zoals blijkt uit *tabel 2.5*. Daarna komen duwen en trekken ("u met opzet geduwd of aan uw haar getrokken op een manier die pijn deed of u beangstigde"), waarmee 7,8% van de bevolking wordt geconfronteerd, maar met een veel hogere prevalentie bij vrouwen (11,5%, onder de verspreidingsdrempel voor mannen). Zoals blijkt uit *tabel 2.5* werd dit soort situaties gemeld door bijna 8 op de 10 vrouwelijke slachtoffers (80,1%) en door 67,7% van alle slachtoffers, mannen en vrouwen samen. Zo'n 5,0% van de bevolking werd geslagen met de vuist of met een voorwerp of werd geschopt ("u met opzet geslagen met de vuist of met een voorwerp, of u geschopt op een manier die pijn deed of u beangstigde"), met een hoger percentage vrouwelijke (6,5%) dan mannelijke slachtoffers (onder de verspreidingsdrempel). 45,4% van de vrouwelijke slachtoffers maakte melding van dergelijke feiten (onder de verspreidingsdrempel voor mannen). De andere - mogelijk ernstigste - feiten die werden gedocumenteerd (verstikking, wurging, verbranding en gebruik van een wapen) werden door een kleiner deel van de bevolking ervaren, maar het percentage vrouwen was duidelijk hoger (de cijfers voor mannen liggen allemaal onder de verspreidingsdrempel).

Vrouwen zijn dus systematisch vaker het slachtoffer van fysiek geweld. En dit geldt des te meer voor de potentieel ernstigste incidenten, vandaar de ongelijkheden die worden vastgesteld bij partnerdodingen²².

²² Rousseaux, X., Sanderson, J.-P., Plavsic, A., Eggerickx, Th., "Du drame conjugal au féminicide. Comment construire une approche fiable de l'homicide entre partenaires intimes?", in *Regards croisés sur la violence entre partenaires intimes. À propos des résultats de la recherche "Violences entre partenaires : impact, processus, évolution et politiques publiques" (IPV-PRO&POL)*, Uitgeverij Politeia, Brussel, 2022, pp.189-218.

Tabel 2.5: Overzicht van fysiek geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest

Fysiek geweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	8,5	310	14,4	560	11,7	870
Soorten situaties gemeld door slachtoffers (meerdere antwoorden mogelijk)						
Heeft een van uw partners ooit de volgende dingen gedaan ...						
u met opzet geduwd of aan uw haar getrokken op een manier die pijn deed of u beangstigde ?	VD		80,1	449	67,7	589
opzettelijk iets naar u gegooid of een klap gegeven op een manier die pijn deed of u beangstigde ?	88,1	273	71,2	399	77,2	672
u met opzet geslagen met de vuist of met een voorwerp, of u geschopt op een manier die pijn deed of u beangstigde ?	VD		45,4	254	43,0	374
u opzettelijk verbrand ?	VD		VD		VD	
met opzet geprobeerd u te verstikken of te wurgen ?	VD		20,6	115	14,2	123
gedreigd u aan te vallen of daadwerkelijk aangevallen met een mes, vuurwapen, zuur of een ander wapen ?	VD*		14,8*	83	13,5	118
geweld tegen u gebruikt, anders dan hierboven genoemde, op een manier die pijn deed of u beangstigde ?	VD		VD		VD	

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 14,4% van de vrouwen gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld door haar intieme partner. 80,1% van hen verklaarde dat ze opzettelijk zodanig werd geduwd of aan de haren getrokken dat ze pijn had of bang was.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

2.1.3. Seksueel geweld

4,2% van de bevolking verklaart minstens één keer in zijn of haar leven het slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld door een intieme partner (tabel 2.6). De situaties staan in tabel 2.6 vermeld zoals ze in de vragenlijst voorkomen. Aan de hand daarvan kunnen we een onderscheid maken tussen handelingen die gelijkstaan met verkrachting of een poging tot verkrachting en andere handelingen van seksuele aard ("andere (...) seksuele handelingen die u vernederend of beschamend vond"). Uit de antwoorden van de respondenten blijkt dat 7,2% van de vrouwen het slachtoffer is geweest van verkrachting of een poging tot verkrachting door een intieme partner en dat 2,8% het slachtoffer is geweest van andere vormen van seksueel geweld. In totaal gaf 7,6% van de vrouwen aan minstens één keer te zijn verkracht, slachtoffer te zijn geweest van een poging tot verkrachting en/of een andere vorm van seksueel geweld door een partner of ex-partner. Er wordt daarom geschat dat ongeveer 296.000 vrouwen tijdens hun leven het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld door een partner. **Dit soort geweld is waarschijnlijk het meest asymmetrisch, omdat het een zeer klein deel van de mannen treft** (onder de verspreidingsdrempel) in vergelijking met vrouwen. Gezien het geringe aantal gevallen van seksueel geweld dat door mannen werd gemeld, zal de rest van dit deel zich uitsluitend richten op de ervaringen van vrouwen.

Tabel 2.6: Overzicht van seksueel geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest

Slachtoffercijfers en gemelde situaties	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Slachtoffers van seksueel geweld van 18 tot 74 jaar		
Aandeel slachtoffers van seksueel geweld	7,6	296
Aandeel slachtoffers van verkrachting of een poging tot verkrachting	7,2	282
Aandeel slachtoffers van andere vormen van seksueel geweld	2,8	108
Soorten situaties gemeld door vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld (meerdere antwoorden mogelijk)		
Heeft een van uw partners ooit de volgende dingen gedaan ... (meerdere antwoorden mogelijk)		
u gedwongen tot seksuele handelingen door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen ?	49,7	147
u aangezet tot seksuele handelingen toen u niet kon weigeren omdat u onder invloed was van alcohol of drugs ?	18,4	54
u tegen uw zin seksuele handelingen laten verrichten, omdat u bang was voor de gevolgen als u zou weigeren ?	72,3	214
u gedwongen, bedreigd of gechanteerd om seksuele handelingen te verrichten met iemand anders (tel ook mee als u werd gedwongen in ruil voor geld, spullen of gunsten) ?	VD	
geprobeerd om u te dwingen tot seksuele handelingen door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen, maar waarbij de seksuele handeling of penetratie uiteindelijk niet plaatsvond ?	26,9	79
u gedwongen tot andere dan hier genoemde seksuele handelingen die u vernederend of beschamend vond ?	36,5	108

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 7,6% van de vrouwen (ongeveer 296.000 vrouwen) gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld door haar intieme partner. 49,7% van die vrouwen verklaarde dat ze tot geslachtsgemeenschap werd gedwongen door bedreiging, fysieke dwang of geweld.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

De respondenten konden meerdere antwoorden geven, afhankelijk van de situaties die ze hebben meegemaakt. Voor elke situatie in *tabel 2.6* wordt het aandeel slachtoffers van seksueel geweld berekend om weer te geven hoe dergelijke situaties vertegenwoordigd zijn onder slachtoffers van geweld. De meest voorkomende vorm van seksueel geweld is het tegen de zin seksuele handelingen laten verrichten "omdat u bang was voor de gevolgen als u zou weigeren". 72,3% van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld maakte melding van dergelijke ervaringen, dit is ongeveer 7 op de 10 slachtoffers. Gedwongen seksuele handelingen ("door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen") zijn ook kwantitatief significant, aangezien dergelijke situaties door bijna 1 op de 2 slachtoffers (49,7%) werden gemeld. Angst en dwang lijken dus belangrijke middelen te zijn bij het plegen van seksueel geweld door een intieme partner. Deze cijfers werpen een licht op het fenomeen van meervoudig seksueel slachtofferschap. Aanvullende analyses (die niet in de tabel zijn opgenomen) tonen aan dat 76,0% van de vrouwen die gedwongen seksuele handelingen hebben ondergaan, in hun leven ook al geslachtsgemeenschap heeft ondergaan uit angst, wat de mogelijke verbanden tussen deze middelen laat zien.

Wat de andere gedocumenteerde categorieën betreft, stellen we vast dat 1 op de 4 slachtoffers (26,9%) (2,0% van de vrouwen) geconfronteerd werd met een poging tot geslachtsgemeenschap ("geprobeerd u te dwingen om geslachtsgemeenschap te hebben door u te bedreigen, vast te houden of op een of andere manier pijn te doen, maar de geslachtsgemeenschap uiteindelijk niet plaatsvond"), dit is minder dan het aantal vrouwen dat daadwerkelijk tot geslachtsgemeenschap werd gedwongen.

2.2. SLACHTOFFERSCHAP BIJ VROUWEN VOLGENS HUN SOCIALE KENMERKEN

De steekproef van de in België georganiseerde enquête was zo samengesteld dat we de situatie van vrouwen meer in detail konden bestuderen dan die van mannen. Het is ook mogelijk om bepaalde kenmerken van vrouwelijke slachtoffers te onderzoeken om die factoren op te sporen die hen meer bloot zouden stellen aan geweld. Het zou ook relevant zijn geweest om te kijken naar de sociodemografische kenmerken van de geweldplegers. De gegevens die werden verzameld als onderdeel van de EU-GBV-enquête, die is opgevat als slachtofferenquête, maken dergelijke analyses echter niet mogelijk. De analyses die hieronder worden voorgesteld, zijn hoofdzakelijk beschrijvend en zijn bedoeld om vragen op te werpen en onderzoekssporen te verkennen in plaats van *ceteris paribus* beproefde causale modellen voor te stellen. We zoomen hieronder in op de 3 grote soorten geweld die in het onderzoek werden gedocumenteerd: psychologisch, fysiek en seksueel geweld.

2.2.1. Psychologisch geweld²³

De slachtofferpercentages voor psychologisch geweld volgens bepaalde sociodemografische en sociaaleconomische kenmerken worden weergegeven in *tabel 2.7*.

Het leeftijdscriterium laat allereerst een veel lager percentage slachtoffers zien bij oudere vrouwen (65-74 jaar) in vergelijking met andere leeftijdscategorieën, met een slachtofferpercentage van 18,3%, tegenover 29,9% voor alle vrouwen samen. Deze bevinding kan verrassend overkomen, aangezien oudere personen meer levenservaring hebben en dus *a priori* meer kans hebben om al met dergelijke situaties geconfronteerd te worden. Het fenomeen is echter gekend en gedocumenteerd. Volgens de literatuur zou dit het gevolg kunnen zijn van een geheugeneffect, vooral voor gebeurtenissen die al heel lang geleden zijn²⁴. In België werd een gelijkaardige vaststelling gedaan in het kader van de enquête die het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM) uitvoerde en waarvan de resultaten in 2010 verschenen. De auteurs stelden:

*We stellen vast dat vrouwen en mannen in de oudste leeftijdscategorieën algemeen genomen het minst slachtofferschap opgeven (...). Dit kunnen we ongetwijfeld interpreteren als een geheugeneffect, aangezien de langere periode waarin deze respondenten onderhevig zouden kunnen zijn geweest aan geweld het waarschijnlijker maakt dat ze daadwerkelijk geweld hebben gekend, al was het maar één keer. Dit onderstreept het belang van herinneringen, of van het selecteren van gebeurtenissen die we relevant genoeg vinden om te vermelden.*²⁵

²³ Gezien het kleine aantal bedreigingen worden deze niet in dit deel behandeld.

²⁴ Renée Zauberman, Les enquêtes de victimation. Une brève histoire, quelques usages, in *Idées économiques et sociales* 2015/3 (nr. 181), p. 8 tot 21.

²⁵ Pieters, J., Italiano, P., Offermans, A.-M. & Hellemans, S. (2010). Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld. IGVM, Brussel.

Opleidingsniveau lijkt geen kenmerk te zijn dat een invloed heeft op het slachtofferschap voor psychologisch geweld. Er is geen significant verschil in dit percentage tussen vrouwen op basis van hun diploma.

De werksituatie lijkt daarentegen wel een factor te zijn waarvoor er significante verschillen bestaan. Dit blijkt duidelijk uit *tabel 2.7*. Bij vrouwen die verklaarden dat ze "arbeidsongeschikt zijn omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem" is het percentage slachtoffers 56,3% (tegenover 29,9% onder de algemene bevolking). Dit percentage is ook hoger voor personen die verklaren werkloos te zijn, namelijk 47,4%. Slechts 19,9% van de (vroeg)gepensioneerden daarentegen maakt melding van dergelijk gedrag. Die bevinding moet samen met de eerdere vaststelling in verband met leeftijd worden geïnterpreteerd.

Eén vraag in de enquête gaat over de perceptie die de respondenten hebben van hun gezondheidstoestand ("Hoe is uw gezondheidstoestand in het algemeen?"). Zoals we in *tabel 2.7* kunnen zien, lijkt deze ervaren gezondheidstoestand ook verband te houden met de ervaring van psychologisch geweld. Terwijl het slachtofferpercentage voor alle vrouwen samen 29,9% bedraagt, klimt dit percentage naar 54,0% voor vrouwen die aangeven dat hun gezondheid slecht of zeer slecht is. Deze groep, die in het bijzonder aan dergelijk geweld blootgesteld lijkt te zijn, is allesbehalve verwaarloosbaar en vertegenwoordigt 7,1% van alle vrouwen.

Aansluitend bij de 2 vorige variabelen verzamelt de enquête ook gegevens over langdurige beperkingen (meer dan 6 maanden) bij het uitvoeren van gewone activiteiten ("Bent u vanwege een gezondheidsprobleem beperkt in activiteiten die mensen gewoonlijk doen?"). Het percentage slachtoffers van psychologisch geweld onder vrouwen die te maken hadden met (lichte of ernstige) beperkingen bedroeg 44,4%, tegenover 25,5% van de vrouwen zonder enige beperking.

Tot slot bevat de enquête een interessante vraag over het vermogen van de respondenten om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen ("Kan u zich een onverwachte uitgave van 300 euro veroorloven en met uw eigen middelen betalen?"). Van de vrouwen die nee antwoordden op deze vraag, verklaarde 44,8% het slachtoffer te zijn geweest van psychologisch geweld. Slechts 26,3% van hen kan zo'n onverwachte uitgave betalen.

Uit die cijfers blijkt dat bepaalde categorieën van vrouwen meer risico lopen om minstens één keer in hun leven slachtoffer te worden van psychologisch geweld door een intieme partner. Dit slachtofferschap houdt verband met **een reeks sociaaleconomische criteria, die werden gemeten op het moment van de enquête (2021-2022): het feit dat ze niet werken, zich niet gezond voelen, beperkt zijn in hun activiteiten of in een preciaire financiële situatie verkeren**. Als we kijken naar het aantal vrouwen in België²⁶ die niet in staat zijn om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen, die verklaren in slechte of zeer slechte gezondheid te verkeren en die werkloos zijn of niet kunnen werken om gezondheidsredenen (ongeveer 86.000 vrouwen), dan stijgt de prevalentie van psychologisch slachtofferschap naar 74,0%. Bij vrouwen die werken, die financieel in staat zijn om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen en die verklaren in goede gezondheid te verkeren (ongeveer 1.629.000 vrouwen), ligt het slachtofferpercentage voor psychologisch geweld daarentegen 3 keer lager, op 24,8%.

De verbanden die hier worden uitgelicht, mogen echter niet worden gezien als causale verbanden, maar eerder als elementen van een leefcontext die bepaalde categorieën van vrouwen kwetsbaarder hebben gemaakt voor geweld dan andere. Het is belangrijk om deze overwegingen in gedachten te houden bij de analyses van de sociodemografische en sociaaleconomische kenmerken van vrouwen verderop in dit rapport.

²⁶ Voor wie prevalenties kunnen worden berekend.

Tabel 2.7: Slachtofferschap bij vrouwen van psychologisch geweld door een intieme partner volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	29,9	1.167
Leeftijd		
18-29	33,9	212
30-44	34,4	381
45-64	30,1	452
65-74	18,3	122
Opleidingsniveau		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	31,2	245
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	29,0	422
Bachelor, master, doctoraat	30,1	497
Werksituatie		
Werkend	29,8	637
Werkloos	47,4	81
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	19,9	151
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	56,3	155
Student	30,7	71
Huisvrouw	VD	
Andere	VD	
Ervaren gezondheidstoestand		
Zeer goed	23,2	220
Goed	26,0	503
Gaat wel (redelijk)	39,7	294
Slecht	54,0	148
Zeer slecht		
Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt	44,4	408
Beperkt, maar niet ernstig		
Niet beperkt	25,5	756
In staat om een onverwachte uitgave te betalen		
Ja	26,3	790
Nee	40,8	350

Leeswijzer: 33,9% van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar (ongeveer 212.000 vrouwen) gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van psychologisch geweld door haar intieme partner.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

2.2.2. Fysiek geweld

Het slachtofferschap voor fysiek geweld volgens bepaalde sociodemografische en sociaaleconomische kenmerken wordt weergegeven in *tabel 2.8*.

De algemene prevalentie van fysiek geweld tegen vrouwen bedraagt 14,4%. Jongere vrouwen (18-29 jaar) en oudere vrouwen (65-74 jaar) maakten significant minder melding van fysiek geweld. De onderblootstelling van oudere vrouwen moet worden gezien in de context van de hierboven besproken vaststelling voor psychologisch geweld. Wat betreft het opleidingsniveau, dat wordt bepaald aan de hand van het hoogst behaalde diploma, zijn vrouwen met een bachelor-, master- of doctoraatsdiploma statistisch gezien minder vaak slachtoffer van fysiek geweld dan andere vrouwen, ook al is dit verschil relatief klein. Net als bij psychologisch geweld lijkt de werksituatie een echt doorslaggevende factor te zijn voor de blootstelling aan fysiek geweld. Vergeleken met een algemeen prevalentiepercentage voor vrouwen van 14,4%, verklaarde 41,2% van de vrouwen die "arbeidsongeschikt waren omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem" ooit slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld. Bij werkloze vrouwen loopt dit percentage op tot 29,8%. Ter vergelijking: bij werkende vrouwen komt dit percentage uit op 12,1%.

Vrouwen die hun gezondheid als slecht of zeer slecht inschatten (7,1% van alle vrouwen) hebben ook een veel hogere prevalentie van slachtofferschap voor fysiek geweld, met een percentage van 34,2%. Voor vrouwen die zeggen dat hun gezondheid goed of zeer goed is, ligt dit percentage met 11,1% een pak lager. Van de vrouwen met een langdurige (meer dan 6 maanden) en al dan niet ernstige beperking om gewone activiteiten uit te oefenen is 26,9% het slachtoffer geweest van fysiek geweld, tegenover 10,5% van de vrouwen zonder beperking. Met andere woorden, 1 op de 4 tegenover 1 op de 10 vrouwen. Wanneer we tot slot kijken naar het vermogen van vrouwen om een uitgave van 300 euro te betalen, blijkt dit criterium ook opmerkelijke cijfers op te leveren: 22,4% van de vrouwen die een dergelijke uitgave niet kunnen betalen is het slachtoffer geweest van fysiek geweld, tegenover 11,4% van de vrouwen die een dergelijke uitgave wel kunnen opvangen.

Tabel 2.8: Slachtofferschap van vrouwen voor fysiek geweld door een intieme partner volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	14,4	560
Leeftijd		
18-29	11,6	72
30-44	16,5	182
45-64	16,2	244
65-74	9,3	62
Opleidingsniveau		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	17,0	133
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	15,5	226
Bachelor, master, doctoraat	12,2	201
Werksituatie		
Werkend	12,1	258
Werkloos	29,8	51
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	9,4	71
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	41,2	113
Student	13,5	31
Huisvrouw	VD	
Andere	VD	
Ervaren gezondheidstoestand		
Zeer goed	11,1	318
Goed		
Gaat wel (redelijk)	19,9	147
Slecht	34,2	94
Zeer slecht		
Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt	26,9	247
Beperkt, maar niet ernstig		
Niet beperkt	10,5	312
In staat om een onverwachte uitgave te betalen		
Ja	11,42	343
Nee	22,42	192

Leeswijzer: 11,6% van de vrouwen van 18 tot 29 jaar (ongeveer 72.000 vrouwen) gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld door haar intieme partner.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Net als bij psychologisch geweld lijkt ook het aantal vrouwen dat slachtoffer is van fysiek geweld verband te houden met hun sociaaleconomische kenmerken. **Wanneer we enkel rekening houden met de vrouwen die geen onverwachte uitgave van 300 euro kunnen betalen, die aangeven dat hun gezondheid slecht is en die ofwel werkloos zijn of niet kunnen werken om gezondheidsredenen (ongeveer 86.000 vrouwen), stijgt de prevalentie van het slachtofferschap voor fysiek geweld tot 59,9%.** Het percentage van de vrouwen die werken, die financieel in staat zijn om onverwacht 300 euro uit te geven en die aangeven dat hun gezondheid goed is (ongeveer 1.629.000 vrouwen) en die het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld ligt daarentegen zes keer lager, op 10,3%.

2.2.3. Seksueel geweld

De slachtoffercijfers voor seksueel geweld volgens bepaalde sociodemografische en sociaaleconomische kenmerken worden weergegeven in *tabel 2.9*. Bij seksueel geweld lijkt leeftijd een geringe invloed te hebben op het slachtofferschap van vrouwen. De percentages voor jongere vrouwen (tot 44 jaar) zijn iets hoger dan voor vrouwen boven de 45 jaar, maar het verschil is heel klein en ook hier speelt waarschijnlijk het geheugeneffect mee. Het slachtofferschap van vrouwen verschilt ook lichtjes naargelang het opleidingsniveau, waarbij het percentage daalt voor de hoogst opgeleide groepen. Maar ook hier is het verschil eerder klein.

Net als bij psychologisch en fysiek geweld vertoont de analyse van het slachtofferschap voor seksueel geweld volgens werksituatie veel meer contrasten. Bijna 1 op de 4 vrouwen (24,3%) die "arbeidsongeschikt zijn omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem" zegt slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld door een partner. Dit percentage ligt vier keer hoger dan bij de werkende vrouwen. Voor werkloze vrouwen is het percentage eveneens behoorlijk hoog (onder de verspreidingsdrempel). Net als bij psychologisch en fysiek geweld variëren de ervaringen van vrouwen met seksueel geweld ook naargelang hun ervaren gezondheidstoestand. Ongeveer 1 op de 5 vrouwen (19,9%) die aangeven dat hun gezondheid slecht of zeer slecht is, zegt slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld. Bij vrouwen met een zeer goede gezondheid blijft dit percentage steken op 4,0%.

Ook langdurige (meer dan 6 maanden) beperkingen om gewone activiteiten uit te oefenen, worden in verband gebracht met een hogere prevalentie van slachtofferschap. Bij vrouwen die verklaarden dat ze te maken hebben met een (al dan niet ernstige) beperking, was het percentage slachtoffers van seksueel geweld 13,8%, tegenover 4,7% bij vrouwen zonder beperking. Net als bij de andere vormen van geweld is de kans groter dat vrouwen in een precaire financiële situatie slachtoffer worden van seksueel geweld. Bij vrouwen die geen onverwachte uitgave van 300 euro kunnen betalen, stijgt de prevalentie naar 14,5%, tegenover 5,2% bij vrouwen die zo'n uitgave wel kunnen betalen.

Net als bij psychologisch en fysiek geweld lijkt het aantal vrouwen dat het slachtoffer is van seksueel geweld eveneens verband te houden met hun sociaaleconomische kenmerken. **Voor vrouwen die geen uitgave van 300 euro kunnen betalen, die aangeven dat hun gezondheid slecht is en die ofwel werkloos zijn of niet kunnen werken om gezondheidsredenen (ongeveer 86.000 vrouwen), is de prevalentie van slachtofferschap voor seksueel geweld 44,7%.** Bij vrouwen die werken, die financieel in staat zijn om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen en die aangeven dat hun gezondheid goed is (zo'n 1.629.000 vrouwen), ligt het slachtofferpercentage voor seksueel geweld daarentegen tien keer lager, op 4,2%.

Tabel 2.9: Seksueel geweld tegen vrouwen door hun intieme partner volgens bepaalde socio-demografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	7,6	296
Leeftijd		
18-29	9,6	60
30-44	8,8	97
45-64	7,0	106
65-74	5,0	33
Opleidingsniveau		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	9,5	75
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	7,8	113
Bachelor, master, doctoraat	6,5	107
Werksituatie		
Werkend	5,9	125
Werkloos	VD	
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	3,8	29
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	24,3	67
Student	10,4	24
Huisvrouw	VD	
Andere	VD	
Ervaren gezondheidstoestand		
Zeer goed	4,0	38
Goed	6,1	117
Gaat wel (redelijk)	11,5	85
Slecht	19,9	55
Zeer slecht		
Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt	13,8	127
Beperkt, maar niet ernstig		
Niet beperkt	5,7	168
In staat om een onverwachte uitgave te betalen		
Ja	5,2	155
Nee	14,5	124

Leeswijzer: 9,6% van de vrouwen van 18 tot 29 jaar (ongeveer 60.000 vrouwen) gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld door haar intieme partner.

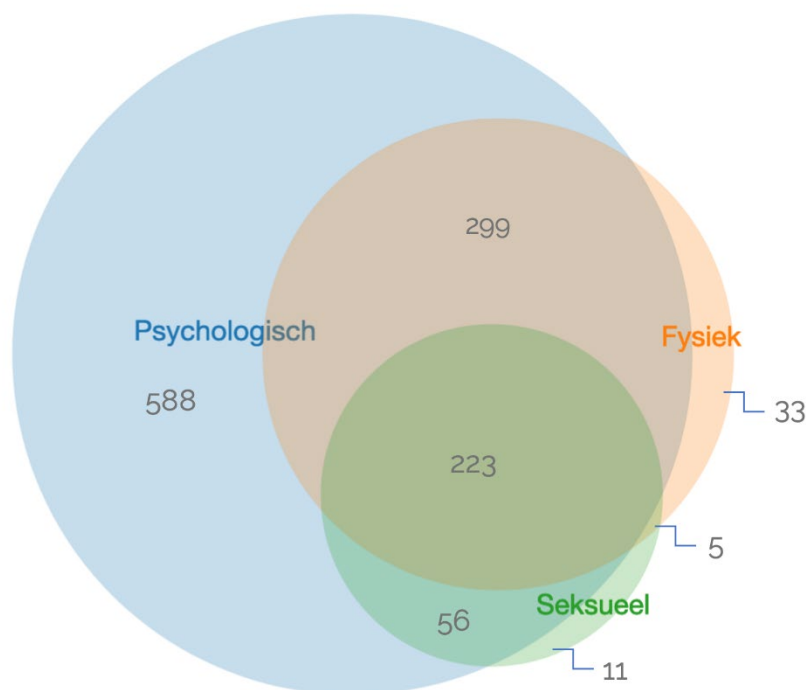
Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

2.3. CUMULATIEF SLACHTOFFERSCHAP BIJ VROUWEN

Bij het berekenen van de prevalentie voor psychologisch, fysiek en seksueel geweld onderscheiden we deelgroepen van de vrouwelijke bevolking waarvoor de prevalentie veel hoger ligt. Bij het analyseren van de verschillende soorten geweld wordt evenwel een essentiële dimensie van partnergeweld buiten beschouwing gelaten, namelijk het cumulatieve karakter ervan.

Om die cumulatie van slachtofferschap te illustreren, verwijzen we naar het onderstaande Venndiagram (*grafiek 1.1*). Dit diagram toont het proportionele aantal vrouwelijke slachtoffers van de 3 soorten geweld, maar ook - en vooral - de overlappingsen. Uit het diagram kunnen we afleiden dat naar schatting 588.000 vrouwen in België het slachtoffer zijn geweest van psychologisch geweld, maar geen seksueel of fysiek geweld hebben meegemaakt. Bovendien zouden zo'n 223.000 vrouwen te maken hebben gekregen met alle 3 de vormen van geweld.

Grafiek 2.1 : Cumulatief slachtofferschap bij vrouwen, uitgedrukt in duizenden

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Wat meteen opvalt is dat de 3 cirkels elkaar grotendeels overlappen: de oranje cirkel van fysiek geweld is bijna volledig opgenomen in de blauwe cirkel van psychologisch geweld en de groene cirkel van seksueel geweld overlapt bijna volledig met de 2 andere cirkels. Hieruit blijkt allereerst dat iets meer dan de helft van de vrouwen (50,4%) die het slachtoffer zijn geweest van psychologisch geweld, nooit het slachtoffer is geweest van fysiek of seksueel geweld en dat het maar vrij zelden voorkomt dat vrouwen alleen maar seksueel geweld of alleen maar fysiek geweld hebben meegemaakt. Dit enkelvoudige slachtofferschap komt voor in 3,3% van de gevallen van seksueel geweld en 1,0% van de gevallen van fysiek geweld. Omgekeerd heeft **de overgrote meerderheid (69,1%) van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld ook te maken gehad met psychologisch en fysiek geweld. Bijna alle vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld (93,1%) kregen ook te maken met psychologisch geweld.**

Wanneer we dieper ingaan op die cumulatie kan het ook interessant zijn om te kijken naar slachtofferschap buiten de context van de relatie tussen partners of ex-partners. Dit opent een aantal erg

interessante onderzoekspistes. Zo is bijvoorbeeld 11,5% van de algemene bevolking het slachtoffer van seksueel geweld door een *niet-partner*. Wanneer we kijken naar de 223.000 vrouwen in de doorsnede hierboven klimt dit percentage zelfs naar 35,4%. **Vrouwen die het slachtoffer zijn van verschillende vormen van partnergeweld zijn drie keer vaker het slachtoffer van seksueel geweld door een niet-partner.**

Als we nu inzoomen op de ervaringen met fysiek geweld in de kindertijd gepleegd door de vader ("Voor u 15 jaar oud was, heeft uw vader u weleens opzettelijk heel hard geslagen of geschopt, of u geslagen met een voorwerp zoals een stok of een riem, of u verbrand, of u gestoken?") zien we dat het slachtofferpercentage onder de algemene bevolking 7,3% bedraagt. Bij de 223.000 vrouwen in de doorsnede is dit percentage 22,9%, dit is meer dan 3 keer zo hoog. De verhoudingen zijn vergelijkbaar voor fysiek geweld gepleegd door de moeder (respectievelijk 6,2% en 21,3%). **Deze cijfers suggereren dat de cumulatie van slachtofferschap veel verder gaat dan geweld tussen (ex-)partners, wat betekent dat onderzoek hiernaar zo cross-sectioneel mogelijk moet zijn.**

2.4. PREVALENTIE VAN INTIEM PARTNERGEWELD IN DE DRIE GEWESTEN

De steekproef van de EU-GBV-enquête werd van meet af aan zo opgezet dat er op gewestelijk niveau gerapporteerd kan worden over het slachtofferschap van vrouwen. Gezien de beperkte grootte van de steekproef voor mannen is het niet mogelijk om de situatie van mannen op dit niveau weer te geven of vergelijkingen tussen mannen en vrouwen op dit niveau te maken. Alle cijfers in *tabel 2.10* hebben daarom uitsluitend betrekking op vrouwen.

Tabel 2.10: Slachtofferschap van vrouwen voor intiem partnergeweld dat ze minstens één keer in hun leven hebben meegemaakt, volgens het gewest waar ze wonen

Soort geweld	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Psychologisch	32,2	129	23,4	530	41,0	508	29,9	1 167
Fysiek	14,4	58	11,0	248	20,6	255	14,4	561
Seksueel	10,3	41	4,5	101	12,4	154	7,6	296

Leeswijzer: 32,2% van de vrouwen die in Brussel wonen gaf aan minstens één keer in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van psychologisch geweld door haar intieme partner.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Ongeacht of het gaat om psychologisch, fysiek of seksueel geweld, uit de cijfers blijkt dat het slachtofferschap in Vlaanderen systematisch en statistisch significant lager ligt dan in de 2 andere gewesten. Als we bijvoorbeeld kijken naar het percentage vrouwen dat het slachtoffer is geweest van fysiek geweld, is het slachtofferpercentage in Vlaanderen (11,0%) statistisch significant lager dan het overeenkomstige percentage in Brussel (14,4%) en ongeveer de helft van het percentage voor Wallonië (20,6%). In het geval van seksueel geweld bedraagt het percentage vrouwelijke slachtoffers 4,5% in Vlaanderen, tegenover 10,3% in Brussel en 12,4% in Wallonië (het verschil tussen Wallonië en Brussel is niet statistisch significant). In Wallonië is de totale prevalentie 2 keer zo hoog als in Vlaanderen, met Brussel daar tussenin.

Tabel 2.10 toont ook het aantal slachtoffers per gewest, zodat het gewestelijke overheidsbeleid zo nodig kan worden bijgestuurd. Uit de cijfers blijkt dat het aantal vrouwen dat te maken heeft gehad

met seksueel geweld door een (ex-)partner rond de 40.000 ligt in Brussel, rond de 100.000 in Vlaanderen en rond de 150.000 in Wallonië.

Tot slot mogen we ons in deze tabel niet blindstaren op de gewestelijke verschillen. **Er spelen duidelijk structurele effecten mee die verband houden met de samenstelling van de bevolking.** Als we dus kijken naar de deelpopulatie die in grote mate blootgesteld is aan geweld, zoals we die hierboven geïdentificeerd hebben, met name vrouwen die werkloos zijn of niet kunnen werken om gezondheidsredenen, die geen onverwachte uitgave van 300 euro kunnen betalen en die aangeven dat hun gezondheid slecht of zeer slecht is, dan stellen we vast dat 59,0% van hen in Wallonië woont, 24,3% in Brussel en slechts 16,7% in Vlaanderen.

3. Niet-partnergeweld

Niet-partnergeweld betreft elke vorm van fysiek of seksueel geweld²⁷ dat minstens één keer werd ervaren vanaf de leeftijd van 15 jaar (dat wil zeggen vanaf de 'volwassen leeftijd') en dat werd gepleegd buiten de context van een intieme relatie. Het begrip 'niet-partner' verwijst daarom naar elke persoon die door het slachtoffer niet als een intieme partner wordt beschouwd. Dit kan een vriend zijn, een kennis, een collega, een leraar, een buur, een familielid of iemand die een onbekende is voor het slachtoffer.

3.1. PREVALENTIE VAN DE VERSCHILLENDE SOORTEN GEWELD

De enquête maakt een onderscheid tussen bedreigingen, fysiek geweld en seksueel geweld. De term 'bedreiging' verwijst naar elk woord of elke uitspraak waardoor het slachtoffer voelde dat hij of zij het risico liep om materiële, fysieke of psychologische schade te lijden. Om een bedreiging als bedreiging te karakteriseren, is het element angst doorslaggevend. Fysiek geweld wordt in artikel 35 van het Verdrag van Istanbul gedefinieerd als elke handeling van fysiek geweld die opzettelijk wordt gepleegd en resulteert in fysiek letsel (verwonding, pijn, ziekte). Die handeling kan al dan niet gepaard gaan met bedreigingen zoals hierboven gedefinieerd. Seksueel geweld wordt eveneens in het Verdrag van Istanbul gedefinieerd. Het gaat om het zonder wederzijds goedvinden op seksuele wijze vaginaal, anaal of oraal met een lichaamsdeel of object binnendringen van het lichaam van een ander, het zonder wederzijds goedvinden plegen van andere seksuele handelingen met een persoon en het zonder wederzijds goedvinden een ander ertoe bewegen seksuele handelingen te plegen met een derde. Net als in het deel over partnergeweld omvat seksueel geweld hier dus elke handeling die verkrachting, een poging tot verkrachting of een andere seksuele handeling inhoudt die zonder toestemming wordt gesteld. *Tabel 3.1* toont het percentage en het aantal slachtoffers voor elk van deze vormen van geweld.

Zoals uit deze tabel blijkt, heeft 22,6% van de mannen en 19,1% van de vrouwen vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer te maken gehad met bedreigingen, fysiek geweld en/of seksueel geweld. Hoewel er geen significant verschil is in deze algemene slachtoffercijfers tussen mannen en vrouwen, zijn er wel significante verschillen tussen de specifieke vormen van geweld waar mannen en vrouwen mee te maken krijgen. Zo meldde **85,8% van de mannen die op volwassen leeftijd minstens één vorm van geweld door een niet-partner had meegemaakt, dat dit geweld uitsluitend fysiek was (al dan niet gepaard gaand met bedreigingen)**. Het aantal mannen dat te maken kreeg met de andere soorten geweld ligt onder de verspreidingsdrempel. Ter vergelijking geven we mee dat het percentage vrouwen dat alleen fysiek geweld (al dan niet gepaard gaand met bedreigingen) had ervaren, een pak lager ligt (31,8%). Van de vrouwen die op volwassen leeftijd minstens één vorm van geweld hadden meegemaakt, was het percentage dat aangaf uitsluitend het slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld hoger dan voor de andere vormen van geweld. **Bij 39,2% van de vrouwen die op volwassen leeftijd minstens één vorm van geweld hebben meegemaakt, ging het zelfs uitsluitend om seksueel geweld.** Voor ongeveer 1 op de 5 vrouwen (20,9%) ging dit seksuele geweld gepaard met fysiek geweld (met of zonder bedreigingen). Dit betekent dus dat voor meer dan de helft (39,2% + 20,9%) van de vrouwen die vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest van minstens één vorm van geweld, het geweld seksueel van aard was.

²⁷ In de EU-GBV-enquête werd niet gevraagd naar psychologisch geweld door een niet-partner.

Tabel 3.1: Niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Slachtoffers van minstens één vorm van niet-partnergeweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	22,6*	919	19,1*	782	20,8	1 701
Soorten geweld tegen slachtoffers van niet-partnergeweld						
Alleen fysiek geweld (met of zonder bedreigingen)	85,8	787	31,8	248	60,9	1 036
Alleen seksueel geweld	VD		39,2	307	19,8	336
Fysiek (met of zonder bedreigingen) en seksueel geweld	VD		20,9	163	12,2	208
Alleen bedreigingen	VD*		8,0*	63	7,0	119
Slachtoffers van niet-partnergeweld	100,0	919	100,0	782	100,0	1 701

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 19,1% van de vrouwen gaf aan vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer te zijn geweest van minstens één vorm van geweld door een niet-partner. 31,8% van hen kreeg uitsluitend te maken met fysiek geweld (met of zonder bedreigingen) (d.w.z. zonder enige andere vorm van geweld).

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Hoewel er weinig verschil is tussen mannen en vrouwen wanneer we kijken naar de slachtoffercijfers voor alle vormen van geweld samen, blijkt uit de details van het geweld dat deze slachtoffers hebben ervaren dat de aard van het geweld waar mannen en vrouwen mee te maken krijgen wel degelijk verschilt. Bijna 9 op de 10 mannen (85,8%) verklaarden immers dat dit geweld uitsluitend fysiek was, terwijl meer dan 1 op de 2 vrouwen (60,1%) aangaven dat dit geweld seksueel van aard was (al dan niet gecombineerd met andere vormen van geweld).

3.1.1. Fysiek geweld

Dit deel zoomt specifiek in op fysiek geweld gepleegd door een niet-partner en dat minstens één keer is voorgekomen vanaf de leeftijd van 15 jaar, ongeacht of dit de enige vorm van geweld was waarvan de bevrageden het slachtoffer zijn geweest. In *tabel 3.2* wordt dit fysieke geweld meer in detail beschreven. Uit de cijfers blijkt dat er een significant verschil is tussen mannen en vrouwen wat algemene slachtofferpercentages betreft: **1 op de 5 mannen (20,5%) en 1 op de 10 vrouwen (10,1%) gaven aan vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld door een niet-partner.** *Tabel 3.2* geeft ook een overzicht van de situaties die door de slachtoffers als fysiek geweld werden gemeld. Die situaties staan vermeld zoals ze in de vragenlijst voorkomen. De respondenten konden meerdere antwoorden geven, afhankelijk van de situaties die ze hebben meegemaakt. Voor elke situatie wordt het aandeel slachtoffers van fysiek geweld berekend om weer te geven hoe dergelijke situaties vertegenwoordigd zijn onder die slachtoffers en eventueel ook de manier waarop de structuur van het slachtofferschap varieert voor mannen en vrouwen.

De cijfers in *tabel 3.2* tonen aan dat **meer dan 9 op de 10 mannelijke en vrouwelijke slachtoffers (95,0%) aangaven het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld dat als 'licht' wordt beschouwd, d.w.z. geweld dat bedoeld is om iemand letsel toe te brengen, maar niet om iemand**

te doden. Het gaat bijvoorbeeld om 1) geduwd worden of aan het haar getrokken worden, 2) iets naar je gegooid krijgen of een klap krijgen en 3) geslagen worden (in het bijzonder: met de vuist geslagen worden of geschopt worden). Het aantal slachtoffers dat te maken heeft gehad met 'licht' fysiek geweld omvat dus alle slachtoffers die hebben aangegeven *minstens* een van deze situaties te hebben meegemaakt. Als we meer in detail kijken naar het aantal slachtoffers dat deze verschillende situaties heeft meegemaakt, zien we dat statistisch gezien vergelijkbare percentages mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld aangeven geweld te hebben meegemaakt in de context van de eerste 2 situaties (ongeveer 70% van de mannen en vrouwen voor duwen en ongeveer 65% voor een klap). Een flink lager percentage vrouwelijke dan mannelijke slachtoffers van fysiek geweld gaf echter aan door iemand te zijn geslagen of geschopt (ongeveer 38% van de vrouwen tegenover 74% van de mannen).

Tabel 3.2: Overzicht van fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Slachtoffercijfers en gemelde situaties	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	20,5	832	10,1	412	15,3	1.244
Soorten situaties gemeld door slachtoffers (meerdere antwoorden mogelijk)						
Heeft een man of een vrouw die niet uw partner was, ooit sinds uw 15de ...						
u met opzet geduwd of aan uw haar getrokken op een manier die pijn deed of u beangstigde ?	70,2*	583	71,9*	292	70,8	875
opzettelijk iets naar u gegooid of u een klap gegeven op een manier die pijn deed of u beangstigde ?	67,6*	560	62,6*	254	65,9	814
u met opzet geslagen met de vuist of met een voorwerp, of u geschopt op een manier die pijn deed of u beangstigde ?	74,6	618	38,6	157	62,7	775
'Licht' fysiek geweld	96,0*	799	93,0*	383	95,0	1 182
u opzettelijk verbrand ?	VD*		VD*		VD	
u met opzet geprobeerd te verstikken of te wurgen ?	VD*		10,1*	41	6,5	80
gedreigd u aan te vallen of daadwerkelijk aangevallen met een mes, vuurwapen, zuur of een ander wapen ?	VD		13,5	55	21,9	272
'Zwaar' fysiek geweld	VD*		22,9*	94	27,5	342

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: 10,1% van de vrouwen gaf aan vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld door een niet-partner. 71,9% van hen verklaarde dat ze opzettelijk zodanig werd geduwd of aan de haren getrokken dat ze pijn had of bang was. In totaal gaf 93,0% van de vrouwelijke slachtoffers aan het slachtoffer te zijn geweest van 'licht' geweld.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Een veel kleiner deel van de slachtoffers van fysiek geweld maakte melding van één of meer geweldsdaden die als 'zwaar' werden beschouwd, d.w.z. handelingen die ernstige letsels veroorzaken of bedoeld waren om het slachtoffer te doden. **Meer dan 1 op de 5 vrouwelijke slachtoffers**

van fysiek geweld (22,9%) maakte melding van één of meer situaties waarbij er sprake was van 'zwaar' geweld. De verschillende situaties die beschouwd worden als 'zwaar' geweld zijn: 1) brandwonden, 2) wurging en 3) gewapend geweld. Deze laatste 2 situaties werden gemeld door ongeveer 1 op de 10 vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld (respectievelijk 10,1% en 13,5%). Het aandeel mannen dat één van deze situaties heeft meegemaakt, valt onder de verspreidingsdrempel en wordt daarom in dit rapport buiten beschouwing gelaten.

Uit de cijfers in *tabel 3.2* blijkt dat bijna 2 keer zoveel mannen als vrouwen (ongeveer 20% tegenover 10%) vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld. Deze groep van mannelijke en vrouwelijke slachtoffers meldt het vaakst 'licht' geweld. Meer dan 90% van de slachtoffers meldde immers minstens één 'licht' geweldincident, terwijl ongeveer 1 op de 5 vrouwelijke slachtoffers (22,9%) minstens één situatie meldde waarbij er sprake was van zogenaamd 'zwaar' geweld.

Tabellen 3.3, 3.4 en 3.5 hebben betrekking op de daders van fysiek geweld. In de EU-GBV-enquête werden verschillende categorieën daders voorgesteld. Ook hier konden de respondenten meerdere antwoorden geven, afhankelijk van de situaties die ze hebben meegemaakt.

Een *familielid* is elke persoon met wie het slachtoffer een bloedverwantschap deelt (vader, moeder, broer, zus of elke andere persoon buiten de directe familiekring met wie het slachtoffer al dan niet samenwoont), of elke andere persoon die door huwelijk of adoptie deel uitmaakt van de familie (ooms en tantes, grootouders, neven, nichten enz.).

Een *vriend(in)* is over het algemeen elke persoon met wie het slachtoffer graag tijd doorbrengt en met wie hij of zij feiten met betrekking tot zijn of haar privéleven deelt. Dit zijn bijvoorbeeld persoonlijke of familievrienden, klasgenoten of dichte collega's.

Een *collega* is dan elke persoon met wie het slachtoffer werkt en die een vergelijkbaar hiërarchisch niveau heeft.

Een *leidinggevende* kan een leidinggevende op het werk zijn of in het onderwijs (van basisonderwijs tot universiteit).

Een *gezagsfiguur* verwijst naar een lid van een bepaalde beroepsgroep, zoals de medische, onderwijsende of religieuze beroepsgroep, die omwille van zijn of haar positie of status een gevoel van gezag uitstraalt.

Een *andere bekende* betreft elke persoon die gekend is door het slachtoffer, maar die niet tot een van de categorieën hierboven behoort. Dit kan een buur, een ouder van een leerling of een klant zijn. Deze personen kunnen worden omschreven als verre kennissen: ze behoren tot de kennissenkring maar staan relatief ver van het slachtoffer af.

We gebruikten deze categorieën in eerste instantie om een meer algemene analyse te schetsen om te bepalen of de daders van het fysieke geweld bekenden van de slachtoffers waren. Deze cijfers zijn weergegeven in *tabel 3.3*. Daaruit blijkt dat voor iets meer dan 1 op de 2 slachtoffers van fysiek geweld (57,0%) de dader een bekende was van het slachtoffer of dat alle bij het geweld betrokken daders bekenden waren. We noteren evenwel statistisch significante verschillen tussen mannen en vrouwen. Een groot deel van de vrouwelijke slachtoffers (73,3%) gaf aan dat het fysieke geweld uitsluitend werd gepleegd door personen die ze kenden. Ter vergelijking: bij mannen ligt dit percentage beduidend lager (48,6%). 19,2% van de vrouwen gaf daarentegen te kennen dat ze de dader of daders niet kenden, tegenover 35,7% van de mannen. Bij meer dan 8 op de 10 vrouwelijke slachtoffers (73,3% + 7,5%) was de dader of minstens één van de daders een bekende. Het lijkt er dus op **dat de dader in de meeste gevallen van fysiek geweld door een niet-partner een**

bekende van het slachtoffer was. Deze trend tekent zich duidelijker af bij de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld dan bij de mannelijke slachtoffers.

Tabel 3.3: Bekendheid van de daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Dader wel of niet gekend door het slachtoffer	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Dader gekend	48,6	382	73,3	294	57,0	676
Dader niet gekend	35,7	280	19,2	77	30,0	357
Minstens één dader gekend en één dader niet gekend	VD		7,5	30	13,0	154
Slachtoffers van fysiek niet-partnergeweld	100,0	786	100,0	401	100,0	1 187

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: Van de vrouwen die vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld door een niet-partner, gaf 73,3% aan dat de dader of daders bekenden waren.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Tabel 3.4 geeft meer details over de daders van fysiek geweld die gekend zijn door het slachtoffer. De cijfers in deze tabel werden berekend op basis van het aantal slachtoffers van fysiek geweld. Van de vrouwen die geconfronteerd werden met fysiek geweld gaf 40,9% aan het slachtoffer te zijn geweest van fysiek geweld gepleegd door een familielid. Deze categorie is het meest vertegenwoordigd onder de daders van fysiek geweld die door vrouwelijke slachtoffers worden genoemd. Ongeveer 1 op de 4 vrouwen (24,6%) maakte melding van geweld gepleegd door 'een andere bekende' (dit is een verre kennis). Bij de mannen die aangaven dat ze vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer fysiek geweld hadden meegemaakt, bedraagt dit percentage 35,2%.

Tabel 3.4: Daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Betrokken dader (meerdere antwoorden mogelijk)	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Een familielid	VD		40,9	168	20,5	254
Een vriend(in)	VD*		18,1*	74	18,0	224
Een leidinggevende	VD		VD		VD	
Een gezagsfiguur	VD		VD		VD	
Een andere bekende	35,2	292	24,6	101	31,7	393

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: Van de vrouwen die vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld door een niet-partner, duidde 40,9% een familielid aan als dader of ten minste één van de daders van het geweld tegen hen.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Tot slot wordt in *tabel 3.5* gekeken naar het geslacht van de dader of daders die betrokken waren bij het fysieke geweld. Bij 89,1% van de mannelijke slachtoffers van fysiek geweld was minstens één van de daders een man. Voor vrouwen is dit cijfer genuanceerder, zoals blijkt uit *tabel 3.5*. Bij 73,1% van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld was immers minstens één van de daders een man, wat een pak lager is dan het percentage bij de mannelijke slachtoffers. Die verschillen zijn vooral significant wanneer we kijken naar de slachtoffers van geweld dat uitsluitend door mannelijke daders werd gepleegd. In dat geval is het percentage mannelijke slachtoffers van geweld dat uitsluitend door mannen werd gepleegd steevast hoog (82,1%), terwijl het percentage vrouwelijke slachtoffers duidelijk lager is (59,6%). Bijna 1 op de 4 vrouwen (24,1%) die het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld maakte daarentegen melding van feiten die uitsluitend door vrouwen werden gepleegd. Het percentage vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld was 37,6% voor feiten die door ten minste één vrouwelijke dader werden gepleegd, wat flink hoger ligt dan voor de mannelijke en vrouwelijke slachtoffers samen (20,9%, of zowat de helft van het percentage voor vrouwelijke slachtoffers). De cijfers voor mannelijke slachtoffers van geweld gepleegd door ten minste één vrouwelijke dader of uitsluitend vrouwelijke daders liggen onder de verspreidingsdrempel, maar op basis van de hier weergegeven cijfers kunnen we schatten dat het percentage mannelijke slachtoffers van uitsluitend door vrouwen gepleegde feiten zeer laag is.

Tabel 3.5: Geslacht van de daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Geslacht van de dader	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Minstens één mannelijke dader	89,1	741	73,1	301	83,9	1 042
<i>Alleen mannen</i>	82,1	683	59,6	246	74,7	929
Minstens één vrouwelijke dader	VD		37,6	155	20,9	259
<i>Alleen vrouwen</i>	VD		24,1	99	11,7	146
Onbepaald geslacht	VD		VD		VD	

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: Van de vrouwen die vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van fysiek geweld door een niet-partner, gaf 73,1% aan dat minstens één van de daders een man was. Bij 59,6% van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld waren *alle* daders mannen.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

De cijfers in *tabellen 3.3, 3.4 en 3.5* belichten de verschillende realiteiten achter het fysieke geweld tegen mannen en vrouwen. Zo meldden bijna 8 op de 10 vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld dat het geweld werd gepleegd door minstens één bekende. Vaak gaat het om een familielid. Hoewel een meerderheid van de vrouwen (73,1%) één of meer mannelijke daders aanduidde, maakt een niet te verwaarlozen deel van de vrouwen ook melding van geweld gepleegd door vrouwen (37,6%). Ter vergelijking: bijna 1 op de 2 mannelijke slachtoffers van fysiek geweld verklaarde dat de dader of daders allemaal bekenden waren en bij ongeveer 8 op de 10 mannelijke slachtoffers waren de dader of daders allemaal mannen.

Tabel 3.6: Herhaling van fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Herhaling van het geweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Eenmalig voor elke dader	68,2	485	56,5	200	64,3	685
Herhaald voor minstens één van de daders	31,8	226	43,5	154	35,7	380
Slachtoffers van fysiek geweld	100,0	711	100,0	354	100,0	1 065

Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: Bij 56,5% van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld was het geweld eenmalig, terwijl bij 43,5% minstens één dader herhaaldelijk geweld pleegde.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Tabel 3.6 toont de herhaling van fysiek geweld bij geweldslachtoffers. Uit de cijfers blijkt dat het geweld tegenover de meeste mannelijke en vrouwelijke slachtoffers eenmalig was. Het percentage mannen dat te maken kreeg met eenmalige geweldfeiten ligt evenwel een pak hoger dan bij vrouwen (68,2% tegenover 56,5%). Omgekeerd was het percentage vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld dat te maken kreeg met herhaald geweld door minstens één van de daders beduidend hoger dan het percentage mannelijke slachtoffers. Zo was 43,5% van de vrouwelijke slachtoffers van fysiek geweld het slachtoffer van herhaald geweld door minstens één van de daders, tegenover ongeveer 1 op de 3 mannelijke slachtoffers (31,8%).

3.1.2. Seksueel geweld

Dit deel zoomt specifiek in op seksueel geweld, ongeacht of dit de enige vorm van geweld was waarvan de bevrageden het slachtoffer zijn geweest. Het percentage mannen en vrouwen dat het slachtoffer is geweest van dit soort geweld verschilt sterk. Ongeveer 1,8% van de mannen (naar schatting 74.000 mannen) maakte melding van seksueel geweld. Zoals blijkt uit tabel 3.7 loopt dit percentage voor vrouwen op tot 11,5%. Als we kijken naar de feiten die effectief deel uitmaken van deze algemene indicator, kunnen we een onderscheid maken tussen feiten die worden gekwalificeerd als verkrachting of poging tot verkrachting en elke andere vorm van seksueel geweld. **Van de vrouwen tussen 18 en 74 jaar heeft 5,4% te maken gehad met verkrachting of een poging tot verkrachting, terwijl bijna 2 keer zoveel vrouwen (9,8%) melding maakten van andere vormen van seksueel geweld dan verkrachting of poging tot verkrachting.** Voor de mannen kunnen we vanwege het kleine aantal slachtoffers geen gedetailleerdere analyses maken van het seksueel geweld waarvan zij het slachtoffer zijn geweest. Daarom richten we ons hier uitsluitend op de ervaringen van vrouwen.

Tabel 3.7 geeft een overzicht van de situaties die door de slachtoffers als seksueel geweld werden gemeld. Die situaties staan vermeld zoals ze in de vragenlijst voorkomen. De respondenten konden meerdere antwoorden geven, afhankelijk van de situaties die ze hebben meegemaakt. Voor elke situatie wordt het aandeel slachtoffers van seksueel geweld berekend om weer te geven hoe dergelijke situaties vertegenwoordigd zijn onder die slachtoffers. De verschillende situaties die gekwalificeerd worden als verkrachting werden door ongeveer 15% tot 17% van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld aangehaald. Het gaat meer bepaald om verkrachting met gebruik van geweld, verkrachting onder invloed en verkrachting door intimidatie. Bijna 1 op de 5 (18,9%) vrouwen

die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld, gaf aan het slachtoffer te zijn geweest van een poging tot verkrachting.

Wat betreft andere vormen van seksueel geweld dan verkrachting of poging tot verkrachting, meldde ongeveer 17% van de vrouwelijke slachtoffers dat er sprake was van niet-consensuele handelingen die ze vernederend en beschamend vonden. Tot slot meldden meer dan 8 op de 10 vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld (83,0%) het slachtoffer te zijn geweest van niet-consensuele aanrakingen van de intieme delen, gedefinieerd in de breedste zin van het woord (niet beperkt tot de genitaliën). Die laatste situatie lijkt het meest voor te komen bij vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld door een niet-partner.

Tabel 3.7: Overzicht van seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Slachtoffercijfers en gemelde situaties	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Slachtoffers van seksueel geweld van 18 tot 74 jaar		
Aandeel slachtoffers van seksueel geweld	11,5	471
Aandeel slachtoffers van verkrachting of een poging tot verkrachting	5,4	220
Aandeel slachtoffers van andere vormen van seksueel geweld	9,8	399
Soorten situaties gemeld door vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld (meerdere antwoorden mogelijk)*		
Heeft een man of een vrouw die niet uw partner was, ooit sinds uw 15de ...		
u gedwongen tot seksuele handelingen door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen?	15,5	72
u aangezet tot seksuele handelingen toen u niet kon weigeren omdat u onder invloed was van alcohol of drugs ?	16,5	76
u tegen uw zin seksuele handelingen laten verrichten, omdat u bang was voor de gevolgen als u zou weigeren ?	16,4	76
u gedwongen, bedreigd of gechanteerd om seksuele handelingen te verrichten met iemand anders (tel ook mee als u werd gedwongen in ruil voor geld, spullen of gunsten) ?	VD	
geprobeerd om u te dwingen tot seksuele handelingen door u te bedreigen, op de grond te duwen of op wat voor manier dan ook pijn te doen, maar waarbij de seksuele handeling of penetratie uiteindelijk niet plaatsvond ?	18,9	88
buiten de hier genoemde seksuele handelingen, wel eens tegen uw zin uw geslachtsdelen, borsten, billen of lippen aangeraakt ?	83,0	387
u gedwongen tot andere dan hier genoemde seksuele handelingen die u vernederend of beschamend vond ?	17,5	80

Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: 11,5% van de Belgische vrouwen tussen 18 en 74 jaar heeft vanaf de leeftijd van 15 jaar te maken gehad met seksueel geweld door een niet-partner. 15,5% van hen gaf aan dat ze met geweld gedwongen werden tot geslachtsge-meenschap.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

We richten onze aandacht nu op de daders van dit geweld. In de analyses in *tabel 3.8* wordt nagegaan of de dader of daders van seksueel geweld bekenden waren van het slachtoffer. De cijfers in deze tabel laten zien dat bijna 1 op de 2 vrouwelijke slachtoffers (54,0%) aangaf dat het seksuele geweld *alleen* werd gepleegd door één of meer personen die ze kenden. Ongeveer 1 op de 3

slachtoffers meldde dat de dader of daders uitsluitend onbekenden waren. **Voor ongeveer 2 op de 3 vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld door een niet-partner (54,0 + 11,4 = 64,4%) was de dader of waren de daders, of minstens één van hen, iemand die ze kenden.**

Tabel 3.8: Bekendheid van de daders betrokken bij seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Dader wel of niet gekend door het slachtoffer	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Dader gekend	54,0	250
Dader niet gekend	34,6	160
Minstens één dader gekend en één dader niet gekend	11,4	53
Slachtoffers van seksueel niet-partnergeweld	100,0	463

Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: Van de vrouwen die vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld, gaf 54,0% aan dat de dader of daders uitsluitend bekenden van hen waren.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 – Berekeningen: IWEPS.

Tabel 3.9 toont het aandeel vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld naargelang de relatie die ze hadden met de voor hen bekende dader van dat geweld. Deze daders worden ingedeeld in verschillende categorieën die verder worden toegelicht op p.35.

Bij bijna 1 op de 3 vrouwelijke slachtoffers (31,2%) was de dader of minstens één van de daders een verre kennis ('een andere bekende'). Dit is de categorie die het meest vertegenwoordigd is onder de slachtoffers. Bijna 1 op de 5 vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld (20,3%) maakte melding van geweld gepleegd door een 'vriend' en bij 13,7% was de dader of minstens één van de daders een familielid. Tot slot noemde 7,6% van de vrouwelijke slachtoffers een leidinggevende als dader van het geweld dat ze hadden ondergaan.

Tabel 3.9: Bekende daders betrokken bij seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Betrokken bekende dader (meerdere antwoorden mogelijk)	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Familielid	13,7	64
Vriend(in)	20,3	95
Een gezagsfiguur	VD	
Een leidinggevende	7,6	36
Een andere bekende	31,2	146

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 13,7% van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld gaf aan dat minstens één van de daders een familielid was.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Tabel 3.10 toont het aandeel vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld naargelang het geslacht van de dader van dat geweld. De cijfers in deze tabel liegen er niet om: bijna alle vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld (97,9%) noemden minstens één man als dader van het geweld tegen hen. 95,9% van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld waren het slachtoffer van feiten die uitsluitend door mannen werden gepleegd. Het is dus duidelijk dat **seksueel geweld tegen vrouwen bijna uitsluitend door mannen wordt gepleegd**.

Tabel 3.10: Geslacht van de daders betrokken bij seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Geslacht (meerdere antwoorden mogelijk)	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Minstens één mannelijke dader	97,9	461
Alleen mannen	95,9	451
Minstens één vrouwelijke dader	VD	
Alleen vrouwen	VD	
Onbepaald geslacht	VD	

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: Van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld zegt 95,9% het slachtoffer te zijn geweest van geweld dat uitsluitend door één of meer mannen werd gepleegd.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEP.S.

Tot slot analyseren we de herhaling van seksueel geweld gepleegd door niet-partners, waarbij we een onderscheid maken tussen feiten die gekwalificeerd worden als verkrachting of poging tot verkrachting en feiten die verband houden met andere vormen van seksueel geweld. De cijfers in tabel 3.11 laten zien dat er geen onderscheid is qua herhaling volgens het soort feiten dat wordt gemeld. Zo gaven ongeveer 3 op de 4 vrouwelijke slachtoffers aan dat de gemelde feiten eenmalig waren, terwijl 1 op de 4 vrouwelijke slachtoffers meldde dat minstens één van de daders feiten pleegde die na verloop van tijd werden herhaald.

Uit de cijfers kunnen we afleiden dat ongeveer 1 op de 10 vrouwen (11,5%) onder de algemene bevolking vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer is geweest van seksueel geweld door een niet-partner. **De daders die door vrouwelijke slachtoffers van dergelijk geweld worden genoemd, zijn bijna allemaal mannen. Ongeveer 2 op de 3 vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld werden aangerand door minstens één bekende. Wanneer de dader gekend is, duidt het slachtoffer het vaakst een verre kennis ('een andere bekende') of een vriend(in) als dader aan.**

Tabel 3.11: Herhaling van seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Herhaling van seksueel geweld		Vrouwen	
		%	Aantal (duizenden)
(Poging tot) verkrachting	Eenmalig voor elke dader	75,0	154
	Herhaald voor minstens één van de daders	25,0	51
	Slachtoffers van (poging tot) verkrachting	100,0	205
Andere vormen van seksueel geweld	Eenmalig voor elke dader	78,7	274
	Herhaald voor minstens één van de daders	21,3	74
	Slachtoffers van andere vormen van seksueel geweld	100,0	348

Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: 75% van de vrouwelijke slachtoffers van verkrachting of een poging tot verkrachting geeft aan dat het ging om eenmalige geweldfeiten (die niet na verloop van tijd werden herhaald).

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 – Berekeningen: IWEPS.

3.2. SLACHTOFFERSCHAP BIJ VROUWEN VOLGENS HUN SOCIALE KENMERKEN

We bekijken hieronder meer in detail de variaties in slachtofferschap volgens het sociodemografische profiel van vrouwen die het slachtoffer zijn van niet-partnergeweld. Om methodologische redenen – die voornamelijk verband houden met de kleinere steekproef voor mannen – worden deze analyses niet uitgevoerd op de mannelijke bevolking. De variabele in verband met het geweld waarvan de respondenten het slachtoffer zijn geweest verwijst naar *minstens één vorm van geweld* uit *tabel 3.1*: fysiek geweld, seksueel geweld, bedreigingen²⁸. Het doel is om na te gaan of en hoe het slachtofferschap van deze vrouwen verschilt naargelang bepaalde sociodemografische kenmerken, zoals leeftijd of opleidingsniveau. Ter herinnering: deze analyses maken het niet mogelijk om causale verbanden tussen de kenmerken van slachtoffers en slachtofferschap formeel vast te stellen, maar zijn bedoeld om kwetsbaarheden op te sporen die specifiek zijn voor bepaalde vormen van geweld en die tot uiting komen door een overmatige blootstelling daaraan.

De analyses in *tabel 3.12* laten significante verschillen zien tussen de verschillende leeftijdscategorieën. Zo werd 29,5% van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar op volwassen leeftijd met minstens één vorm van geweld geconfronteerd dat werd gepleegd door een niet-partner, wat een pak meer is dan het percentage onder de algemene vrouwelijke bevolking (19,1%). Het slachtofferpercentage voor de volgende twee categorieën, meer bepaald vrouwen van 30 tot 44 jaar en van 45 tot 64 jaar, verschilt niet significant van het percentage voor alle vrouwen samen. Uit deze cijfers kunnen we afleiden dat iets minder dan 20% van de vrouwen tussen 30 en 64 jaar vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer is geweest van minstens één vorm van geweld door een niet-partner. Het percentage slachtoffers onder vrouwen van 65 tot 74 jaar ligt daarentegen ver onder het gemiddelde: 6,5% van de vrouwen in deze leeftijdsgroep gaf aan ooit het slachtoffer te zijn geweest van een of andere vorm van geweld. **Verhoudingsgewijs maakten dus jongere vrouwen (onder de 30 jaar) vaker melding van geweld gepleegd door een niet-partner dan oudere vrouwen.**

De analyse van de slachtofferpercentages volgens het hoogst behaalde diploma geeft meer inzicht in de prevalentie van geweld in verschillende bevolkingscategorieën. Hoewel de verschillen tussen

²⁸ De analyses volgens het soort fysiek en seksueel geweld lieten *a priori* geen significant verschil zien.

de opleidingsniveaus relatief klein blijven, blijkt toch dat vrouwen met een hoger opleidingsniveau (dit zijn vrouwen met een bachelor-, master- of doctoraatsdiploma) een grotere kans hebben om op volwassen leeftijd het slachtoffer te worden van minstens één vorm van geweld door een niet-partner. Ongeveer 1 op de 5 vrouwen (22,8%) in deze categorie is immers op volwassen leeftijd het slachtoffer geweest van minstens één van deze vormen van geweld, wat een groot verschil is met de percentages voor de andere categorieën (ongeveer 17%).

Tabel 3.12 toont de slachtofferpercentages volgens de burgerlijke staat van de vrouwen. De verschillen zijn opvallend: 14,9% van de gehuwde of wettelijk samenwonende vrouwen geeft te kennen vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer te zijn geweest van minstens één vorm van geweld door een niet-partner, terwijl dit percentage oploopt tot bijna 1 op de 3 vrouwen (29,3%) bij de vrouwen die nooit gehuwd of wettelijk samenwonend zijn geweest. Het slachtofferpercentage bij vrouwen die niet gehuwd of wettelijk samenwonend zijn, ligt een pak hoger dan de percentages voor de andere categorieën van vrouwen. Van de gescheiden vrouwen zei iets meer dan 1 op de 5 (22,7%) op volwassen leeftijd het slachtoffer te zijn geweest van minstens één vorm van geweld door een niet-partner, wat statistisch gezien niet verschilt van het slachtofferpercentage voor alle vrouwen samen. Daaruit blijkt dus dat **het aandeel slachtoffers dat op volwassen leeftijd het slachtoffer is geweest van geweld door een niet-partner significant hoger is voor vrouwen die nooit gehuwd of wettelijk samenwonend zijn geweest** in vergelijking met het aandeel onder de algemene vrouwelijke bevolking. Het percentage slachtoffers bij gehuwde vrouwen ligt dan weer beduidend lager. Dit verschil kan deels verband houden met de leeftijd van de vrouwen: jongere vrouwen zijn vaker niet gehuwd of wettelijk samenwonend.

Er komen ook interessante verschillen naar voren wanneer we kijken naar de werksituatie van de vrouwen. Het percentage slachtoffers bij vrouwen die werken of studeren verschilt niet statistisch significant van het percentage vrouwen onder de algemene bevolking. Het slachtofferpercentage verdubbelt echter wanneer het gaat om werkloze vrouwen: 1 op de 3 werkloze vrouwen (33,4%) geeft aan op volwassen leeftijd minstens één vorm van geweld te hebben meegemaakt door een niet-partner. Dat percentage stijgt tot ongeveer 27% bij vrouwen die arbeidsongeschikt zijn. Daarnaast geeft ongeveer 7% van de gepensioneerde vrouwen aan het slachtoffer te zijn geweest van dergelijk geweld, wat vergelijkbaar is met de resultaten bij oudere respondenten.

De volgende twee variabelen bevestigen tot op zekere hoogte de resultaten voor arbeidsongeschikte vrouwen. De eerste is de ervaren algemene gezondheidstoestand en de tweede is het bestaan van een langdurige (minstens 6 maanden) beperking om bepaalde activiteiten uit te oefenen als gevolg van een aanhoudend of terugkerend gezondheidsprobleem. De resultaten in *tabel 3.12* laten vooral significante verschillen zien tussen respondenten van wie de algemene gezondheidstoestand als relatief goed tot zeer goed wordt ervaren en respondenten die hun gezondheidstoestand als slecht of zeer slecht beschouwen. In die laatste categorie van vrouwen schommelt het slachtofferpercentage voor niet-partnergeweld rond 34,8%, tegenover 17,9% van de vrouwen die hun gezondheid relatief goed of zeer goed vinden. We tekenen een vergelijkbare trend op bij vrouwen die melding maken van een langdurige beperking als gevolg van een gezondheidsprobleem. Hier gaf ongeveer 1 op de 4 vrouwen (27,9%) die zeiden beperkt of ernstig beperkt te zijn, aan op volwassen leeftijd minstens één vorm van geweld door een niet-partner te hebben meegemaakt, wat beduidend hoger is dan het percentage voor de algemene vrouwelijke bevolking. Daarentegen meldde 16,5% van de vrouwen zonder beperkingen dergelijk geweld. Dit lijkt te wijzen op een verband tussen niet-partnergeweld en de kwetsbare positie van de slachtoffers.

Tabel 3.12: Slachtofferschap van vrouwen voor niet-partnergeweld dat ze vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer hebben meegemaakt, volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	19,1	782
Leeftijd		
18-29	29,5	221
30-44	20,3	230
45-64	18,7	287
65-74	6,5	44
Opleidingsniveau		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	16,9	141
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	16,2	250
Bachelor, master, doctoraat	22,8	389
Burgerlijke staat		
Nooit gehuwd of wettelijk samenwonend geweest	29,3	293
Gehuwd of wettelijk samenwonend	14,9	361
Gescheiden	22,7	108
Weduwe	VD	
Werk situatie		
Werkend	21,0	461
Werkloos	33,4	60
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	7,4	56
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	27,2	79
Student	22,3	72
Huisvrouw	13,2	36
Andere	VD	
Ervaren algemene gezondheidstoestand		
Zeer goed	17,9	682
Goed		
Gaat wel (redelijk)		
Slecht	34,8	100
Zeer slecht		
Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt	27,9	267
Beperkt, maar niet ernstig		
Niet beperkt	16,5	514

In staat om een onverwachte uitgave te betalen		
Ja	17,9	558
Nee	22,1	204
Verstedelijkingsgraad		
Grote stadscentra (dichtbevolkte gebieden)	23,7	300
Steden en voorsteden (matig bevolkte gebieden)	17,1	482
Plattelandsgebieden (dunbevolkte gebieden)		

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons wordt niet weergegeven in de tabel.

Leeswijzer: Van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar geeft 29,5% aan vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer te zijn geweest van fysiek en/of seksueel geweld gepleegd door een niet-partner.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Wanneer we kijken naar het vermogen van vrouwen om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen, wat tot op zeker hoogte gelinkt is aan hun werksituatie, stellen we vast dat deze variabele een indicator is om de levensstandaard van de vrouwen onrechtstreeks te meten. Iets meer dan 1 op de 5 vrouwen (22,1%) die een dergelijke uitgave niet konden betalen, gaf aan op volwassen leeftijd het slachtoffer te zijn geweest van minstens één vorm van geweld door een niet-partner. Het slachtofferpercentage bij vrouwen die een dergelijke uitgave kunnen betalen is 17,9%. Hoewel het verschil tussen de 2 categorieën statistisch significant is, blijft het zeer relatief.

Ten slotte blijkt uit een analyse van de slachtofferpercentages volgens verstedelijkingsgraad dat het percentage vrouwen dat op volwassen leeftijd het slachtoffer werd van minstens één vorm van geweld door een niet-partner hoger ligt bij vrouwen die in een dichtbevolkt gebied zoals een groot stedelijk centrum wonen, in vergelijking met het slachtofferpercentage dat werd vastgesteld bij vrouwen die in minder dichtbevolkte gebieden wonen (23,7% tegenover 17,1%) of met het percentage dat werd vastgesteld voor de algemene bevolking (19,1%).

Ter herinnering: de verbanden die hierboven worden uitgelicht, mogen niet worden gezien als causale verbanden, maar eerder als elementen van een leefcontext die bepaalde categorieën van vrouwen meer blootstellen aan geweld dan andere.

3.3. PREVALENTIE VAN FYSIEK EN SEKSUEEL NIET-PARTNERGEWELD IN DE DRIE GEWESTEN

Tabel 3.13 toont de slachtofferpercentages voor vrouwen volgens het gewest waar ze wonen. We zien hier een significant verschil tussen Vlaanderen enerzijds en Brussel en Wallonië anderzijds. Van de vrouwen die in Vlaanderen wonen gaf 13,2% aan dat ze vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer is geweest van minstens één vorm van geweld door een niet-partner, dit is iets meer dan 1 op 10 vrouwen. In Wallonië en Brussel bedraagt het slachtofferpercentage respectievelijk 26,6% en 28,1%, of iets meer dan 1 op 4 vrouwen. Die percentages liggen ook beduidend hoger dan het percentage dat wordt opgetekend voor de algemene vrouwelijke bevolking, dat is 19,1%.

Tabel 3.13: Slachtofferschap van vrouwen voor niet-partnergeweld dat ze vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer hebben meegemaakt, volgens het gewest waar ze wonen

Minstens één vorm van geweld op volwassen leeftijd	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Vlaanderen	13,2	310
Wallonië	26,6	348
Brussel	28,1	124
België	19,1	782

Leeswijzer: 28,1% van de vrouwen die in Brussel wonen gaf aan vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer te zijn geweest van minstens één vorm van geweld door een niet-partner.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

4. Geweld in de kindertijd

In dit deel worden de cijfers in verband met geweld in de kindertijd belicht. Hieronder valt alle geweld waarvan de respondent minstens één keer *voor de leeftijd van 15 jaar* - met andere woorden in zijn of haar kindertijd - het slachtoffer is geweest. De soorten geweld die in dit deel wordt behandeld, zijn fysiek, psychologisch en seksueel geweld. Meer specifiek richt de analyse van fysiek en psychologisch geweld zich op de ouders. De term 'ouder' verwijst hier naar elke persoon die een vader- of moederfiguur voor het kind is. Dit kan een biologische ouder zijn, maar dat hoeft niet. Het kan dus ook een stiefmoeder of stiefvader, een pleegmoeder of pleegvader, of een grootmoeder of grootvader zijn. Het kan gaan om meerdere personen wanneer meerdere vader- of moederfiguren elkaar op verschillende momenten in de kindertijd hebben opgevolgd. Bedoeling is om te peilen naar de prevalentie en de aard van het fysieke en/of psychologische geweld dat door één of beide ouders werd gepleegd. Het is belangrijk om op te merken dat die laatste categorie ook configuraties omvat waarin er maar één ouderfiguur is. Ten tweede wordt ook de prevalentie van blootstelling aan het fysieke en/of psychologische geweld tussen ouders onderzocht. In het laatste geval wordt dus enkel gekeken naar respondenten die door twee ouderfiguren werden opgevoed. Het onderzoek naar seksueel geweld blijft niet beperkt tot de gezinssfeer. Meer specifiek kunnen we aan de hand van de verzamelde gegevens een onderscheid maken tussen geweldfeiten die binnen en buiten het gezin plaatsvonden, naargelang de dader die door de respondenten werd genoemd een lid was van de dichte familie (vader, moeder, broer en/of zus) of van de uitgebreide familie (een ander familielid zoals een oom, tante, neef of nicht), of een persoon buiten de familiekring zoals een leerkracht, een beoefenaar van een medisch beroep of een buur.

De cijfers die hier worden gegeven, maken het dus mogelijk om zowel de ervaringen met geweld in de kindertijd gepleegd door de ouders als de blootstelling aan gewelduitbarstingen tussen de twee ouders te kwantificeren en te karakteriseren. Deze cijfers zijn van cruciaal belang, aangezien zowel het geweld waarvan kinderen het slachtoffer zijn als het geweld waarvan ze getuige zijn geweest een impact hebben op de ontwikkeling van hun identiteit en relaties.

4.1. FYSIEK EN PSYCHOLOGISCH GEWELD VOOR DE LEEFTIJD VAN 15 JAAR

Het fysieke en psychologische geweld dat in dit deel aan bod komt, werd in de enquête ruim gedefinieerd. Psychologisch geweld verwijst dus naar elke vernederende of kleinerende handeling door één of beide ouders tegenover het kind of door de ene ouder tegenover de andere. Fysiek geweld omvat dan handelingen zoals een klap geven, slaan, aan de haren trekken of voorwerpen naar iemand gooien, maar is niet uitsluitend beperkt tot deze handelingen.

4.1.1. Fysiek en psychologisch geweld gepleegd door een ouder

Verschillende vragen in de enquête peilen naar de ervaring van de respondent met fysiek en/of psychologisch geweld dat in de kindertijd werd gepleegd door (een van) de ouders. In verband met psychologisch geweld werd aan de respondenten gevraagd hoe vaak hun ouders hen verbaal kleinerden of vernederden. De respondenten konden aangeven of deze feiten 'de hele tijd', 'vaak', 'soms', 'zelden' (inclusief één keer) of 'nooit' zijn voorgevallen²⁹. Er werden verschillende vragen gesteld over feiten die door de vader en door de moeder werden gepleegd. De ervaring met psychologisch geweld in de kindertijd, waarvan de prevalentie wordt weergegeven in *tabel 4.1*, wordt dus bepaald op basis van de antwoorden waarbij een andere frequentie dan 'nooit' werd aangegeven (van 'de hele tijd' tot 'zelden').

²⁹ De respondenten konden ook antwoorden dat ze tijdens hun leven geen enkele moeder- of vaderfiguur hebben gekend.

Verschillende afzonderlijke vragen in de enquête peilen naar de ervaring van de respondent met fysiek geweld dat in de kindertijd werd gepleegd door (een van) de ouders en naar de frequentie ervan. Er werd eerst aan de respondenten gevraagd om aan te geven of een ouder hen ooit opzettelijk heeft geslagen of geschopt, met een voorwerp heeft geslagen, heeft verbrand of gestoken. Ook hier zijn de vragen verschillend voor de vader en de moeder. Als de respondent ja antwoordde, werd vervolgens gevraagd naar de frequentie van het geweld ('de hele tijd', 'vaak', 'soms', 'zelden' (inclusief één keer)). Op basis van de antwoorden op beide vragensets over fysiek en psychologisch geweld, bepaalden we of de respondent het slachtoffer is geweest van alleen psychologisch geweld, alleen fysiek geweld, of beide. Voor elke soort geweld gepleegd door de ouder(s) - fysiek en/of psychologisch - wordt de algemene prevalentie weergegeven in *tabel 4.1*.

Uit de cijfers blijkt dat 42,2% van de mannen minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer is geweest van fysiek en/of psychologisch geweld, tegenover 26,3% van de vrouwen. Hoewel het verschil tussen mannen en vrouwen statistisch significant is wat betreft de algemene prevalentie, kunnen we op basis van de gegevens niet stellen dat er statistisch significante verschillen zijn in de verdeling van fysiek en/of psychologisch geweld tussen de twee geslachten. Van de mannen en vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van fysiek en/of psychologisch geweld meldde iets meer dan de helft alleen psychologisch geweld te hebben meegemaakt, terwijl 1 op de 10 alleen slachtoffer is geweest van fysiek geweld. Ongeveer een derde van de respondenten gaf aan het slachtoffer te zijn geweest van psychologisch *en* fysiek geweld door één of beide ouders. Uit deze cijfers blijkt dus enerzijds dat **psychologisch geweld de meest voorkomende vorm van geweld is, die voornamelijk alleen voorkomt maar soms ook gepaard gaat met fysiek geweld**, en anderzijds dat **fysiek geweld het vaakst gepaard gaat met psychologisch geweld**.

Tabel 4.1: Overzicht van ouderlijk geweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Ouderlijk geweld in de kindertijd	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	42,2	1 714	26,3	1 071	34,2	2 785
Soorten geweld tegen slachtoffers						
Alleen psychologisch geweld	55,1*	945	59,4*	637	56,8	1 582
Alleen fysiek geweld	13,5	231	8,2	88	11,4	319
Psychologisch en fysiek geweld	31,4*	538	32,4*	346	31,8	884
Slachtoffers van ouderlijk geweld	100,0	1 714	100,0	1 071	100,0	2 785

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Leeswijzer: 42,2% van de mannen tussen 18 en 74 jaar is voor de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer geweest van fysiek en/of psychologisch geweld door een ouder. Bij 55,1% van hen ging het uitsluitend om psychologisch geweld.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Tabel 4.2 toont de verdeling van mannen en vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van psychologisch en/of fysiek geweld volgens de frequentie van het geweld en het soort geweld (psychologisch of fysiek) waarmee ze werden geconfronteerd. Voor onze analyses bundelden we de

respondenten die aangaven dat ze 'de hele tijd', 'vaak' of 'soms' met dit geweld te maken kregen in één categorie. Wat psychologisch geweld betreft, gaf iets meer dan 1 op de 3 respondenten (37,9%) aan dat deze vorm van geweld zelden voorkwam (inclusief respondenten bij wie dit maar één keer was voorgekomen). Deze verhoudingen zijn vergelijkbaar voor mannen en vrouwen. Wanneer we kijken naar de frequentie van het fysieke geweld tekenen we daarentegen wel verschillen tussen mannen en vrouwen op. Over het algemeen antwoordde een relatief vergelijkbaar percentage respondenten dat ze 'zelden' (inclusief één keer) of 'soms' tot 'de hele tijd' fysiek geweld hadden meegemaakt. Meer vrouwen (67,5%) gaven echter aan dat dit geweld 'soms' tot 'de hele tijd' plaatsvond. Er is dus een statistisch significant verschil tussen het percentage mannen en het percentage vrouwen dat bevestigde dat het fysieke geweld zelden voorkwam, waarbij statistisch gezien meer mannen dan vrouwen aangaven dat ze dergelijk geweld 'zelden' hebben meegemaakt.

Tabel 4.2: Frequentie van fysiek en psychologisch ouderlijk geweld waarvan mannen en vrouwen voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Frequentie van het geweld		Mannen		Vrouwen		Samen	
		%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Psychologisch geweld	De hele tijd	60,4*	895	64,6*	635	62,1	1 530
	Vaak						
	Soms						
	Zelden (dus ook één keer)	39,6*	588	35,4*	348	37,9	936
	Slachtoffers van psychologisch geweld	100,0	1 483	100,0	983	100,0	2 466
Fysiek geweld	De hele tijd	45,0	333	67,5	292	53,3	625
	Vaak						
	Soms						
	Zelden (dus ook één keer)	55,0	407	32,5	140	46,7	547
	Slachtoffers van fysiek geweld	100,0	740	100,0	432	100,0	1 172

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: 35,4% van de vrouwelijke slachtoffers van psychologisch geweld door een ouder gaf aan zelden (dus ook één keer) het slachtoffer te zijn geweest van dergelijk geweld.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Uit tabel 4.3 blijkt dat 1 op de 2 mannen (50,6%) maar één van zijn ouders als dader van het geweld aanduidde, terwijl dit percentage voor vrouwen oploopt tot 60,7%. Bij 84,3% van de mannen die één ouder als dader noemden, ging het om de vader. Dit percentage is 52,9% bij de vrouwen die aangaven dat het geweld werd gepleegd door één van beide ouders. **Het lijkt er dus op dat mannen vaker te maken hebben met geweld in hun kindertijd dan vrouwen en dat dit geweld vaker door**

de vader wordt gepleegd dan door de moeder wanneer het geweld door slechts één van beide ouders wordt gepleegd. Die laatste trend zet zich niet door bij de vrouwelijke respondenten.

Tabel 4.3: Dader betrokken bij fysiek en/of psychologisch geweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Dader van geweld	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Beide ouders (of alleenstaande ouder)	49,4	846	39,3	421	45,5	1 267
Eén van beide ouders	50,6	868	60,7	650	54,5	1 518
Slachtoffers van ouderlijk geweld	100,0	1 714	100,0	1 071	100,0	2 785
Alleen de moeder	15,7	137	47,1	306	29,2	443
Alleen de vader	84,3	731	52,9	344	70,8	1 075
Slachtoffers van geweld door één ouder	100,0	868	100,0	650	100,0	1 518

Leeswijzer: Bij 60,7% van de vrouwelijke slachtoffers van ouderlijk geweld werd het geweld gepleegd door één van beide ouders. Van de 60,7% vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van geweld door één van hun ouders maakte 47,1% melding van geweld dat uitsluitend door hun moeder werd gepleegd.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 – Berekeningen: IWEPS.

4.1.2. Blootstelling aan fysiek of psychologisch geweld tussen de ouders

Over het psychologische en fysieke geweld tussen ouders waarvan de respondenten minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar getuige zijn geweest, werd aan de respondenten gevraagd hoe vaak ze hebben gezien of gehoord dat: hun vader/moeder 1) hun moeder/vader verbaal kleineerde of vernederde, en 2) lichamelijk geweld gebruikte (bv. een klap geven, trekken aan het haar, met voorwerpen gooien, met de vuist slaan, schoppen) tegen hun moeder/vader. De respondenten konden aangeven of deze feiten 'de hele tijd', 'vaak', 'soms', 'zelden' (inclusief één keer) of 'nooit' zijn voorgevallen. De prevalentiecijfers in *tabel 4.4* zijn dus gebaseerd op de respondenten die door twee ouderfiguren samen zijn opgevoed en die een andere frequentie dan 'nooit' hebben aangegeven als antwoord op een van de vragen hierboven³⁰.

Uit de cijfers blijkt dat ongeveer 1 op de 3 respondenten (33,3%) voor de leeftijd van 15 jaar minstens één keer fysiek en/of psychologisch geweld tussen de ouders heeft gezien of gehoord. Dergelijke voorvallen werden echter minder door vrouwen dan door mannen gemeld (28,9% tegenover 37,7%). Van de respondenten die aan dergelijk geweld werden blootgesteld, meldde 43,0% dat het van 2 kanten kwam, 43,1% dat het van de vader alleen kwam en 13,9% van de moeder alleen. **Geweld dat alleen door de vader wordt gepleegd komt dus vaker voor dan geweld dat alleen door de moeder wordt gepleegd.**

³⁰ Wanneer we het onderscheid maken tussen fysiek en psychologisch geweld kunnen we aan de hand van deze gegevens geen voldoende pertinente cijfers voor mannen geven.

Tabel 4.4: Blootstelling aan geweld tussen de ouders voor de leeftijd van 15 jaar (minstens één keer) en richting van het geweld

Blootstelling aan geweld tussen ouders	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Getuigen van geweld tussen ouders						
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	37,7	1 514	28,9	1 147	33,3	2 662
Richting van geweld tussen ouders						
Alleen van vader tegen moeder	44,5*	674	41,2*	473	43,1	1 147
Alleen van moeder tegen vader	12,4*	187	16,0*	183	13,9	371
Van beide kanten	43,1*	652	42,8*	490	43,0	1 143
Getuigen van geweld tussen ouders	100,0	1 514	100,0	1 147	100,0	2 662

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Leeswijzer: 28,9% van de vrouwen tussen 18 en 74 jaar is voor de leeftijd van 15 jaar minstens één keer getuige geweest van fysiek en/of psychologisch geweld tussen de ouders. 41,2% van hen geeft aan getuige te zijn geweest van geweld dat uitsluitend door de vader tegen de moeder werd gepleegd.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 – Berekeningen: IWEPS.

We bekijken hieronder meer in detail hoe vaak de respondenten aan dit geweld tussen hun ouders werden blootgesteld. Ook hier bundelden we de respondenten die aangaven dat ze 'de hele tijd', 'vaak' of 'soms' met dit geweld te maken kregen in één categorie. Uit *tabel 4.5* blijkt dat een groter percentage van de respondenten een frequentie gaande van 'soms' tot 'de hele tijd' heeft aangegeven wanneer hen werd gevraagd naar hun blootstelling aan geweld van hun vader tegen hun moeder in vergelijking met de respondenten die aangaven dat ze 'zelden' aan dergelijke geweld zijn blootgesteld (inclusief geweld dat maar één keer is voorgekomen). Zo melden **2 op de 3 respondenten (67,0%) 'soms' tot 'de hele tijd' getuige te zijn geweest van geweld van hun vader tegen hun moeder**. Op dat vlak is er geen significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Ook meldt een hoger percentage van de respondenten getuige te zijn geweest van geweld van de moeder tegen de vader met een frequentie gaande van 'soms' tot 'de hele tijd'. Blijkt dat 58,1% van de respondenten een dergelijke frequentie heeft aangegeven, tegenover 41,9% die aangaven minder vaak getuige te zijn geweest van dergelijk geweld (inclusief één keer). We stellen evenwel verschillen vast tussen mannen en vrouwen. Bij de mannen die aangaven getuige te zijn geweest van geweld van de moeder tegen de vader merken we geen significant verschil: 55,5% van hen meldde een frequentie gaande van 'soms' tot 'de hele tijd' en 44,5% maakte melding van feiten die minder vaak voorkwamen (inclusief één keer). Het aantal vrouwen dat melding maakte van een frequentie gaande van 'soms' tot 'de hele tijd' was daarentegen wel significant hoger dan het aantal vrouwen dat melding maakte van feiten die minder vaak voorkwamen (61,2% tegenover 38,8%).

Uit die cijfers blijkt dat ongeveer **1 op de 3 respondenten geweld tussen de ouders heeft meegeemaakt** en dat iets meer mannen dan vrouwen aan dergelijk geweld zijn blootgesteld. **Bijna 9 op de 10 respondenten (86,1%) werden blootgesteld aan geweld waarbij de vader betrokken was, waarbij het geweld uitsluitend van zijn kant of van beide kanten kwam**. De meeste respondenten

(iets meer dan 60%), zowel mannen als vrouwen, zijn getuige geweest van geweld tussen hun ouders met een frequentie gaande van 'soms' tot 'de hele tijd'.

Tabel 4.5: Frequentie van blootstelling aan geweld tussen ouders voor de leeftijd van 15 jaar volgens de richting van het geweld

Richting en frequentie		Mannen		Vrouwen		Samen	
		%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Van vader tegen moeder	De hele tijd	66,5*	882	67,8*	653	67,0	1 535
	Vaak						
	Soms						
	Zelden (dus ook één keer)	33,5*	445	32,2*	310	33,0	755
	Blootgestelde slachtoffers	100,0	1 327	100,0	963	100,0	2 290
Van moeder tegen vader	De hele tijd	55,5*	466	61,2*	413	58,1	879
	Vaak						
	Soms						
	Zelden (dus ook één keer)	44,5*	373	38,8*	262	41,9	635
	Blootgestelde slachtoffers	100,0	839	100,0	675	100,0	1 514

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: Bij 67,8% van de vrouwen die werden blootgesteld aan geweld van hun vader tegen hun moeder, kwam dit geweld soms of de hele tijd voor.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 – Berekeningen: IWEPS.

4.2. SEKSUEEL GEWELD VOOR DE LEEFTIJD VAN 15 JAAR

In dit deel verwijst de term seksueel geweld naar seksueel misbruik en feiten van verkrachting waarvan zowel mannen als vrouwen minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest. Seksueel misbruik omvat het gedwongen worden om naakt te poseren voor één of meerdere andere personen of voor een camera of foto toestel, ongewenste aanrakingen of gedwongen worden om de geslachtsdelen van iemand anders aan te raken. Gedwongen seksuele handelingen omvatten elke handeling van vaginale of anale penetratie, penetratie met voorwerpen en orale seks.

Tabel 4.6 toont de prevalentie van seksueel geweld bij de bevolking en onderscheidt de verschillende vormen van seksueel geweld volgens de ervaring van de respondenten. Uit de resultaten blijkt dat 8,4% van de vrouwen en 2,5% van de mannen het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld. Vanwege het kleine aantal mannelijke respondenten dat het slachtoffer is geweest van seksueel geweld konden we de verschillende aspecten van dit geweld voor die groep niet verder verdiepen. Daarom behandelen we hier uitsluitend het seksueel geweld tegen vrouwen.

Wat de verschillende vormen van seksueel geweld betreft waarvan vrouwen het slachtoffer zijn geweest, meldt 38,6% (3,0% + 35,6%) van de vrouwelijke slachtoffers dat ze minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar werden verkracht. Dit komt overeen met ongeveer 131.000 vrouwen, of 3,2% van de vrouwelijke bevolking.

Tabel 4.6: Overzicht van seksueel geweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest

Seksueel geweld in de kindertijd	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	2,5	103	8,4	342	5,5	445
Soorten geweld tegen slachtoffers						
Alleen seksueel misbruik	VD*		61,4*	210	59,6	265
Alleen verkrachting	VD		3,0	10	7,4	33
Beide	VD*		35,6*	122	33,0	147
Slachtoffers van seksueel geweld	100,0	103	100,0	342	100,0	445

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 8,4% van de vrouwen tussen 18 en 74 jaar is voor de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer geweest van seksueel geweld. Van deze vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld gaf 61,4% aan uitsluitend geconfronteerd te zijn met andere vormen van seksueel misbruik dan verkrachting.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 – Berekeningen: IWEPS.

Wanneer we kijken naar het geslacht van de dader, stellen we vast dat de feiten bij **96,3% van de vrouwen die als kind het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld werden gepleegd door een man**. In tabel 4.7 worden de daders niet alleen op basis van hun geslacht, maar ook op basis van andere criteria in verschillende categorieën ingedeeld. Die categorieën worden hieronder beschreven, gevolgd door een overzicht van de prevalentie bij de slachtoffers.

De *vader of moeder* is elke persoon die een vader- of moederfiguur voor het kind is. Dit kan een biologische ouder zijn, maar dat hoeft niet. Het kan dus ook een stiefmoeder of stiefvader, een pleegmoeder of pleegvader, of een grootmoeder of grootvader zijn.

Een *broer of zus* verwijst dan, in ruime zin, naar de biologische broers en zussen (die dus dezelfde ouders hebben als het slachtoffer), maar ook de halfbroers en halfzussen (die maar één van beide ouders delen met het slachtoffer of de kinderen van een stiefvader of stiefmoeder uit een eerdere relatie) of de adoptiebroers en adoptiezussen.

Een *ander familielid* is elk ander lid van de familie van het slachtoffer dat niet tot een van de hierboven genoemde categorieën behoort, zoals een kind, grootouder, oom, tante, nicht of neef.

Een *vriend(in)* is over het algemeen elke persoon met wie het slachtoffer graag tijd doorbrengt en met wie hij of zij feiten met betrekking tot zijn of haar privéleven deelt. Dit zijn bijvoorbeeld persoonlijke of familievrienden, klasgenoten of dichte collega's.

Een *lid van een beroepsgroep* verwijst naar elke persoon die lid is van een bepaalde beroepsgroep, zoals de medische, onderwijzende of religieuze beroepsgroep.

Een andere bekende betreft elke persoon die gekend is door het slachtoffer, maar die niet tot de een van de categorieën hierboven behoort. Dit kan bijvoorbeeld een buur zijn of een ouder van een klasgenoot. Deze personen kunnen worden omschreven als verre kennissen: ze behoren tot de kennissenkring maar staan relatief ver van het slachtoffer af.

Verscheidene analyses (niet weergegeven in de tabel hierboven) geven aan dat bij **de overgrote meerderheid van de vrouwen (84,8%) de dader van het geweld – of ten minste één van de daders – iemand was die ze kenden**. Het kan gaan om iemand uit de directe familiekring (vader, moeder, broer, zus) of de uitgebreide familiekring (iedereen die geen lid is van de directe familiekring), of personen van buiten de familiekring, zoals een vriend of familievriend, een klasgenoot, een lid van een bepaalde beroepsgroep of een kennis van het slachtoffer.

Tabel 4.7: Dader betrokken bij seksueel geweld tegen vrouwen voor de leeftijd van 15 jaar

Betrokken dader (meerdere antwoorden mogelijk)	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel onder slachtoffers van seksueel geweld door minstens één persoon buiten de familiekring, van wie (meerdere antwoorden mogelijk):	62,0	211
Een vriend(in)	27,9	59
Een lid van een beroepsgroep	9,4	20
Een andere bekende	40,9	86
Een onbekende	27,1	57
Andere	VD	
Aandeel onder slachtoffers van seksueel geweld door minstens één persoon uit de familiekring, van wie (meerdere antwoorden mogelijk):	43,3	148
Vader	32,4	48
Moeder	VD	
Broer	12,9	19
Zus	VD	
Ander familielid	65,1	96

Leeswijzer: 62% van de slachtoffers van seksueel geweld geeft aan het slachtoffer te zijn geweest van feiten die werden gepleegd door minstens één dader van buiten hun familiekring. 27,9% van hen duidde een vriend(in) aan als dader van het geweld dat ze hadden meegemaakt.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 – Berekeningen: IWEPS.

Tabel 4.7 toont de verdeling van vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld naargelang de dader of één van de daders een familielid was. Van de vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld meldde 62,0% feiten die werden gepleegd door minstens één persoon buiten de familiekring en 43,3% feiten die werden gepleegd door minstens één persoon uit de familiekring. Van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld dat werd gepleegd door minstens één iemand uit de familiekring meldde 65,1% dat de feiten werden gepleegd door een lid van de

uitgebreide familie. Daarna volgen situaties waarbij naaste familieleden betrokken waren, waarbij vooral mannelijke familieleden (vader, broer) als daders van het seksueel geweld worden aangeduid, met percentages van respectievelijk 32,4% en 12,9%.

Tabel 4.8 laat zien dat de frequentie van het geweld het hoogst is binnen de familiekring: 63,2% van de slachtoffers van intrafamiliaal geweld gaf een maximale frequentie aan gaande van 'soms' tot 'de hele tijd'. Ter vergelijking: dit percentage bedraagt 37,5% voor geweld buiten de familiekring. Bij 2 op 3 vrouwen (62,5%) die het slachtoffer zijn geweest van seksueel geweld buiten de familiekring kwam dit geweld zelden voor (of was het eenmalig). Hieruit blijkt dat **seksueel geweld frequenter voorkomt binnen de familiekring dan daarbuiten**.

Tot slot merken we verschillen op tussen dit intra- en extrafamiliaal seksueel geweld wat betreft de leeftijd waarop de slachtoffers voor het eerst te maken krijgen met seksueel geweld. Wanneer we kijken naar het voorkomen van geweld binnen de familiekring stellen we vast dat een significant hoger percentage vrouwen melding maakt van feiten die begonnen voor de leeftijd van 11 jaar, vergeleken met het percentage vrouwen dat aangaf dat het geweld tegen hen begon toen ze 11 tot 15 jaar waren (respectievelijk 60,0% tegenover 40,0%). Voor feiten die gebeurden buiten de familiekring merken we geen significant verschil. Het lijkt er dus op dat **seksueel geweld binnen de familiekring frequenter voorkomt en al op jongere leeftijd begint wanneer we dit vergelijken met geweld buiten de familiekring**.

Tabel 4.8: Frequentie van seksueel geweld en leeftijd waarop vrouwen jonger dan 15 jaar voor het eerst slachtoffer zijn van geweld

Seksueel geweld voor de leeftijd van 15 jaar	Betrokken dader				Algemeen	
	Extrafamiliaal		Intrafamiliaal		%	Aantal (duizenden)
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)		
Maximale frequentie						
De hele tijd	37,5	51	63,2	92	50,8	143
Vaak						
Soms						
Zelden (dus ook één keer)	62,5	85	36,8	54	49,2	139
Slachtoffers van seksueel geweld	100,0	136	100,0	146	100,0	282
Leeftijd waarop voor het eerst geweld wordt ervaren						
Jonger dan 6 jaar	45,5	64	60,0	88	52,9	152
Tussen 6 en 10 jaar						
Tussen 11 en 15 jaar	54,5	77	40,0	58	47,1	135
Slachtoffers van seksueel geweld	100,0	141	100,0	146	100,0	287

Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: 62,5% van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld door een dader van buiten de familie gaf aan dat het geweld zelden (of slechts één keer) voorkwam. 45,5% van de vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld gepleegd door een dader van buiten de familie gaf aan dat ze jonger waren dan 10 jaar op het moment dat ze voor het eerst geweld ondervonden.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

4.3. CUMULATIEF SLACHTOFFERSCHAP IN DE KINDERTIJD EN OP VOLWASSEN LEEFTIJD

In dit deel zoomen we in op de verschillende soorten geweld die in de vorige delen aan bod zijn gekomen en bekijken we of en hoe ze samen voorkomen of elkaar net uitsluiten.

4.3.1. Cumulatief slachtofferschap in de kindertijd

De cijfers in *tabel 4.9* laten de dynamiek van fysiek en/of psychologisch ouderlijk geweld zien. Het doel is om na te gaan of en hoe het geweld dat kinderen *ondergaan* (dit is het geweld dat wordt gepleegd door één of beide ouders tegen hun kinderen) en het geweld dat ze *zien of horen* (dit is het geweld tussen de ouders waarvan de kinderen getuige zijn) cumulatief zijn. Seksueel geweld werd dus niet in *tabel 4.9* meegenomen.

Uit de cijfers blijkt dat 52,2% van de mannen en 35,7% van de vrouwen voor de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer zijn geweest van één van deze vormen van geweld (ofwel geweld dat ze zelf hebben ondergaan ofwel geweld dat ze hebben gezien en gehoord). Van hen is ongeveer 1 op de 2 (53,2%) het slachtoffer geweest van geweld door hun ouder(s) en getuige geweest van geweld tussen hun ouders (zonder significant onderscheid tussen mannen en vrouwen). Dit wijst op het bestaan van een meer algemeen klimaat van geweld binnen het gezin voor deze respondenten, die mogelijk getuige zijn geweest van geweld tussen hun ouders en die ook rechtstreeks het slachtoffer zijn geweest van een of andere vorm van geweld door hun ouders.

Vervolgens merken we ook verschillen op in de 'uitsluitende' vormen van geweld. Van de mannelijke respondenten die in hun kindertijd het slachtoffer zijn geweest van minstens één vorm van geweld kreeg bijna 1 op de 4 (27,8%) te maken met geweld van een ouder zonder getuige te zijn geweest van geweld tussen de ouders, terwijl ongeveer 1 op de 5 (19,7%) alleen getuige is geweest van geweld. Het ziet er dus naar uit dat de ervaring van rechtstreeks ondergaan geweld overheerst bij mannen die het slachtoffer zijn geweest van minstens één vorm van intrafamiliaal geweld (seksueel geweld niet meegerekend), zeker wanneer we rekening houden met het percentage mannen dat het slachtoffer is geweest van cumulatief geweld. Bij elkaar opgeteld ging het bij 80,3% van de mannelijke slachtoffers van minstens één vorm van intrafamiliaal geweld in de kindertijd om geweld dat ze zelf hadden ondergaan. Die trend is anders voor vrouwen. Het percentage vrouwen dat alleen getuige is geweest van geweld tussen de ouders is hoger dan het percentage vrouwen dat alleen geweld door hun ouder(s) heeft ondergaan (respectievelijk 26,8% tegenover 19,1%). Hieruit blijkt dat het percentage mannen dat slachtoffer is geweest van minstens één vorm van intrafamiliaal geweld in de kindertijd hoger is dan het percentage vrouwen, en dat het percentage slachtoffers dat zelf geweld heeft ondergaan hoger is bij mannen dan bij vrouwen. Dit wijst op het bestaan van patronen van intrafamiliaal geweld die verschillend lijken te zijn voor mannen en vrouwen.

Tabel 4.9: Cumulatie van fysiek en/of psychologisch ouderlijk geweld dat mannen en vrouwen minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar hebben ondergaan en gezien/gehoord

Cumulatief slachtofferschap bij geweld door ouder(s) (seksueel geweld niet meegerekend) in de kindertijd	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers van minstens één vorm van geweld tussen 18 en 74 jaar	52,2	2 097	35,7	1 418	44,0	3 515
Soorten geweld tegen slachtoffers						
Ondergaan en gezien/gehoord	52,5*	1 101	54,1*	768	53,2	1 869
Alleen ondergaan	27,8	583	19,1	270	24,3	853
Alleen gezien/gehoord	19,7	413	26,8	380	22,6	793
Slachtoffers van minstens één vorm van geweld	100,0	2 097	100,0	1 418	100,0	3 515

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Leeswijzer: 52,2% van de mannen tussen 18 en 74 jaar is voor de leeftijd van 15 jaar minstens één keer het slachtoffer geweest van psychologisch en/of fysiek geweld door één of beide ouders en/of getuige geweest van geweld tussen de ouders. 52,5% van hen is het slachtoffer geweest van beide vormen van geweld samen (dat wil zeggen dat ze zelf ouderlijk geweld hebben ondergaan en getuige zijn geweest van geweld tussen de ouders).

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Tabel 4.10 vervolledigt de informatie over cumulatieve vormen van geweld in de kindertijd. De hier gebruikte variabele richt zich uitsluitend op geweld dat rechtstreeks werd 'ondergaan' (niet gezien of gehoord), dat wil zeggen het fysieke en/of psychologische geweld dat werd gepleegd door een ouder en seksueel geweld. Ter bevestiging van onze opmerking bij de vorige tabel stellen we vast dat 42,7% van de mannen onder de algemene bevolking rechtstreeks het slachtoffer is geweest van minstens één vorm van geweld. Dit percentage is lager dan wanneer we rekening houden met het geweld dat werd gehoord of gezien, maar ligt nog steeds dicht bij het cijfer van 1 op de 2 mannelijke slachtoffers. Niet verrassend en in lijn met wat we eerder al vaststelden in punt 3.2 over seksueel geweld, was dit geweld bij 94,0% van de mannen die in hun kindertijd minstens één vorm van geweld hadden ondergaan, alleen fysiek en/of psychologisch. Dit bevestigt dat mannen minder vaak slachtoffer zijn van seksueel geweld dan vrouwen.

lets meer dan 1 op de 4 vrouwen (29,7%) bevestigt als kind minstens één vorm van geweld te hebben ondergaan. Bij 11,5% van hen was het geweld alleen seksueel en bij 16,2% was seksueel geweld niet de enige vorm van geweld waarmee ze te maken kregen. Van de vrouwen die voor de leeftijd van 15 jaar minstens één vorm van geweld hebben ondergaan, kreeg bijna 1 op de 4 (27,7%) te maken met seksueel geweld (met of zonder fysiek en/of psychologisch geweld).

Tabel 4.10: Cumulatie van psychologisch, fysiek en seksueel geweld dat mannen en vrouwen voor de leeftijd van 15 jaar hebben ondergaan

Cumulatief slachtofferschap ondergaan in de kindertijd	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar die minstens één vorm van geweld hebben ondergaan	42,7	1 738	29,7	1 211	36,2	2 949
Soorten geweld tegen slachtoffers						
Fysiek en/of psychologisch, en seksueel	VD		16,2	196	9,3	276
Alleen fysiek en/of psychologisch	94,0	1 634	72,2	875	85,1	2 509
Alleen seksueel	VD		11,5	140	5,5	164
Slachtoffers die minstens één vorm van geweld hebben ondergaan	100,0	1 738	100,0	1 211	100,0	2 949

Leeswijzer: 42,7% van de mannen tussen 18 en 74 jaar heeft voor de leeftijd van 15 jaar minstens één vorm van fysiek en/of psychologisch geweld (door een ouder) of seksueel geweld ondergaan. Bij 94,0% van hen was dit geweld uitsluitend fysiek en/of psychologisch.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Deze tabellen laten zien dat de ervaringen van mannen en vrouwen met geweld voor de leeftijd van 15 jaar significant verschillen. Hoewel het percentage mannelijke slachtoffers van geweld in de kindertijd hoger is dan het percentage vrouwelijke slachtoffers (42,7% mannen tegenover 29,7% vrouwen), zijn mannen duidelijk minder vaak het slachtoffer van seksueel geweld.

4.3.2. Cumulatief slachtofferschap in de kindertijd en op volwassen leeftijd

We onderzoeken nu of het slachtofferschap voor fysiek en seksueel geweld op volwassen leeftijd (vanaf de leeftijd van 15 jaar) varieert naargelang het slachtofferschap in de kindertijd (voor de leeftijd van 15 jaar). Wat het slachtofferschap in de kindertijd betreft, baseren we ons op de algemene indicator van geweld dat personen als kind hebben *ondergaan*, met inbegrip van fysiek en/of psychologisch geweld door ouders en seksueel geweld. Dit betekent dat het geweld dat alleen tussen de ouders werd gezien en/of gehoord buiten beschouwing wordt gelaten.

De resultaten in *tabel 4.11* spreken voor zich. We zien dat voor de bevolking als geheel **het percentage personen dat het slachtoffer is geweest van minstens één vorm van intiem partnergeweld met een factor twee varieert, afhankelijk van het slachtofferschap in de kindertijd**. Het percentage personen dat het slachtoffer is geweest van minstens één vorm van partnergeweld bedraagt immers 10,2% binnen de groep van personen die als kind geen slachtoffer zijn geweest van geweld en 19,9% binnen de groep van personen die als kind wel het slachtoffer zijn geweest van geweld.

Een analyse van de cijfers volgens geslacht werpt meer licht op het verband tussen slachtofferschap in de kindertijd en de ervaring met partnergeweld op volwassen leeftijd. Bij vrouwen zien we een zeer duidelijk statistisch significant verschil tussen vrouwen die als kind geen slachtoffer zijn geweest van geweld en vrouwen die dat wel zijn geweest. Terwijl deze verhouding 2 keer zo hoog is voor de algemene bevolking, is ze 3 keer zo hoog voor vrouwen. 11,8% van de vrouwen die als kind geen geweld hebben meegemaakt, kreeg later wel te maken met intiem partnergeweld. Dit percentage klimt naar bijna 30% bij vrouwen die als kind het slachtoffer zijn geweest van geweld.

Dit betekent met andere woorden dat bijna 1 op de 3 vrouwen die als kind slachtoffer waren van geweld, ook slachtoffer is geweest van geweld binnen een intieme relatie.

Voor mannen kunnen we op basis van de gegevens niet stellen dat er significante verschillen zijn in de mate van slachtofferschap van intiem partnergeweld tussen personen die als kind het slachtoffer zijn geweest van geweld en personen die dat niet zijn geweest. Het aantal mannen dat te maken kreeg met fysiek en/of seksueel geweld door een partner is immers relatief laag, zoals we al hadden opgemerkt in het eerste hoofdstuk van dit rapport.

Interessant is dat de cijfers geen statistisch significant verschil lijken aan te tonen tussen het percentage mannen en het percentage vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van partnergeweld binnen de groep van personen die als kind niet te maken kregen met geweld. Dit duidt erop dat **de ervaring van geweld in de kindertijd een beslissende factor lijkt te zijn voor de ervaring van partnergeweld bij vrouwen, maar niet bij mannen**. Deze bevindingen vragen om diepgaander onderzoek naar het verband tussen slachtofferschap in de kindertijd en intiem partnergeweld.

Zoals we in hoofdstuk 2 van dit rapport hebben gezien, is het aantal mannelijke slachtoffers van geweld door een niet-partner hoger dan het aantal mannelijke slachtoffers van geweld door een intieme partner. Uit de cijfers in *tabel 4.11* over niet-partnergeweld blijkt dat bijna 1 op de 3 mannen (29,0%) die voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest van geweld, ook op volwassen leeftijd slachtoffer worden van geweld, tegenover minder dan 1 op de 5 mannen (17,8%) bij de respondenten die als kind geen geweld hebben meegemaakt. Van de vrouwen die als kind het slachtoffer zijn geweest van geweld, wordt 36,0% slachtoffer van niet-partnergeweld op volwassen leeftijd, tegenover 11,8% van de vrouwen die voor de leeftijd van 15 jaar geen geweld hebben meegemaakt. De verhouding tussen beide categorieën van vrouwen is vergelijkbaar met wat we zagen voor intiem partnergeweld.

Wanneer we kijken naar geweld gepleegd door een niet-partner kunnen we op basis van de enquêtecijfers niet bevestigen dat er significante verschillen zijn tussen mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van dergelijk geweld onder de respondenten die ook geweld in de kindertijd hebben meegemaakt. Dit lijkt te wijzen op een vergelijkbare impact van de ervaring van geweld in de kindertijd op de ervaring van geweld door een niet-partner op volwassen leeftijd voor zowel mannen als vrouwen. We mogen echter niet uit het oog verliezen dat de ervaringen met geweld door een niet-partner verschillend zijn voor mannen en voor vrouwen, met name wat betreft de aard van het geweld (fysiek of seksueel), de betrokken daders en de frequentie ervan. Ook hier vragen deze cijfers om diepgaander onderzoek naar het verband tussen slachtofferschap in de kindertijd en niet-partnergeweld op volwassen leeftijd.

De cijfers laten een duidelijk verband zien tussen geweldervaringen in de kindertijd en (niet-)partnergeweld op latere leeftijd. Over het algemeen is het percentage slachtoffers van geweld op volwassen leeftijd hoger bij de respondenten die voor de leeftijd van 15 jaar met geweld te maken hebben gehad dan bij de respondenten die niet op jonge leeftijd met geweld te maken kregen. Inzicht krijgen in die mechanismen en er rekening mee houden kan daarom cruciaal blijken voor het bestrijden van geweld tegen vrouwen, maar ook voor het begeleiden van mannen die als kind het slachtoffer zijn geweest van geweld en het voorkomen van geweld in het algemeen.

Tabel 4.11: Cumulatief slachtofferschap in de kindertijd en op volwassen leeftijd

Cumulatief slachtofferschap		Slachtoffers van minstens één vorm van geweld (fysiek of seksueel) op volwassen leeftijd											
		Door intieme partner						Door niet-partner					
		Mannen		Vrouwen		Samen		Mannen		Vrouwen		Samen	
		%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Slachtoffers die als kind minstens één vorm van geweld hebben ondergaan	Ja	13,0	208	29,5	343	19,9	551	29,0*	505	36,0*	436	31,9	941
	Nee	8,1*	168	11,8*	321	10,2	489	17,8	413	11,8	339	14,5	752
	Totaal	10,3	376	17,1	664	13,8	1 040	22,6*	918	19,0*	775	20,8	1 693

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 29,5% van de vrouwen die voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest van minstens één vorm van geweld heeft na haar 15e ook minstens één vorm van intiem partnergeweld meegemaakt.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

4.4. PREVALENTIE VAN PSYCHOLOGISCH, FYSIEK EN SEKSUEEL GEWELD VOOR DE LEEFTIJD VAN 15 JAAR IN DE DRIE GEWESTEN

In dit laatste deel wordt gekeken naar de slachtofferpercentages voor elk gewest. Hiervoor gebruiken we dezelfde indicator als in *tabel 4.11*, namelijk psychologisch en/of fysiek geweld gepleegd door de ouders (waarbij geweld tussen de ouders buiten beschouwing wordt gelaten) en seksueel geweld in de kindertijd. De resultaten in *tabel 4.12* voor mannen en vrouwen samen geven aan dat het Brusselse Gewest ietwat afwijkt van het slachtofferpercentage van 36,2% dat wordt waargenomen voor de algemene bevolking. Het Brusselse slachtofferpercentage van 42,3% ligt immers een pak hoger dan dat voor de algemene bevolking. We merken geen significant verschil op tussen de percentages in de andere gewesten en het percentage dat wordt waargenomen voor de algemene bevolking. Bij vrouwen zien we dat het slachtofferpercentage voor geweld voor de leeftijd van 15 jaar beduidend lager ligt in Vlaanderen dan in de andere gewesten. Het percentage in het Waalse Gewest ligt daarentegen significant hoger dan het percentage voor Vlaanderen en voor de algemene bevolking, hoewel er geen statistisch significant verschil is met het Brusselse Gewest. Wat de mannen betreft, kunnen we op basis van de gegevens geen significante verschillen tussen de gewesten vaststellen.

Tabel 4.12: Slachtofferschap van mannen en vrouwen voor geweld dat ze voor de leeftijd van 15 jaar minstens één keer hebben meegemaakt, volgens het gewest waar ze wonen

Minstens één vorm van geweld in de kindertijd	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Vlaanderen	41,7	1 068	25,1	587	33,8	1 655
Wallonië	42,1*	422	36,4*	474	38,9	896
Brussel	49,2	247	34,4	150	42,3	397
België	42,7	1 737	29,7	1 211	36,2	2 948

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Leeswijzer: 41,7% van de mannen die in Vlaanderen wonen is als kind het slachtoffer geweest van minstens één vorm van geweld.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

5. Stalking

Stalking wordt in artikel 34 van het Verdrag van Istanbul gedefinieerd als: "opzettelijke gedragingen tot herhaaldelijke bedreiging van een ander, hetgeen haar of hem doet vrezen voor haar of zijn veiligheid." Meer specifiek wordt *stalking* in de enquête gedefinieerd als agressief of bedreigend gedrag dat vaak wordt herhaald en angst of bezorgdheid voor de veiligheid van het slachtoffer teweegbrengt. Hoewel dergelijke handelingen elk afzonderlijk in de ogen van de wet als legaal kunnen worden beschouwd, maken hun opeenvolging en herhaling ze strafbaar.

Stalking wordt gezien als een maatschappelijk probleem omdat het ernstige psychologische en sociale gevolgen heeft voor de slachtoffers en hun fundamentele individuele vrijheden kan aantasten. Het gaat meestal om een uitloper van de vormen van intiem partnergeweld en niet-partnergeweld die hiervoor werden belicht. Er is echter weinig bekend over de mechanismen achter deze vorm van intimidatie. Aangezien de middelen om stalkers te vervolgen beperkt zijn - dit heeft alles te maken met de aard van deze vorm van geweld - zijn er weinig sporen van terug te vinden in politiedossiers of gerechtelijke dossiers. De GBV-enquête blijkt op dat vlak bijzonder waardevol: de resultaten maken het mogelijk om dit fenomeen in cijfers te vatten en meer te weten te komen over de onderliggende mechanismen.

5.1. ALGEMENE PREVALENTIE EN ERVARINGEN

Van alle respondenten tussen 18 en 74 jaar gaf 16,9% van de mannen en 22,7% van de vrouwen aan dat ze op een bepaald moment in hun leven gestalkt werden. Het percentage vrouwen is significant hoger dan het percentage mannen. *Tabel 5.1* toont de verschillende situaties die in de enquête aan bod kwamen. Het cijfer dat bij elke situatie wordt vermeld, geeft het aandeel mannen en vrouwen onder de slachtoffers van *stalking* weer die hebben aangegeven dat ze ooit met dergelijke feiten te maken kregen.

Uit de gemelde feiten blijkt dat ongeveer 1 op de 2 slachtoffers van *stalking* (51,3%) te maken heeft gehad met iemand die hen herhaaldelijk berichten, e-mails, brieven of cadeautjes stuurde. We mogen niet vergeten dat de bepalende factor bij *stalking* het leed, de angst en de bezorgdheid is die dergelijke situaties bij het slachtoffer veroorzaken. Dit soort situaties wordt in gelijke mate gemeld door zowel mannelijke als vrouwelijke slachtoffers. Er is ook geen significant verschil tussen mannen en vrouwen wat betreft het ontvangen van schunnige, dreigende of vervelende telefoontjes of gebeld worden zonder dat er iets gezegd wordt. Ongeveer 1 op de 3 slachtoffers (35,5%) gaf aan ooit gebeld te zijn geweest zonder dat de beller iets zei. Dit is ook het geval voor personen die het doelwit zijn geweest van beledigende of beschamende opmerkingen in het openbaar (inclusief via social media).

Voor de overige 4 situaties is het onmogelijk om op basis van de gegevens voldoende pertinente cijfers voor mannen te geven. Het gaat om de volgende situaties: 1) iemand probeerde met het slachtoffer in contact te komen door bij hem of haar thuis, aan de school of aan het werk rond te hangen of te wachten, 2) iemand achtervolgde het slachtoffer, 3) iemand vernielde opzettelijk spullen van het slachtoffer en 4) iemand verspreidde foto's, video's of zeer persoonlijke informatie over het slachtoffer.

Tabel 5.1: Overzicht van ervaringen van mannen en vrouwen met *stalking*

Slachtoffercijfers en gemelde situaties	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	16,9	687	22,7	929	19,8	1 616
Soorten situaties gemeld door slachtoffers (meerdere antwoorden mogelijk)						
Heeft dezelfde persoon gedurende uw leven herhaaldelijk één of meer van de volgende dingen met u gedaan op een manier die u angst, paniek of verdriet inboezemde? Heeft iemand herhaaldelijk ...						
u ongewenste berichten (waaronder berichten op social media), e-mails, brieven of cadeautjes gestuurd?	51,0*	351	51,5*	477	51,3	828
u lastig gevallen met schunnige, dreigende of vervelende telefoongesprekken of juist gebeld zonder iets te zeggen?	38,0*	261	33,6*	311	35,5	572
geprobeerd om met u in contact te komen, door bij uw huis, school of werk rond te hangen of te wachten?	VD		36,9	340	29,8	479
u ooit achtervolgd of bespied?	VD		32,8	302	24,0	385
spullen van u, of van mensen om wie u geeft, vernield (zoals auto, motor, brievenbus, etc.) of uw (huis)dieren iets aangedaan?	VD		14,7	135	18,7	300
u publiekelijk beledigd of heeft iemand beschamende opmerkingen over u gemaakt (inclusief via social media)?	40,6*	279	33,8*	310	36,7	589
foto's, video's of zeer persoonlijke informatie over u verspreid?	VD		7,1	65	9,4	151

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: 16,9% van de mannen tussen 18 en 74 jaar gaf aan ooit het slachtoffer te zijn geweest van *stalking*. 51,0% van hen ontving herhaaldelijk ongewenste berichten, e-mails, brieven of cadeautjes.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Vooraf voor vrouwen in de eerste 2 hoger vermelde situaties, die gelijkgesteld kunnen worden met gedrag dat kenmerkend is voor predatie (door iemand achtervolgd of opgewacht worden, geconfronteerd worden met een stalker) zijn de resultaten interessant. Het percentage vrouwelijke slachtoffers van *stalking* dat specifiek die situaties heeft meegemaakt, is significant hoger dan het percentage mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van *stalking* samen. Zo gaf bijna 36,9% van de vrouwelijke slachtoffers van *stalking* aan ooit geconfronteerd te zijn met iemand die contact met hen probeerde op te nemen, hen opwachtte of bij hun huis of werk bleef rondhangen. Dit percentage bedraagt net geen 29,8% voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van *stalking* samen. Bijna 1 op de 3 vrouwelijke slachtoffers (32,8%) gaf ook aan achtervolgd of bespied te worden, tegenover bijna 1 op de 4 (24,0%) voor alle slachtoffers samen. Tot slot meldde 14,7% van de vrouwelijke slachtoffers dat hun spullen opzettelijk door iemand beschadigd waren en zei 7,1% geconfronteerd te zijn

met de publicatie van foto's, video's of zeer persoonlijke informatie over hen, wat iets lager is dan het percentage voor alle slachtoffers samen.

De volgende analyses zijn bedoeld om de verschillen in de stalkingervaring te belichten, naargelang de dader een intieme partner of een niet-partner was. We analyseren hier alleen de ervaringen van vrouwelijke slachtoffers van *stalking*, omdat we op basis van de verzamelde gegevens geen gedetailleerde statistieken per type dader kunnen opstellen voor mannelijke slachtoffers van *stalking*.

Tabel 5.2: Daders betrokken bij *stalking* van vrouwen

Betrokken dader (meerdere antwoorden mogelijk)	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers van een intieme partner, van wie (meerdere antwoorden mogelijk):	28,2	248
Huidige partner	VD	
Ex-partner	97,8	243
Aandeel slachtoffers van een niet-partner, van wie (meerdere antwoorden mogelijk):	78,6	730
Familielid	9,7	71
Vriend of collega	22,7	166
Leidinggevende	6,9	51
Gezagsfiguur	VD	
Andere kennis	32,4	237
Onbekend	33,7	246

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 28,2% van de vrouwelijke slachtoffers van *stalking* gaf aan dat minstens één van de daders een intieme partner was. Voor 97,8% van hen ging het om een ex-partner.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Tabel 5.2 toont het aandeel vrouwelijke slachtoffers van *stalking* naargelang de dader. Bij bijna 1 op de 3 slachtoffers (28,2%) was de dader een intieme partner. In bijna alle gevallen van *stalking* door een intieme partner ('intieme *stalking*') was de dader een ex-partner. Het aandeel slachtoffers van *stalking* door een niet-partner is hoger dan het aandeel slachtoffers dat wordt gestalkt door een intieme partner. Zo gaf bijna 8 op de 10 (78,6%) vrouwelijke slachtoffers van *stalking* aan dat minstens één van de daders een niet-partner was (voor de definitie van daders betrokken bij niet-partnergeweld verwijzen we naar pagina 35). Iets meer dan 30% van de vrouwelijke slachtoffers van *stalking* door een niet-partner maakte melding van feiten gepleegd door een verre kennis (32,4%) en/of een onbekende (33,7%). Iets meer dan 1 op de 5 slachtoffers (22,7%) gaf aan dat minstens één van de daders een vriend of collega was. Tot slot duidde minder dan 1 op de 10 slachtoffers een familielid (9,7%) of leidinggevende (6,9%) als stalker aan. 'Intieme *stalking*' treft met andere woorden ongeveer 1 op de 3 vrouwelijke slachtoffers van *stalking* en meestal is de stalker een ex-partner. **Bij ongeveer 8 op de 10 vrouwelijke slachtoffers van *stalking* was de stalker een niet-partner. De daders die het vaakst worden genoemd door slachtoffers die gestalkt worden door een niet-partner zijn onbekenden, kennissen en vrienden.**

Tabel 5.3 maakt een onderscheid tussen de betrokken daders op basis van hun geslacht. Bij vrouwelijke slachtoffers van *stalking* door een intieme partner gaf 96,1% van de slachtoffers aan dat alle betrokken daders mannen waren. Bij *stalking* door een niet-partner zijn deze cijfers iets genuanceerder. Bijna 8 op de 10 (79,2%) vrouwelijke slachtoffers van *stalking* door een niet-partner bevestigden dat minstens één van de stalkers een man was, terwijl bij 7 op de 10 (70,9%) vrouwelijke slachtoffers alle betrokken daders mannen waren. Een groot deel van de vrouwelijke slachtoffers van *stalking* door een niet-partner maakte echter ook melding van feiten die door minstens één vrouw waren gepleegd. Bijna 1 op de 4 (24,6%) vrouwelijke slachtoffers gaf aan minstens één keer door een andere vrouw gestalkt te zijn geweest. Bij 16,3% van de vrouwelijke slachtoffers van *stalking* door een niet-partner waren alle stalkers vrouwen. Op basis van die cijfers kunnen we besluiten dat de daders van 'intieme *stalking*' **bijna altijd mannen zijn. Buiten dat kader merken we op dat, hoewel bij de meeste feiten die door de slachtoffers werden gemeld mannelijke stalkers betrokken zijn, een niet te verwaarlozen deel van die feiten door vrouwen werd gepleegd.**

Tabel 5.3: Geslacht van daders betrokken bij *stalking* van vrouwen

Geslacht (meerdere antwoorden mogelijk)	Intieme partner		Niet-partner		Alle daders	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Minstens één mannelijke dader	96,1	239	79,2	578	82,2	764
Alleen mannen	96,1	239	70,9	517	74,5	691
Minstens één vrouwelijke dader	VD		24,6	179	20,3	189
Alleen vrouwen	VD		16,3	119	12,6	116
Onbepaald geslacht	-		VD		5,2	48

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 79,2% van de vrouwelijke slachtoffers van *stalking* door een niet-partner gaf aan dat minstens één van de daders een man was. Bij 70,9% van de vrouwelijke slachtoffers van *stalking* door een niet-partner was de stalker een man of waren alle stalkers mannen.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

In dit deel bekijken we meer in detail hoe lang de vrouwelijke slachtoffers te maken kregen met *stalking*. Die variabele wordt afgeleid uit de verschillende antwoorden van de respondenten over de duur van de feiten voor elke betrokken dader. De respondenten konden een duur aangeven gaande van: 1) korter dan 2 weken, 2) een paar weken, 3) 1 tot 3 maanden, 4) 3 tot 6 maanden, 5) 6 maanden tot een jaar, en 6) langer dan een jaar. Met het oog op een betere leesbaarheid hebben we bepaalde categorieën gebundeld, zoals weergegeven in tabel 5.4. De geoperationaliseerde variabele houdt waar mogelijk rekening met de langste duur die respondenten aangaven voor elke dadercategorie (intiem/niet-partner).

De cijfers in tabel 5.4 laten verschillende trends zien, naargelang de dader een intieme partner of een niet-partner was. **Intieme *stalking* lijkt immers over een veel langere periode door te gaan dan *stalking* door een niet-partner.** Zo meldde 60,7% van de vrouwelijke slachtoffers van intieme *stalking* een maximumduur van 6 maanden tot meer dan een jaar. Bijna 1 op de 5 slachtoffers van intieme *stalking* (20,4%) maakte melding van feiten die tussen de 1 en 6 maanden duurden en iets minder dan 1 op de 5 (18,9%) vrouwelijke slachtoffers meldde een maximumduur van een paar weken. **De meerderheid van de vrouwelijke slachtoffers van intieme *stalking* gaf dus aan dat de feiten 6 maanden tot meer dan een jaar duurden.**

In het geval van *stalking* door een niet-partner bevestigde 43,9% van de vrouwelijke slachtoffers dat de *stalking* minder dan 2 weken tot een paar weken had geduurd. 17,9% meldde dat de feiten 1 maand tot 6 maanden hadden geduurd en bij 38,2% hadden ze 6 maanden tot meer dan een jaar geduurd. We stellen dus vast dat voor een groter deel van de vrouwen die het slachtoffer waren van *stalking* door een niet-partner de feiten van kortere duur waren dan bij de vrouwen die gestalkt werden door een intieme partner. **Deze cijfers suggereren dat *stalking* door een intieme partner langer duurt dan *stalking* door een niet-partner.**

Tabel 5.4: Maximumduur van *stalking* gemeld door vrouwelijke slachtoffers

Maximumduur	Intieme partner		Niet-partner		Alle daders	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Korter dan 2 weken	18,9	46	43,9	295	37,1	318
Een paar weken						
1 tot 3 maanden	20,4	49	17,9	120	18,2	156
3 tot 6 maanden						
6 maanden tot een jaar	60,7	148	38,2	257	44,8	384
Langer dan een jaar						
Slachtoffers van <i>stalking</i>	100,0	243	100,0	672	100,0	858

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: 18,9% van de vrouwelijke slachtoffers van *stalking* door een intieme partner meldde dat de *stalking* korter dan 2 weken tot een paar weken duurde.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Tabel 5.5 toont de frequentie van de *stalking* zoals die door de slachtoffers werd ervaren. Net zoals de variabele 'duur', wordt de variabele 'frequentie' afgeleid uit de verschillende antwoorden van de respondenten voor elke dader die bij de gemelde feiten betrokken is. Respondenten konden frequenties aangeven gaande van: 1) dagelijks, 2) wekelijks, 3) maandelijks, 4) minder vaak en 5) alleen bij sommige gelegenheden (bijvoorbeeld tijdens de vakanties of op verjaardagen). Met het oog op een betere leesbaarheid hebben we bepaalde categorieën gebundeld, zoals weergegeven in tabel 5.5. Als respondenten verschillende frequenties konden aangeven naargelang de betrokken dader, houdt de geoperationaliseerde variabele alleen rekening met *de hoogste* frequentie die respondenten aangaven per globale dadercategorie (intiem/niet-partner).

De resultaten in tabel 5.5 laten zien dat zowat 1 op de 2 vrouwelijke slachtoffers (53,3%) feiten meldde die bijna dagelijks of zelfs wekelijks plaatsvonden, met andere woorden extreem hoge frequenties. Bij bijna 1 op de 3 vrouwelijke slachtoffers (34,2%) vonden die feiten hooguit één keer per maand plaats of zelfs nog minder vaak en bij ongeveer 1 op de 10 vrouwelijke slachtoffers (12,5%) vonden de feiten alleen op bepaalde momenten plaats. De gegevens lijken erop te wijzen dat er geen verschil is in frequentie tussen feiten gepleegd door een intieme partner en feiten gepleegd door een niet-partner. **Bij de helft van de slachtoffers is de maximumfrequentie voor *stalking* extreem hoog, gaande van wekelijks tot zelfs dagelijks.** Dit benadrukt de indringende aard van *stalking* voor de slachtoffers, zeker wanneer we rekening houden met de duur ervan. **Bij**

slachtoffers van *stalking* door een intieme partner blijken de feiten niet alleen uiterst frequent voor te komen, maar vinden ze ook plaats over een langere periode.

Tabel 5.5: Maximumfrequentie van *stalking* gemeld door vrouwelijke slachtoffers

Maximumfrequentie	Intieme partner		Niet-partner		Alle daders	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Dagelijks	57,5	140	50,2	338	53,3	459
Wekelijks						
Maandelijks	31,8	77	36,1	244	34,2	294
Minder vaak						
Alleen bij sommige gelegenheden	10,8	26	13,7	92	12,5	108
Slachtoffers van <i>stalking</i>	100,0	243	100,0	674	100,0	861

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: 57,5% van de vrouwelijke slachtoffers van *stalking* door een intieme partner gaf aan dat de feiten dagelijks tot wekelijks plaatsvonden.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

5.2. GEVOLGEN VAN STALKING

Om zichzelf tegen hun stalker te beschermen hebben de slachtoffers vaak het gevoel dat ze hun gewoonten moeten veranderen of beslissingen moeten nemen die een invloed kunnen hebben op hun privéleven of hun werk. Als onderdeel van de enquête kregen de respondenten vragen over 5 veranderingen die ze hadden doorgevoerd *na hun meest recente ervaring met stalking*.

Tabel 5.6 toont het aandeel vrouwen dat het slachtoffer is geweest van *stalking* en dat al met dergelijke situaties te maken kreeg. Bijna 1 op de 4 vrouwelijke slachtoffers van *stalking* (23,4%) gaf aan dat ze naar aanleiding van de *stalking* hun telefoonnummer en/of e-mailadres hadden veranderd of hun socialmedia-account (bijvoorbeeld Facebook) hadden opgezegd. 15,1% van de vrouwelijke slachtoffers bevestigde dat ze niet meer alleen uitgingen of beslisten om een andere weg te nemen naar plaatsen waar ze regelmatig kwamen, zoals hun werk of school. Een relatief vergelijkbaar deel (13,6%) van de vrouwelijke slachtoffers gaf aan dat ze voorwerpen zoals een schaar, mes of peperspray meenamen om zichzelf te beschermen. Tot slot gaf bijna 1 op de 10 vrouwelijke slachtoffers aan dat ze naar aanleiding van de *stalking* waren verhuisd (9,8%) en/of van werk of school waren veranderd of zelfs waren gestopt met werken of studeren (9,7%).

Het gaat om behoorlijk hoge percentages die aangeven hoe groot de impact van *stalking* voor de slachtoffers wel kan zijn. De veranderingen in hun gedrag en de beslissingen die ze nemen, beïnvloeden elk aspect van hun privé- en beroepsleven. Deze verschillende situaties benadrukken ook de manier waarop *stalking* de toegang van vrouwen tot het beroepsleven kan beperken, bijvoorbeeld door hen te verhinderen om te werken of hen te dwingen om een andere baan te zoeken. Dit geldt ook voor hun toegang tot de openbare ruimte in het algemeen, waarbij ze zich niet meer kunnen verplaatsen zoals ze willen en hun vrijheid van meningsuiting aan banden wordt gelegd doordat ze gedwongen worden om zich terug te trekken uit virtuele openbare ruimten.

Tabel 5.6: Gedragsveranderingen bij vrouwelijke slachtoffers van *stalking* na hun meest recente ervaring met *stalking*

Gevolgen van <i>stalking</i> (meerdere antwoorden mogelijk)	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Heeft u naar aanleiding van wat gebeurd is, één of meer van onderstaande dingen gedaan? Heeft/bent u ...		
uw telefoonnummer/e-mailadres veranderd of social media-accounts (zoals Facebook, Twitter...) afgesloten ?	23,4	216
gestopt met alleen de straat op te gaan of route naar het werk / school / universiteit veranderd ?	15,1	139
iets meegenomen als bescherming ?	13,6	124
Verhuisd ?	9,8	90
een andere baan / school / universiteit gezocht of gestopt met werken / studeren ?	9,7	89

Opmerking: Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: 23,4% van de vrouwelijke slachtoffers van *stalking* bevestigde dat ze naar aanleiding van de *stalking* haar telefoonnummer of e-mailadres had veranderd of haar socialmedia-account had afgesloten.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

5.3. SLACHTOFFERSCHAP BIJ VROUWEN VOLGENS HUN SOCIALE KENMERKEN

We bekijken hieronder meer in detail de variaties in slachtofferschap volgens het sociodemografische profiel van vrouwen die het slachtoffer zijn van *stalking*. Om methodologische redenen - die voornamelijk verband houden met de kleinere steekproef voor mannen - worden deze analyses niet uitgevoerd op de mannelijke bevolking. Dat komt omdat de Belgische EU-GBV-database maar heel weinig mannelijke slachtoffers bevat.

Wat leeftijd betreft, zien we dat de analyses in *tabel 5.7* significante verschillen laten zien tussen leeftijdscategorieën. Zo heeft 34,8% van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar minstens één keer in haar leven *stalking* meegemaakt, wat een pak meer is dan het percentage onder de algemene vrouwelijke bevolking (22,7%). Het slachtofferpercentage voor de volgende 2 categorieën, meer bepaald vrouwen van 30 tot 44 jaar en van 45 tot 64 jaar, verschilt niet significant van het percentage voor alle vrouwen samen. Dit betekent dus dat ongeveer 1 op de 5 vrouwen tussen de 30 en 64 jaar minstens één keer in haar leven te maken heeft gehad met *stalking*. Het slachtofferpercentage bij vrouwen van 65 tot 74 jaar ligt daarentegen een pak lager dan onder de algemene vrouwelijke bevolking, maar blijft wel relatief hoog: 15,9% van de vrouwen in deze leeftijdsgroep zegt ooit het slachtoffer te zijn geweest van *stalking*. Het ziet er dus naar uit **dat het percentage slachtoffers van *stalking* hoger is bij vrouwen van 18 tot 29 jaar in vergelijking met de oudere leeftijdsgroepen**.

Uit de analyses van het opleidingsniveau blijkt dat het percentage vrouwelijke slachtoffers van *stalking* bij vrouwen met een bachelor-, master- of doctoraatsdiploma een pak hoger ligt dan het percentage slachtoffers bij vrouwen zonder diploma of met hoogstens een diploma lager secundair onderwijs (24,9% tegenover 19,1%). Die verschillen zijn echter relatief en de slachtofferpercentages voor elke categorie verschillen niet significant van het percentage voor alle vrouwen samen.

Tabel 5.7 toont ook de slachtofferpercentages volgens de burgerlijke staat van de vrouwen. De verschillen zijn niet min: bijna 16% van de gehuwde of wettelijk samenwonende vrouwen geeft aan het slachtoffer te zijn geweest van *stalking*, terwijl dit percentage 1 op 3 (33,8%) is bij vrouwen die nooit gehuwd of wettelijk samenwonend zijn geweest en bij gescheiden vrouwen (38,3%). **Gehuwde vrouwen maken dus minder vaak melding van *stalking* dan alleenstaande of gescheiden vrouwen.** Meer gedetailleerde analyses waarbij wordt gekeken naar de stalker (niet opgenomen in deze tabel) lichten deze cijfers verder toe. **Bijna 1 op de 2 gescheiden vrouwen die melding maakten van *stalking* duidde een intieme partner als dader aan.** We merken op dat de dader in de meeste gevallen van intieme *stalking* een ex-partner is. Dit percentage is hoger dan bij vrouwelijke slachtoffers met een andere burgerlijke staat. Meer dan 80% van de vrouwelijke slachtoffers die gehuwd zijn of die nooit gehuwd geweest zijn, werd echter gestalkt door een niet-partner. De cijfers lijken dus niet alleen een verband aan te tonen tussen de burgerlijke staat en het slachtofferpercentage, maar meer specifiek ook tussen de burgerlijke staat en het type dader.

De analyses met betrekking tot de werksituatie lijken in de lijn te liggen van de bevindingen in verband met leeftijd. We kunnen immers op basis van de gegevens geen significante verschillen vaststellen tussen het percentage slachtoffers bij werkende vrouwen (22,7%) of werkloze vrouwen (26,6%) en het percentage slachtoffers voor alle vrouwen samen (22,7%). We zien daarentegen wel dat het slachtofferpercentage bij gepensioneerde vrouwen lager is (14,9%) dan het percentage voor alle vrouwen, en dat het hoger is onder vrouwelijke studenten (32,8%). In die laatste categorie, samen met vrouwen die arbeidsongeschikt zijn (35,6%), vinden we de hoogste percentages slachtoffers van *stalking*.

De volgende 2 variabelen bevestigen tot op zekere hoogte de resultaten voor arbeidsongeschikte vrouwen. De eerste is de ervaren algemene gezondheidstoestand en de tweede is het bestaan van een langdurige (minstens 6 maanden) beperking om bepaalde activiteiten uit te oefenen als gevolg van een aanhoudend of terugkerend gezondheidsprobleem. De resultaten in tabel 5.7 laten vooral significante verschillen zien tussen respondenten van wie de algemene gezondheidstoestand als relatief goed tot zeer goed wordt ervaren en respondenten die hun gezondheidstoestand als slecht of zeer slecht beschouwen. Van die laatste categorie vrouwen is 31,7% ooit het slachtoffer van *stalking* geweest. Dit percentage bedraagt 22,0% bij vrouwen die hun gezondheid als relatief goed of zeer goed ervaren. Een soortgelijke trend is te zien voor de variabele met betrekking tot het bestaan van een langdurige beperking als gevolg van een gezondheidsprobleem. Hier geeft ongeveer 1 op de 3 (31,3%) vrouwen die bevestigden dat ze beperkt of ernstig beperkt zijn aan dat ze minstens één keer in hun leven te maken hebben gehad met *stalking*, wat beduidend meer is dan het percentage bij vrouwen die geen melding maakten van enige 'beperking' in hun activiteiten (20,1%). Dit lijkt te wijzen op een verband tussen *stalking* en de kwetsbare positie van de slachtoffers.

Het vermogen van vrouwen om een onverwachte uitgave van 300 euro te betalen - wat tot op zekere hoogte verband houdt met hun werksituatie - is een maatstaf voor het meten van de levensstandaard van vrouwen. Iets meer dan 1 op de 4 vrouwen (28,2%) die een dergelijke uitgave niet konden betalen, gaf aan het slachtoffer te zijn geweest van *stalking*. Het slachtofferpercentage bij vrouwen die een dergelijke uitgave kunnen betalen is 21,0%.

Tot slot lijken de analyses geen verschillen in slachtofferpercentages aan het licht te brengen naar gelang de verstedelijkingsgraad van het gebied waar de respondenten wonen.

We moeten echter in het achterhoofd houden dat de hierboven beschreven verbanden niet zomaar als oorzakelijke verbanden geïnterpreteerd mogen worden. Ze moeten eerder gezien worden als elementen van een leefcontext waardoor bepaalde categorieën vrouwen meer blootgesteld zijn aan geweld dan andere.

Tabel 5.7: Vrouwelijke slachtoffers van *stalking* volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	22,7	929
Leeftijd		
18-29	34,8	260
30-44	23,6	267
45-64	19,2	294
65-74	15,9	107
Diploma		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	19,1	159
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	22,3	343
Bachelor, master, doctoraat	24,9	426
Burgerlijke staat		
Nooit gehuwd of wettelijk samenwonend geweest	33,8	338
Gehuwd of wettelijk samenwonend	15,9	386
Gescheiden	38,3	183
Weduwe		VD
Werk situatie		
Werkend	22,7	498
Werkloos	26,6	48
Gepensioneerd, met vervroegd pensioen of brugpensioen	14,9	114
Arbeidsongeschikt omwille van een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem	35,6	104
Student	32,8	107
Huisvrouw		VD
Andere		VD
Ervaren gezondheidstoestand		
Zeer goed	22,0	838
Goed		
Gaat wel (redelijk)		
Slecht	31,7	90
Zeer slecht		

Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt	31,3	300
Beperkt, maar niet ernstig		
Niet beperkt	20,1	626
In staat om een onverwachte uitgave te betalen		
Ja	21,0	657
Nee	28,2	260
Verstedelijkingsgraad		
Grote stadscentra (dichtbevolkte gebieden)	24,2	306
Steden en voorsteden (matig bevolkte gebieden)	22,0	622
Plattelandsgebieden (dunbevolkte gebieden)		

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons wordt niet weergegeven in de tabel.

Leeswijzer: 34,8% van de vrouwen tussen 18 en 34 jaar gaf aan dat ze minstens één keer in haar leven te maken heeft gehad met *stalking*.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

5.4. PREVALENTIE VAN *STALKING* IN DE DRIE GEWESTEN

In dit laatste deel over *stalking* zoomen we in op de verschillen in slachtofferpercentages volgens het gewest waar het slachtoffer woont. Uit de cijfers in *tabel 5.8* blijkt dat het percentage slachtoffers van *stalking* bij vrouwen in Vlaanderen beduidend lager ligt dan in Wallonië en Brussel. Iets minder dan 1 op 5 Vlaamse vrouwen (18,2%) gaf aan ooit het slachtoffer te zijn geweest van *stalking*. In Brussel loopt dit percentage op tot 25,9% en in Wallonië zelfs tot 29,6%.

Tabel 5.8: Vrouwelijks slachtoffers van *stalking* volgens het gewest waar ze wonen

Slachtoffers van <i>stalking</i>	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Vlaanderen	18,2	427
Wallonië	29,6	388
Brussel	25,9	114
België	22,7	929

Leeswijzer: 18,2% van de vrouwen die in Vlaanderen wonen is minstens één keer het slachtoffer geweest van *stalking*.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

6. Seksuele intimidatie op het werk

Seksuele intimidatie wordt in artikel 40 van het Verdrag van Istanbul gedefinieerd als: "elke vorm van ongewenst verbaal, non-verbaal of fysiek *seksueel getint* gedrag met het doel of gevolg de waardigheid van een persoon te schenden, in het bijzonder door het creëren van een intimiderende, vijandige, onterende, vernederende of beledigende omgeving." De nadruk ligt hier op de seksuele aard van het gedrag. Seksuele intimidatie op het werk verwijst naar elk gedrag van dit type dat wordt gepleegd door iemand met wie het slachtoffer een professionele relatie heeft. Niet zozeer de werkplek als wel de relatie tussen de dader en het slachtoffer is doorslaggevend om bepaald gedrag als seksuele intimidatie op het werk te kwalificeren. Dergelijke feiten kunnen dus buiten de werkplek gebeuren, wat betekent dat we ook rekening kunnen houden met de 'mogelijkheden' die digitale technologieën bieden bij het plegen van deze feiten.

Net als in de andere delen geven we hier een overzicht van de slachtofferpercentages bij mannen en vrouwen en geven we details over de ervaringen met seksuele intimidatie op het werk (soorten gemelde situaties, betrokken daders volgens status en geslacht). Daarnaast bekijken we ook de slachtoffercijfers op basis van bepaalde sociale kenmerken. Zoals we in de algemene inleiding al meegaven, behandelen we hier niet de slachtofferpercentages per gewest, omdat het gewest waar het slachtoffer woont niet per se het gewest is waar hij of zij werkt. We sluiten dit deel af met cijfers over de perceptie en de kennis van het overheidsbeleid rond seksuele intimidatie op het werk.

6.1. ALGEMENE PREVALENTIE EN ERVARINGEN

Tabel 6.1 toont het percentage mannelijke en vrouwelijke slachtoffers. Bijna 1 op de 4 respondenten (24,9%) heeft minstens één keer in zijn of haar werkende leven te maken gehad met seksuele intimidatie op het werk. De percentages voor mannen en vrouwen zijn wel heel verschillend. Zo is bijna 1 op de 3 vrouwen (32,9%) minstens één keer in haar leven het slachtoffer geweest van seksuele intimidatie op het werk, terwijl dit percentage bij mannen veel lager ligt (17,5%). Wat betreft het aantal slachtoffers van seksuele intimidatie op het werk in de huidige functie, is ongeveer 1 op de 10 personen (9,6%) van de werkende bevolking al het slachtoffer geweest van dergelijke feiten. Ook hier ligt dit percentage een pak hoger voor vrouwen (14,9%) en lager voor mannen (5,3%).

Meer dan 1 op de 2 slachtoffers van seksuele intimidatie (58,7%) bevestigen dat ze te maken hadden met iemand die hen op een ongepaste manier aanstaarde of begluurde waardoor ze zich ongemakkelijk voelden. Dit percentage loopt op tot 66,6% voor vrouwen, dit zijn 2 op de 3 slachtoffers, en 45,0% voor mannen, dit is iets minder dan 1 op de 2 slachtoffers. Bijna 1 op de 2 slachtoffers (48,0%) gaf ook aan het slachtoffer te zijn geweest van onfatsoenlijke seksueel getinte moppen of beledigende opmerkingen over hun lichaam of privéleven. Ook hier ligt dit percentage hoger voor vrouwelijke slachtoffers van seksuele intimidatie dan voor mannelijke slachtoffers. 56,9% van de vrouwelijke slachtoffers van seksuele intimidatie zei immers dat ze dergelijke feiten hadden meegemaakt, tegenover 32,7% van de mannen. Voor de andere situaties in de tabel kunnen we aan de hand van de cijfers van de enquête geen voldoende pertinente gegevens voor mannen geven. Wel kunnen we meer inzicht geven in de ervaringen van de vrouwelijke slachtoffers. 41,8% van de vrouwen bevestigde dat ze ook ongevraagd lichamelijk contact hebben gehad en 34,7% van de vrouwelijke slachtoffers meldde dat ze ongepaste voorstellen voor een afspraakje hadden gekregen waardoor ze zich beledigd, vernederd of geïntimideerd voelden. Ongeveer 1 op de 4 vrouwelijke slachtoffers (25,5%) gaf bovendien aan dat ze ongepaste voorstellen voor een seksuele activiteit hadden gekregen. Tot slot meldde 1 op de 10 tot 1 op de 5 respondenten dat ze ongepaste avances via social media, tekstbericht of e-mail hadden gekregen. Die laatste situaties tonen aan dat

moderne technologieën seksuele intimidatie ook buiten de werkplek en in de privésfeer mogelijk maken.

Tabel 6.1: Overzicht van ervaringen van mannen en vrouwen met seksuele intimidatie op het werk

Slachtoffercijfers en gemelde situaties	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Slachtoffers van seksuele intimidatie op het werk tussen 18 en 74 jaar						
Aandeel slachtoffers ^a	17,5	646	32,9	1 117	24,9	1 763
Aandeel slachtoffers in hun huidige functie ^b	5,3	145	14,9	3 279	9,6	472
Soorten situaties die door slachtoffers worden gemeld (meerdere antwoorden mogelijk): Tijdens uw volledige professionele leven, heeft u één van de volgende ongewenste gedragingen meegemaakt, zoals ...						
iemand die u op een ongepaste manier aanstaarde of begluurde waardoor u zich ongemakkelijk voelde ?	45,0	291	66,6	739	58,7	1 030
seksueel getinte foto's of filmpjes waardoor u zich beledigd, vernederd of geïntimideerd voelde ?	VD*		8,4*	93	9,7	170
onfatsoenlijke seksueel getinte moppen of beledigende opmerkingen over uw lichaam of privéleven ?	32,7	211	56,9	630	48,0	841
ongepaste voorstellen voor een afspraakje waardoor u zich beledigd, vernederd of geïntimideerd voelde ?	VD		34,7	385	24,9	437
ongepaste voorstellen voor een seksuele activiteit ?	VD*		25,5*	282	21,3	373
ongevraagd lichamelijk contact, zoals onnodig dichtbij staan, aanraking van lichaamsdelen, zoenen/omhelzingen of iets anders wat u niet wilde ?	VD		41,8	464	31,1	545
ongepaste avances via sociale media ?	VD*		19,7*	218	19,4	340
ongepaste seksueel getinte e-mails of tekstberichten ?	VD*		13,1*	144	15,5	271
dat iemand dreigde met onprettige gevolgen als u de seksuele voorstellen of benadering afwees ?	VD*		5,6*	62	4,4	77

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

^a Onder mensen die momenteel werken of ooit gewerkt hebben.

^b Onder mensen die momenteel werken.

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons is niet meegenomen in de berekeningen.

Leeswijzer: Van de vrouwen tussen 18 en 74 jaar meldde 32,9% incidenten van seksuele intimidatie op het werk. 66,6% van hen gaf aan dat ze te maken kregen met ongepaste of opdringerige blikken waardoor ze zich ongemakkelijk voelden.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Daders van seksuele intimidatie op het werk worden ingedeeld in 3 groepen op basis van de verschillende relaties die mogelijk zijn in een beroepsomgeving.

Een *collega* is elke persoon met wie het slachtoffer werkt en die een vergelijkbaar hiërarchisch niveau heeft.

Een *leidinggevende* is elke persoon die een managementfunctie in de organisatie heeft, hetzij een functie waarin hij of zij het gezag heeft over andere leden van de organisatie, hetzij een meer algemene directiefunctie binnen de organisatie.

Een *andere professionele relatie* verwijst naar elke persoon met wie het slachtoffer een professionele relatie heeft, maar die niet in de organisatie van het slachtoffer werkt. Dit kan bijvoorbeeld een klant, een patiënt of een leverancier zijn.

De categorie 'onbepaald' omvat elke persoon van wie het slachtoffer het geslacht niet kende of niet wenste aan te geven op het moment van de enquête, of voor wie het slachtoffer niet wilde bevestigen welke professionele relatie hij of zij met die persoon heeft.

De cijfers in *tabel 6.2* tonen het aandeel mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van seksuele intimidatie op het werk volgens de aard van de daders. Uit de tabel blijkt dat een vergelijkbaar aandeel mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van intimidatie feiten hebben gemeld die door een collega werden gepleegd. Zo was bij 40,1% van de slachtoffers van seksuele intimidatie minstens één van de daders een collega. Een vergelijkbaar percentage (38,4%) van de slachtoffers noemde 'een andere professionele relatie' als dader. Dit percentage is lager bij mannelijke slachtoffers dan bij vrouwelijke slachtoffers (29,6% tegenover 43,5%). Bijna 1 op de 4 vrouwelijke slachtoffers (25,6%) maakte melding van incidenten gepleegd door een leidinggevende. We merken op dat een niet te verwaarlozen deel van de slachtoffers (14,8%) geen details wilde geven over de betrokken dader.

Tabel 6.2: Daders betrokken bij seksuele intimidatie van mannen en vrouwen

Betrokken dader (meerdere antwoorden mogelijk)	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Collega	39,3*	254	40,5*	452	40,1	706
Leidinggevende	VD		25,6	286	21,0	371
Andere professionele relatie	29,6	191	43,5	485	38,4	676
Onbepaald	VD		8,8	98	14,8	261

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 40,5% van de vrouwelijke slachtoffers van seksuele intimidatie gaf aan dat minstens één van de daders een collega was.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Tabel 6.3 bevat meer details over het geslacht van de daders. Bij 73,5% van de slachtoffers was minstens één van de daders van seksuele intimidatie op het werk een man en bij 68,2% van de slachtoffers was de dader een man of waren alle daders uitsluitend mannen. Bij bijna 1 op de 5 slachtoffers (17,4%) was minstens één dader een vrouw en bij 12,0% van de slachtoffers waren bij de feiten alleen vrouwelijke daders betrokken. Dat betekent dat 5,4%³¹ van de slachtoffers te maken heeft gehad met seksuele intimidatie op het werk gepleegd door één of meer mannen *en* één of

³¹ Dit percentage wordt bekomen door van het percentage slachtoffers dat minstens één mannelijke dader noemde het percentage dat één of meer uitsluitend mannelijke daders noemde af te trekken: 73,5% - 68,1% = 5,4%.

meer vrouwen. Net als voor het type dader wenste een niet te verwaarlozen percentage van de slachtoffers (14,5%) geen verdere details over de dader te geven.

Deze percentages verschillen evenwel naargelang het geslacht van het slachtoffer. Bijna 88,4% van de vrouwelijke slachtoffers gaf immers aan dat minstens één van de daders van de intimidatie een man was. Bij 82,9% van de vrouwelijke slachtoffers ging het uitsluitend om mannen. Dat betekent dat het percentage vrouwen dat het slachtoffer is van intimidatie op het werk door een andere vrouw relatief laag is. Zo meldde minder dan 1 op de 10 vrouwelijke slachtoffers (8,6%) dat ze het slachtoffer waren geworden van intimidatie door minstens één vrouw en slechts 3,1% gaf aan dat de dader of daders allemaal vrouwen waren. We merken dus op dat **bijna 8 op de 10 vrouwelijke slachtoffers melding maakten van seksuele intimidatie op het werk door een man of uitsluitend mannen en dat maar een klein deel van de feiten door andere vrouwen werd gepleegd.**

De resultaten zijn genuanceerder wanneer we kijken naar de mannelijke slachtoffers van seksuele intimidatie op het werk. Zo gaf ongeveer de helft van de mannelijke slachtoffers van seksuele intimidatie op het werk (47,7%) aan dat minstens één van de daders een man was, terwijl bij 42,6% van de slachtoffers de dader een man was of alle daders mannen waren. Bij ongeveer 1 op de 3 mannen (32,5%) was minstens één van de betrokken daders een vrouw, terwijl 27,4% van de slachtoffers feiten meldde die uitsluitend door vrouwen waren gepleegd. Deze cijfers zijn interessant omdat ze laten zien dat **de dader bij 83% van de vrouwelijke slachtoffers van seksuele intimidatie op het werk weliswaar een man is, maar dat er voor de mannelijke slachtoffers geen duidelijke meerderheid is wat betreft het geslacht van de dader.**

Tabel 6.3: Geslacht van de daders betrokken bij seksuele intimidatie van mannen en vrouwen op het werk

Geslacht (meerdere antwoorden mogelijk)	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Minstens één mannelijke dader	47,7	308	88,4	988	73,5	1 296
Alleen mannen	42,6	275	82,9	926	68,1	1 201
Minstens één vrouwelijke dader	32,5	209	8,6	97	17,4	306
Alleen vrouwen	27,4	176	3,1	35	12,0	211
Onbepaald geslacht	VD		8,4	94	14,5	255

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel.

Leeswijzer: 47,7% van de mannelijke slachtoffers van seksuele intimidatie op het werk maakte melding van feiten die door minstens één mannelijke dader werden gepleegd. Bij 42,6% van de mannelijke slachtoffers was de dader of waren de daders uitsluitend mannen. Ongeveer 5% van de mannelijke slachtoffers heeft te maken gehad met seksuele intimidatie op het werk door zowel mannen als vrouwen.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

6.2. SLACHTOFFERSCHAP BIJ VROUWEN VOLGENS HUN SOCIALE KENMERKEN

In dit deel belichten we eventuele variaties in slachtofferpercentages volgens bepaalde sociodemografische kenmerken die relevant zijn voor het fenomeen van seksuele intimidatie op het werk. Om methodologische redenen - die voornamelijk verband houden met de kleinere steekproef voor mannen - worden deze analyses niet uitgevoerd op de mannelijke bevolking.

Wat leeftijd betreft, zien we dat de analyses in *tabel 6.4* significante verschillen laten zien tussen leeftijdscategorieën. Zo is 45,9% van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar in haar leven het slachtoffer geweest van seksuele intimidatie op het werk, wat een pak meer is dan het percentage onder de algemene vrouwelijke bevolking (32,9%). Het percentage slachtoffers is bij vrouwen van 30 tot 44 jaar ook iets hoger, met 37,8% slachtoffers in deze leeftijdscategorie, dit is meer dan 1 op de 3 vrouwen. Het percentage vrouwelijke slachtoffers van seksuele intimidatie op het werk is in de hoogste leeftijdscategorie (65-74) veel lager dan het percentage slachtoffers voor alle vrouwen samen, waarbij ongeveer 1 op de 5 vrouwen (19,2%) aangeeft in haar leven het slachtoffer te zijn geweest van seksuele intimidatie op het werk.

Uit de analyses van het opleidingsniveau blijkt dat het percentage vrouwelijke slachtoffers van seksuele intimidatie op het werk met een bachelor-, master- of doctoraatsdiploma een pak hoger ligt dan het percentage slachtoffers bij vrouwen zonder diploma of met hoogstens een diploma lager secundair onderwijs (39,5% tegenover 24,6%). Beide slachtofferpercentages liggen ver af van het slachtofferpercentage voor alle vrouwen samen.

Tabel 6.4 toont ook de slachtofferpercentages volgens de burgerlijke staat van de vrouwen. Het slachtofferpercentage is veel hoger bij vrouwen die nooit gehuwd of wettelijk samenwonend zijn geweest. 45,1% van hen is ooit het slachtoffer geweest van seksuele intimidatie op het werk. We kunnen aan de hand van de gegevens niet stellen dat er significante verschillen zijn tussen het percentage slachtoffers bij gehuwde of gescheiden vrouwen en het percentage slachtoffers onder de algemene vrouwelijke bevolking. Anderzijds zien we dat het slachtofferpercentage bij weduwen onder het percentage voor de algemene vrouwelijke bevolking ligt (16,9%).

Tot slot bekijken we of er sprake is van een langdurige beperking als gevolg van een gezondheidsprobleem. Hier geeft 41,9% van de vrouwen die bevestigden dat ze beperkt of ernstig beperkt zijn aan dat ze ooit te maken hebben gehad met seksuele intimidatie op het werk, wat beduidend meer is dan het percentage bij vrouwen die geen melding maakten van enige 'beperking' in hun activiteiten (30,5%).

Tabel 6.4: Vrouwelijke slachtoffers van seksuele intimidatie op het werk volgens bepaalde sociodemografische kenmerken

Sociodemografische kenmerken	Vrouwen	
	%	Aantal (duizenden)
Aandeel slachtoffers tussen 18 en 74 jaar	32,9	1 117
Leeftijd		
18-29	45,9	233
30-44	37,8	398
45-64	29,2	389
65-74	19,2	97
Diploma		
Geen diploma, lager onderwijs of lager secundair onderwijs	24,6	142
Hoger secundair onderwijs, postsecundair niet-hoger onderwijs, hoger onderwijs van het korte type	28,6	360
Bachelor, master, doctoraat	39,5	614
Burgerlijke staat		
Nooit gehuwd of wettelijk samenwonend geweest	45,1	332
Gehuwd of wettelijk samenwonend	29,4	623
Gescheiden	33,8	141
Weduwe	16,9	21
Beperkt bij gewone activiteiten		
Ernstig beperkt	41,9	294
Beperkt, maar niet ernstig		
Niet beperkt	30,5	820

Opmerking: VD: onder de verspreidingsdrempel. Non-respons wordt niet weergegeven in de tabel.

Leeswijzer: 45,9% van de vrouwen tussen 18 en 29 jaar gaf aan dat ze minstens één keer in haar leven te maken heeft gehad met seksuele intimidatie op het werk.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

6.3. PERCEPTIE EN KENNIS VAN MAATREGELEN ROND SEKSUELE INTIMIDATIE OP HET WERK

In dit laatste punt wordt gepeild naar wat de respondenten weten over de maatregelen die worden genomen om seksuele intimidatie op het werk tegen te gaan en hoe ze de frequentie van seksuele intimidatie op het werk inschatten.

Tabel 6.5 zoomt in op de maatregelen die seksuele intimidatie op het werk tegengaan en op de kennis die de respondenten hebben van de hulp die beschikbaar is wanneer ze met seksuele intimidatie geconfronteerd worden. Ongeveer 3 op de 4 werknemers (76,9%) zegt dat er op hun werkplek *geen* training wordt gegeven die uitlegt wat een slachtoffer van seksuele intimidatie kan of moet doen. Dat betekent dat 3 op de 4 werknemers geen toegang hebben tot zo'n training, waardoor hun vermogen om zelf het initiatief te nemen en in te grijpen ernstig wordt beperkt. Toch zeggen iets meer dan 2 op de 3 respondenten (70,1%) dat ze wel weten waar ze terecht kunnen voor hulp wanneer ze te maken krijgen met seksuele intimidatie op het werk. Ook zeggen 2 op de 3 werknemers (67,1%) dat er op hun werkplek een contactpersoon werd aangeduid die dergelijke incidenten moet melden of slachtoffers van seksuele intimidatie moet begeleiden. De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn hier relatief klein, zo niet onbeduidend.

Tabel 6.5: Kennis van maatregelen rond seksuele intimidatie op het werk

Maatregelen rond seksuele intimidatie op het werk		Mannen		Vrouwen		Samen	
		%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Zijn er op uw werk trainingen die uitleg geven aan personen die seksuele intimidatie hebben meegemaakt, over wat ze kunnen doen? ^a	Ja	24,1*	469	21,9*	373	23,1	842
	Nee	75,9*	1 473	78,1*	1 327	76,9	2 800
Is er op uw werk een contactpersoon of afdeling waar mensen die seksuele intimidatie op het werk hebben meegemaakt, terecht kunnen voor ondersteuning om incidenten te melden? ^a	Ja	62,3	1 212	72,7	1 213	67,1	2 425
	Nee	37,7	733	27,3	455	32,9	1 188
Over het algemeen, weet u waar u hulp zou kunnen vragen als u seksuele intimidatie op het werk zou ervaren?	Ja	65,5	2 400	75,1	2 527	70,1	4 927
	Nee	34,5	1 264	24,9	837	29,9	2 101

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

^aVraag alleen gesteld aan werknemers in loondienst (dus niet aan zelfstandigen).

Leeswijzer: 21,9% van de vrouwen in loondienst zegt dat er op hun werkplek trainingen worden aangeboden waarin wordt uitgelegd wat een slachtoffer van seksuele intimidatie kan doen.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

Tabel 6.6 kijkt naar de perceptie in verband met de frequentie van seksuele intimidatie op het werk. Er werd aan de respondenten gevraagd om aan te geven of seksuele intimidatie volgens hen vaak voorkomt in hun huidige werkomgeving (of vaak voorkwam in hun laatste werkomgeving voor respondenten die niet langer in dienst zijn). Volgens meer dan 9 op de 10 respondenten (92,8%) die werken of ooit gewerkt hebben, komt seksuele intimidatie op het werk niet of nauwelijks voor. Deze cijfers zijn lichtjes verschillend voor mannen en voor vrouwen.

Tabel 6.6: Perceptie in verband met de frequentie van seksuele intimidatie op het werk

Perceptie van seksuele intimidatie op het werk		Mannen		Vrouwen		Samen	
		%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Hoe vaak denkt u dat seksuele intimidatie voorkomt op uw huidige werkplek of op uw laatste werkplek?	Heel vaak	4,7	164	10,0	329	7,2	493
	Vaak						
	Niet zo vaak	95,3	3 357	90,0	2 954	92,8	6 311
	Zelden						

Opmerking: Bevolking gebaseerd op personen die werken of die ooit in hun leven gewerkt hebben.

Leeswijzer: 4,7% van de mannen vindt dat seksuele intimidatie op hun (laatste) werkplek relatief vaak of zeer vaak voorkomt of is voorgekomen.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

6.4. PREVALENTIE VAN SEKSUELE INTIMIDATIE OP HET WERK IN DE DRIE GEWESTEN

In dit laatste deel wordt gekeken naar de slachtofferpercentages voor elk gewest. We merken op dat de hier weergegeven analyses uitgaan van het gewest waar de respondenten wonen en niet van het gewest waar ze werken.

Tabel 6.7: Mannen en vrouwen die minstens één keer tijdens hun werkende leven het slachtoffer zijn geweest van seksuele intimidatie op het werk volgens het gewest waar ze wonen

Seksuele intimidatie op het werk	Mannen		Vrouwen		Samen	
	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)	%	Aantal (duizenden)
Vlaanderen	12,1	303	27,3	592	19,1	895
Wallonië	24,3	177	42,1	378	34,1	555
Brussel	37,5*	166	44,4*	147	40,5	313
België	17,5	646	32,9	1,117	24,9	1 763

*Niet-significant verschil tussen mannen en vrouwen.

Leeswijzer: 12,1% van de mannen die in Vlaanderen wonen zijn minstens één keer tijdens hun werkende leven het slachtoffer geweest van seksuele intimidatie op het werk.

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

De resultaten in *tabel 6.7* voor mannen en vrouwen samen laten significante verschillen tussen de gewesten zien. Het percentage slachtoffers blijkt in Vlaanderen immers veel lager te zijn dan in de andere gewesten. In Vlaanderen heeft ongeveer 1 op de 5 respondenten (19,1%) minstens één keer in zijn of haar werkende leven te maken gehad met seksuele intimidatie op het werk. Dit percentage verschilt wel naargelang het geslacht van het slachtoffer. Het percentage vrouwelijke slachtoffers is in Vlaanderen immers hoger dan het percentage mannelijke slachtoffers, respectievelijk 27,3% tegenover 12,1%. Dit komt overeen met ongeveer 1 op de 4 vrouwen en 1 op de 10 mannen. In Wallonië maakte 34,1% van de respondenten melding van seksuele intimidatie op het werk. Ook hier

zijn er significante verschillen tussen mannen en vrouwen, waarbij het percentage vrouwen dat het slachtoffer is geweest van seksuele intimidatie op het werk hoger ligt dan het percentage mannen (respectievelijk 42,1% tegenover 24,3%). In Brussels ten slotte zei 40,5% van de respondenten minstens één keer in hun beroepsleven het slachtoffer te zijn geweest van seksuele intimidatie op het werk. De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn er niet statistisch significant.

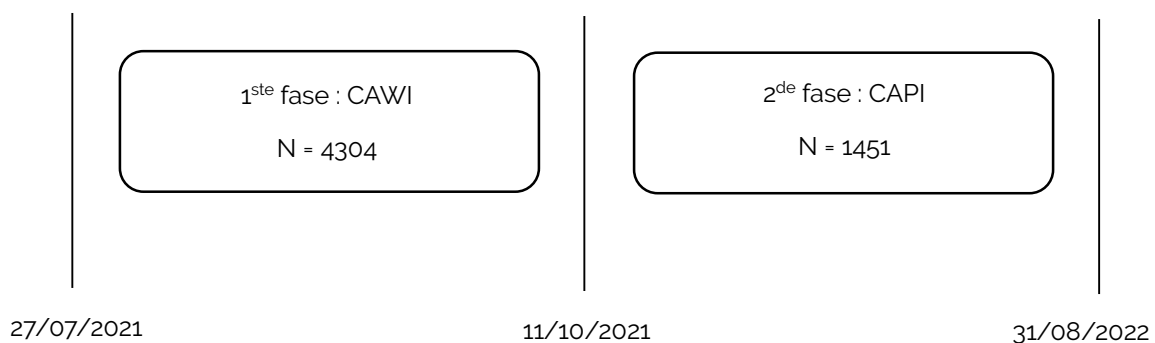
7. Methodologische nota

7.1. STEEKPROEFTREKKING EN GEGEVENSVERZAMELING

In België werd uit het rijksregister een representatieve steekproef van de bevolking van 18 tot 74 jaar getrokken (referentiejaar: 01/07/2021). Deze bruto steekproef bestond uit 32.658 personen (27.212 vrouwen en 5.446 mannen) en de bedoeling was om antwoorden te krijgen van 6.000 respondenten, van wie 4.995 vrouwen en 1.005 mannen. De bruto steekproef, de beoogde netto steekproef, de netto steekproef en responspercentages worden weergegeven in *tabel 7.1*.

Om ervoor te zorgen dat de steekproef zo representatief mogelijk is en om vertekening door de toegepaste bevragsingsmethode te voorkomen, werden de gegevens verzameld met behulp van 2 verschillende methoden, CAWI (*Computer-Assisted Web Interviews*) en CAPI (*Computer-Assisted Personal Interviews*), in 2 opeenvolgende fasen (zie *Figuur 1*). De eerste is een online bevragsingsmethode waarbij de respondent zelf online een vragenlijst invult. De tweede is een face-to-face bevragsingsmethode waarbij de vragensteller de respondent vragen stelt en de vragenlijst rechtstreeks op een elektronisch medium invult. Respondenten konden de vragenlijst ook zelf invullen, in aanwezigheid van de vragensteller. We merken op dat vrouwen werden geïnterviewd door vrouwelijke interviewers en mannen door mannelijke interviewers, in overeenstemming met de voorschriften van de WGO³². Het uitgangspunt voor toepassing van deze gemengde methode (*mixed method survey*) was dat de 2 methoden niet dezelfde sociodemografische profielen 'capteren'. Analyses uitgevoerd aan het einde van de gegevensverzameling toonden aan dat respondenten met een lager inkomen en een lager opleidingsniveau inderdaad ondervertegenwoordigd waren in de netto CAWI-steekproef, terwijl dat niet het geval was in de netto CAPI-steekproef.

Figuur 7.1: Schematische weergave van de fasen van gegevensverzameling in België

In de eerste fase werd gewerkt volgens een CAWI-methodologie. In deze fase werd een uitnodiging om deel te nemen aan de 'Enquête over gezondheid, veiligheid en levensomstandigheden' verstuurd naar een bruto steekproef van 23.315 personen, meer bepaald 19.430 vrouwen en 3.885 mannen. Het opzet was om antwoorden te krijgen van 3.600 respondenten, van wie 3.000 vrouwen en 600 mannen (1.200 respondenten voor elk van de 3 gewesten, dus 1.000 vrouwen en 200 mannen). De verstuurde uitnodiging bevatte een korte beschrijving van de enquête, een link naar de enquête, een QR-code die rechtstreeks toegang gaf tot de link en details over hoe de deelnemers zich konden registreren om deel te nemen. De taal van de uitnodiging hing af van het gewest waar de personen wonen (Nederlands voor Vlaanderen, Frans voor Wallonië en tweetalig voor Brussel).

³² Wereldgezondheidsorganisatie, 2001, "Putting women first: Ethical and safety recommendations for research on domestic violence against women", WHO/FCH/GWH/01.1, hier beschikbaar: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/65893/WHO_FCH_GWH_01.1.pdf?sequence=1

De CAWI-fase begon in juli 2021 en verzamelde gegevens over 4.304 personen, van wie 3.621 vrouwen en 677 mannen, wat overeenkomt met een responspercentage van 18,5%. Dit percentage was lager bij vrouwen dan bij mannen, met responspercentages van respectievelijk 12,3% en 17,4%. Er waren ook grote verschillen tussen de gewesten, met een lagere respons in Brussel (14,6%) in vergelijking met Vlaanderen (22,0%) en Wallonië (20,6%).

De tweede fase werd uitgerold in oktober 2021. Daarvoor werd gebruikgemaakt van een CAPI-methodologie. In deze fase werd een nieuwe bruto steekproef van 9.343 personen (7.782 vrouwen en 1.561 mannen) getrokken uit diegenen die niet hadden gereageerd op de CAWI-uitnodiging. Gezien de lagere respons in Brussel was de bruto steekproef voor dit gewest groter dan in de andere 2 gewesten (3.841 personen in Brussel en 2.751 in Vlaanderen en Wallonië). Het doel was om antwoorden te krijgen van 2.400 personen (1.995 vrouwen en 405 mannen), met andere woorden van 800 personen per gewest (665 vrouwen en 135 mannen). Voorafgaand aan het bezoek van de vragenstellers bij de respondenten thuis werd nog een uitnodiging verstuurd om deel te nemen aan de enquête. Daarin werd een korte beschrijving gegeven van de enquête en werden de respondenten op de hoogte gebracht van het aanstaande bezoek van de vragensteller. In de context van de COVID-19-pandemie werden een aantal interviews in de tweede fase ook uitgevoerd volgens de CAWI- of CATI-methodologie (*Computer-Assisted Telephone Interviews*), afhankelijk van de voorkeur van de respondent. De CATI-methode is vergelijkbaar met de CAPI-methode, met dat verschil dat de vragenlijst telefonisch wordt afgenomen in plaats van persoonlijk. Tijdens de tweede fase, die afliep in augustus 2022, werden in totaal 1.451 interviews afgenomen, wat overeenkomt met een responspercentage van 15,5%. Er was een duidelijk verschil tussen de responspercentages voor vrouwen (14,3%) en mannen (21,7%). We noteren ook verschillen tussen de gewesten naargelang het geslacht van de respondent, met een responspercentage van 7,4% bij vrouwen in Brussel en 8,8% bij vrouwen in Wallonië, tegenover 29,4% bij vrouwen in Vlaanderen. Wat de responspercentages bij mannen betreft, springt het Waalse Gewest eruit met een respons van 13,2%, tegenover 24,1% in Vlaanderen en 26,1% in Brussel.

De hogere respons in Vlaanderen is deels te wijten aan een hogere vertegenwoordiging van Nederlandstalige vragenstellers binnen de groep van vragenstellers die werden gerekruteerd door het agentschap *Profacts*. De uitvoering van de CAPI-enquête verliep daarom minder optimaal in Brussel en Wallonië. Vooral in Wallonië maakte de demografische context het werk van de vragenstellers moeilijker. Om de representativiteit van de steekproef te waarborgen, werd daarom een extrapolatiemethode uitgewerkt, die in het volgende deel in detail wordt beschreven, waarbij rekening werd gehouden met deze lagere responspercentages per gewest en per bevragsingsmethode.

In totaal hebben 5.755 respondenten de vragenlijst tussen juli 2021 en augustus 2022 beantwoord, wat neerkomt op een respons van 17,6% voor alle verzamelmethoden samen. Dit percentage is relatief gelijk voor mannen en vrouwen, voor alle methoden en gewesten samen.

Na het opschonen en verwerken van de verzamelde gegevens bevat de EU-GBV-database de antwoorden van 5.494 personen: 4.529 vrouwen en 965 mannen. *Tabel 7.2* toont hun verdeling per gewest.

Tabel 7.1: Steekproeftrekking van de EU-GBV-enquête in België volgens gewest en geslacht

		Bruto steekproef			Beoogd netto steekproef			Netto steekproef (N) en responspercentage (%)							
Bevragingsmethode	Gewest	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen		Vrouwen		Andere ¹		Totaal	
								N	%	N	%	N	%	N	%
CAWI	Brussel	1 665	8 330	9 995	200	1 000	1 200	224	13,4	1 225	14,8	4	n.v.t.	1 453	14,6
	Vlaanderen	1 110	5 550	6 660	200	1 000	1 200	228	20,2	1 243	22,3	0	n.v.t.	1 471	22,0
	Wallonië	1 110	5 550	6 660	200	1 000	1 200	225	20,0	1 153	20,7	2	n.v.t.	1 380	20,6
	Totaal	3 885	19 430	23 315	600	3 000	3 600	677	17,4	3 621	12,3	6	n.v.t.	4 304	18,5
CAPI	Brussel	640	3 201	3 841	135	665	800	167	26,1	237	7,4	0	n.v.t.	404	10,5
	Vlaanderen	460	2 291	2 751	135	665	800	111	24,1	673	29,4	0	n.v.t.	784	28,5
	Wallonië	461	2 290	2 751	135	665	800	61	13,2	202	8,8	0	n.v.t.	263	9,6
	Totaal	1 561	7 782	9 343	405	1 995	2 400	339	21,7	1 112	14,3	0	n.v.t.	1 451	15,5
TO-TAAL	Brussel	2 305	11 531	13 836	335	1 665	2 000	391	17,0	1 462	12,7	4	n.v.t.	1 857	13,4
	Vlaanderen	1 570	7 841	9 411	335	1 665	2 000	339	21,6	1 916	24,4	0	n.v.t.	2 255	24,0
	Wallonië	1 571	7 840	9 411	335	1 665	2 000	286	18,2	1 355	17,3	2	n.v.t.	1 643	17,5
	Totaal	5 446	27 212	32 658	1 005	4 995	6 000	1 016	18,6	4 733	17,4	6	n.v.t.	5 755	17,6

¹ De vragenlijst bevatte aanvankelijk een vraag over het geslacht van de respondenten; uiteindelijk werd beslist om rekening te houden met het administratieve geslacht (zoals dit in het rijksregister staat). N.v.t.: niet van toepassing

Tabel 7.2: Beschrijving van de verkregen aantallen per geslacht en per gewest, na opschoning en verwerking van de database

Gewest	Mannen	Vrouwen	Totaal
Brussel	369	1 394	1 763
Vlaanderen	324	1 839	2 163
Wallonië	272	1 296	1 568
Totaal	965	4 529	5 494

Bron: Statbel, EU-GBV-enquête, 2021 - Berekeningen: IWEPS.

7.2. EXTRAPOLATIE

De antwoorden die aan de hand van de CAWI- en CAPI-methoden werden verkregen, werden ge-extrapoléerd. Dit houdt in dat de initiële wegingen van de enquête worden aangepast om rekening te houden met de non-respons en dat vervolgens een kalibratie op marginalen wordt uitgevoerd om de nauwkeurigheid van de resultaten te verbeteren. We merken op dat er specifieke berekeningsstappen nodig zijn voor extrapolatie, vooral omdat de CAPI-steekproef een deelgroep is van de CAWI-steekproef.

Wanneer de initiële steekproef s getrokken wordt, blijven de trekkingskansen π_k en de weging van de bijbehorende steekproef $1/\pi_k$ ongewijzigd voor alle geselecteerde personen. Een zuivere schatter van het totaal Y wordt gegeven door de Horvitz-Thomson-schatter:

$$\hat{Y} = \sum_{k \in s} \frac{1}{\pi_k} y_k$$

De steekproef die werd gebruikt voor de EU-GBV-enquête kan worden verdeeld in twee verschillende segmenten. Het eerste segment bestaat uit de CAWI-respondenten, met de bijbehorende wegingen van de oorspronkelijke enquête. Het tweede segment bestaat uit de niet-respondenten van de CAWI-enquête (waaruit vervolgens een deelsteekproef wordt getrokken).

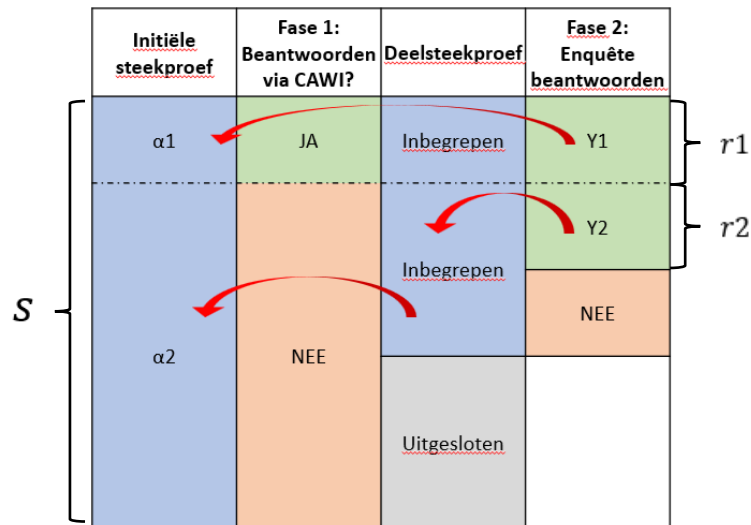
Om deze aanpak te conceptualiseren, kunnen we die zien als een enquête-opzet in twee fasen. In de eerste fase wordt de standaard steekproef getrokken en wordt aangenomen dat aan alle geselecteerde personen de vraag wordt gesteld: "Wilt u deelnemen aan de CAWI-enquête?". De antwoorden worden vervolgens gebruikt om 2 strata te creëren op basis van de bereidheid ("JA" of "NEE") van de personen om aan de CAWI-enquête deel te nemen.

In het eerste stratum (dat wordt weergegeven als $r1$) nemen we de personen op die positief ("JA") antwoordden. Deze personen worden geselecteerd voor deelname aan een tweede fase met een zekerheid van 1 (wat betekent dat ze gegarandeerd worden geïnterviewd via CAWI) en er wordt geen correctie voor non-respons toegepast. In dit eerste stratum blijven de wegingen van de enquête die vóór de kalibratie werden gebruikt ongewijzigd, waarbij voor de tweede fase een vermenigvuldigingsfactor van 1 wordt geïntroduceerd.

In het tweede stratum nemen we dan de personen op die negatief ("NEE") antwoordden. In dit stratum wordt een deelsteekproef $r2$ getrokken met een bekende waarschijnlijkheid π_{2k} en de personen in deze deelsteekproef worden vervolgens bevraagd met behulp van de CAPI-methode. In dit tweede stratum hebben we een derde non-responsfase voor de personen die ook weigerden deel te nemen aan de CAPI-enquête (met een responswaarschijnlijkheid π_{rk}). Deze fase wordt op

dezelfde manier behandeld als de vorige non-responsscenario's, maar blijft specifiek beperkt tot dit tweede stratum. De correctie voor non-respons wordt uitsluitend op dit deel van de steekproef toegepast. *Figuur 7.2* bevat een schematische weergave van al deze concepten.

Figuur 7.2: Opbouw van het steekproefplan

Rekening houdend met deze opzet neemt een schatter van het totaal in de populatie de volgende vorm aan:

$$\hat{Y} = \sum_{k \in r1} \frac{1}{\pi_k} y_k + \sum_{k \in r2} \frac{1}{\pi_k \pi_{2k} \pi_{rk}} y_k$$

waarbij $0 < \pi_{2k} < 1$ voor de selectie van de deelsteekproef en $0 < \pi_{rk} < 1$ voor de derde non-responsfase.

Met behulp van deze formule wordt duidelijk dat de gewingen voor de tweede groep respondenten (CAPI) een pak hoger zijn dan die voor de eerste groep (CAWI). Dit is voornamelijk te wijten aan het feit dat de tweede groep zowel de extra steekproeffractie moet ondersteunen als rekening moet houden met de non-respons. We verhelpen dit door hun gewingen achtereenvolgens aan te passen: eerst voor de tweede trekking, vervolgens voor de non-respons.

De correctie voor non-respons, in het bijzonder voor het CAPI-gedeelte, wordt uitgevoerd door rekening te houden met stratificatievariabelen zoals CD_AGE en FL_COUPLE. Die omvat ook de volgende variabelen:

- FL_BELGE (een binaire variabele die aangeeft of de persoon Belgisch of niet-Belgisch is)
- CD_IND (kwantilen van fiscale inkomens ingedeeld in 5 categorieën)
- EDU_2017_CL (hoogste opleidingsniveau bereikt in 2017, ingedeeld in 3 categorieën)

We hadden bijvoorbeeld aanvankelijk een wegingsfactor 8 gepland. Deze wegingsfactoren werden vastgesteld op basis van de aannames over responspercentages en mogelijke deelsteekproeftrekking in het CAPI-gedeelte van de enquête zoals uiteengezet in *tabel 7.3*.

Tabel 7.3: Voorbeeld van responspercentage en verwachte wegingsverhouding

Responsgraad CAWI		Responsgraad CAPI			
15%		30%			
π_k	π_{2k}	π_{rk}	Weging CAWI	Weging CAPI	Wegingsverhouding
0.0033	0.414	0.300	301	2.418	8

Zoals we in *tabel 7.1* zagen, waren de CAPI-responspercentages voor vrouwen in Brussel en Wallonië uiteindelijk veel lager dan verwacht, respectievelijk 7% en 9%. Het responspercentage van 29% voor Vlaanderen benaderde daarentegen het verwachte percentage. Dit verschil heeft een uitgesproken invloed gehad op de verhoudingen van de wegingen die aan de personen in deze gewesten worden toegekend.

Zo zien we bijvoorbeeld dat de wegingsverhouding ongeveer 7 blijft in Vlaanderen, maar dat die naar 22 klimt in Wallonië en zelfs naar 30 springt in Brussel. Die wegingsverhoudingen, die worden weergegeven in *tabel 7.4*, weerspiegelen de aanpassing die werd gemaakt om rekening te houden met de lager dan verwachte responspercentages in deze gewesten.

Tabel 7.4: Responspercentage en wegingsverhouding voor vrouwen per gewest

	π_k	π_{2k}	π_{rk}	Weging CAWI	Weging CAPI	Wegingsverhouding
Brussel	0.0193	0.387	0.072	52	1.597	30.7
Vlaanderen	0.0024	0.414	0.290	415	2.744	6.6
Wallonië	0.0044	0.415	0.087	227	5.089	22.4

Zoals we hebben aangetoond, leidt de toegepaste methodologie tot grote variaties in de wegingen, afhankelijk van de methode van gegevensverzameling. Een groot deel van de steekproef (CAWI-respondenten) wordt gebruikt om een relatief klein segment van de doelpopulatie te extrapoleren, terwijl CAPI-respondenten worden geëxtrapoleerd over een veel groter deel van de populatie. Die situatie draagt bij aan een hoge variantie voor elke indicator, voornamelijk door de verwachte hoge variantie die samenhangt met de CAPI-fase. Om dit probleem te verhelpen, hebben we een methode voorgesteld om deze variantie te verminderen.

Het totaal \hat{Y} kan daarom worden geschat als de gewogen som van de 2 totalen \hat{Y}_1 en \hat{Y}_2 volgens de 2 verzamelmethoden:

$$\hat{Y} = \alpha_1 \hat{Y}_1 + \alpha_2 \hat{Y}_2$$

Waarbij α_1 het deel van CAWI en α_2 het deel van CAPI in de berekening van de indicator is

Met:

$$\alpha_1 \hat{Y}_1 = \sum_{k \in r1} \frac{1}{\pi_k} y_k$$

$$\alpha_2 \hat{Y}_2 = \sum_{k \in r2} \frac{1}{\pi_k \pi_{2k} \pi_{rk}} y_k$$

$$\alpha_1 + \alpha_2 = 1$$

Het totaal \hat{Y} is zonder systematische fout maar de variantie is hoog vanwege de variantie van \hat{Y}_2 . Door de waarden α_1 en α_2 te veranderen en uit te gaan van de onafhankelijkheid tussen \hat{Y}_1 en \hat{Y}_2 is het echter mogelijk om de totale variantie $V(\hat{Y})$ te verminderen ten koste van een hogere systematische fout.

$$\hat{Y}' = \alpha_1' \hat{Y}_1 + \alpha_2' \hat{Y}_2$$

De gemiddelde gekwadraterde fout (MSE) tussen de initiële schatting en een schatting voor een ander paar $(\alpha_1'; \alpha_2')$ kan worden gemeten aan de hand van de volgende formule:

$$Me = B^2 + V(\hat{Y}')$$

$$Me = (\hat{Y}' - \hat{Y})^2 + V(\hat{Y}')$$

Dus als de vermindering in variantie groot genoeg is om de systematische fout door de verandering van α_1 en α_2 te compenseren, kan een nieuwe, nauwkeurigere schatting worden voorgesteld.

Voor elk stratum van de enquête, wat hier overeenkomt met de kruisingen gewest*geslacht, kan een waardenpaar $(\alpha_1'; \alpha_2')$ worden berekend. Dat paar $(\alpha_1'; \alpha_2')$ moet worden toegepast op alle indicatoren in de enquête, dus moet een klein aantal indicatoren worden geselecteerd om het optimale paar $(\alpha_1^o; \alpha_2^o)$ te bepalen en het effect op variantie en systematische fout te observeren. Voor die optimalisatie hebben we de optimalisatiemethode toegepast op 7 hoofdindicatoren uit de EU-GBV-enquête.

Om de optimale waarde α_1^o te vinden die de MSE voor een bepaalde indicator zo klein mogelijk houdt, werden numerieke simulaties uitgevoerd waarbij een reeks waarden α_1' tussen 0 en 1 werd getest. We merken in dat verband op dat de waarde α_1^o veel hoger was voor het Waalse Gewest in vergelijking met de waarde α_1 (zie tabel 7.5). Er zijn 2 belangrijke redenen voor deze aanpassing:

1. In het Waalse Gewest was het CAPI-responspercentage zeer laag, wat uiteraard resulteerde in een hoge variantie voor de CAPI-component van de enquête.
2. De antwoorden voor geweldindicatoren vertoonden een relatief klein verschil tussen CAWI en CAPI in dit gewest. Het toewijzen van een groter aandeel aan het CAPI-gedeelte van de enquête introduceerde dan ook geen significante systematische fout, maar leidde wel tot een aanzienlijke vermindering van de variantie.

Tabel 7.5: Waargenomen en geoptimaliseerde α_1 volgens geslacht en gewest

Gewest	α_1		α_1^o	
	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen
Brussel	12%	14%	25%	25%
Vlaanderen	19%	21%	25%	25%
Wallonië	18,5%	20%	50%	50%

Na het optimaliseren van de parameter α_1 bestond de volgende stap uit een kalibratie op marginaal op basis van een op 1 juli 2021 bekende populatie. Bij dit kalibratieproces werd dezelfde reeks variabelen gebruikt als bij de correctie voor non-respons. Om deze kalibratie uit te voeren, gebruikten we de SAS Calmar2-macro, die een lineaire kalibratie gebruikt die binnen de grenzen van 0,5 en 1,5 ligt. Om de variantie te berekenen, werd het volledige steekproefplan geïntegreerd met behulp van de SAS Poulpe-macro.

7.3. GEWOGEN EN ONGEWOGEN RESULTATEN

Tabel 7.6 toont de doelpopulatie van de enquête, de ongewogen resultaten en de gewogen resultaten voor vrouwen en mannen volgens leeftijd en verstedelijingsgraad.

Tabel 7.6: Doelpopulatie van de enquête, gewogen en ongewogen resultaten

	Aantal personen					
	Doelpopulatie ¹		Ongewogen resultaten		Gewogen resultaten	
	N	%	N	%	N	%
Vrouwen tussen 18 en 74 jaar	4 092 000	100,00	4 529	100,00	4 092 000	100,00
Vrouwen tussen 18 en 29 jaar	814 000	19,91	855	18,88	748 000	18,29
Vrouwen tussen 30 en 44 jaar	1 128 000	27,58	1 252	27,64	1 134 000	27,72
Vrouwen tussen 45 en 64 jaar	1 529 000	37,37	1 778	39,26	1 531 000	37,43
Vrouwen tussen 65 en 74 jaar	620 000	15,15	644	14,22	678 000	16,56
Vrouwen die in grote stadscentra (dichtbevolkte gebieden) wonen	1 376 000	33,61	2 058	45,44	1 266 000	30,93
Vrouwen die in steden en voorsteden (matig bevolkte gebieden) wonen	2 167 000	52,98	1 939	42,81	2 276 000	55,61
Vrouwen die in plattelandsgebieden (dunbevolkte gebieden) wonen	549 000	13,41	532	11,75	551 000	13,45
Mannen tussen 18 en 74 jaar	4 067 000	100,00	965	100,00	4 067 000	100,00
Mannen tussen 18 en 29 jaar	833 000	20,48	157	16,27	772 000	18,87
Mannen tussen 30 en 44 jaar	1 126 000	27,70	254	26,32	1 126 000	27,69
Mannen tussen 45 en 64 jaar	1 538 000	37,83	408	42,28	1 576 000	38,77
Mannen tussen 65 en 74 jaar	569 000	13,99	146	15,13	593 000	14,57
Mannen die in grote stadscentra (dichtbevolkte gebieden) wonen	1 363 000	33,51	512	53,06	1 273 000	31,31
Mannen die in steden en voorsteden (matig bevolkte gebieden) wonen	2 148 000	52,81	370	38,34	2 331 000	57,32
Mannen die in plattelandsgebieden (dunbevolkte gebieden) wonen	556 000	13,68	83	8,6	463 000	11,37

¹ Bron: Rijksregister op 01/07/2021.

Lijst van afkortingen

CAPI	Computer-Assisted Personal Interviews
CATI	Computer-Assisted Telephone Interviews
CAWI	Computer-Assisted Web Interviews
EU-GBV	"EU survey on gender-based violence against women and other forms of interpersonal violence" / EU-enquête over geweld tegen vrouwen en andere vormen van interpersoonlijk geweld
FRA	"European Union Agency for Fundamental Rights" / Europees Bureau voor de grondrechten
FWB	Federatie Wallonië-Brussel
GBV	"Gender-based violence" / Gendergerelateerd geweld
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse
IGVM	Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
IIS	Interfederaal Instituut voor de Statistiek
IPV	"Intimate partner violence" / Intiem partnergeweld
IWEPS	"Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique" / Waals Instituut voor evaluatie, toekomstverwachting en statistiek
WGO	Wereldgezondheidsorganisatie
ESS	Europees statistisch systeem
EU	Europese Unie

Lijst van tabellen

Tabel 2.1: Intiem partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest	15
Tabel 2.2: Overzicht van psychologisch geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest	17
Tabel 2.3: Frequentie van psychologisch geweld door intieme partner	18
Tabel 2.4: Ervaring met bedreigingen door een intieme partner waarmee mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven te maken hebben gehad	18
Tabel 2.5: Overzicht van fysiek geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest	20
Tabel 2.6: Overzicht van seksueel geweld door een intieme partner waarvan mannen en vrouwen minstens één keer in hun leven het slachtoffer zijn geweest	21
Tabel 2.7: Slachtofferschap bij vrouwen van psychologisch geweld door een intieme partner volgens bepaalde sociodemografische kenmerken	24
Tabel 2.8: Slachtofferschap van vrouwen voor fysiek geweld door een intieme partner volgens bepaalde sociodemografische kenmerken	26
Tabel 2.9: Seksueel geweld tegen vrouwen door hun intieme partner volgens bepaalde sociodemografische kenmerken	28
Tabel 2.10: Slachtofferschap van vrouwen voor intiem partnergeweld dat ze minstens één keer in hun leven hebben meegemaakt, volgens het gewest waar ze wonen	30
Tabel 3.1: Niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	33
Tabel 3.2: Overzicht van fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	34
Tabel 3.3: Bekendheid van de daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest..	36
Tabel 3.4: Daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	36
Tabel 3.5: Geslacht van de daders betrokken bij fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest...	37
Tabel 3.6: Herhaling van fysiek niet-partnergeweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	38
Tabel 3.7: Overzicht van seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	39
Tabel 3.8: Bekendheid van de daders betrokken bij seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	40
Tabel 3.9: Bekende daders betrokken bij seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	40

Tabel 3.10: Geslacht van de daders betrokken bij seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	41
Tabel 3.11: Herhaling van seksueel niet-partnergeweld waarvan vrouwen minstens één keer vanaf de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	42
Tabel 3.12: Slachtofferschap van vrouwen voor niet-partnergeweld dat ze vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer hebben meegemaakt, volgens bepaalde sociodemografische kenmerken	44
Tabel 3.13: Slachtofferschap van vrouwen voor niet-partnergeweld dat ze vanaf de leeftijd van 15 jaar minstens één keer hebben meegemaakt, volgens het gewest waar ze wonen	46
Tabel 4.1: Overzicht van ouderlijk geweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	48
Tabel 4.2: Frequentie van fysiek en psychologisch ouderlijk geweld waarvan mannen en vrouwen voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	49
Tabel 4.3: Dader betrokken bij fysiek en/of psychologisch geweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	50
Tabel 4.4: Blootstelling aan geweld tussen de ouders voor de leeftijd van 15 jaar (minstens één keer) en richting van het geweld	51
Tabel 4.5: Frequentie van blootstelling aan geweld tussen ouders voor de leeftijd van 15 jaar volgens de richting van het geweld	52
Tabel 4.6: Overzicht van seksueel geweld waarvan mannen en vrouwen minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar het slachtoffer zijn geweest	53
Tabel 4.7: Dader betrokken bij seksueel geweld tegen vrouwen voor de leeftijd van 15 jaar	54
Tabel 4.8: Frequentie van seksueel geweld en leeftijd waarop vrouwen jonger dan 15 jaar voor het eerst slachtoffer zijn van geweld	55
Tabel 4.9: Cumulatie van fysiek en/of psychologisch ouderlijk geweld dat mannen en vrouwen minstens één keer voor de leeftijd van 15 jaar hebben ondergaan en gezien/gehoord	57
Tabel 4.10: Cumulatie van psychologisch, fysiek en seksueel geweld dat mannen en vrouwen voor de leeftijd van 15 jaar hebben ondergaan	58
Tabel 4.11: Cumulatief slachtofferschap in de kindertijd en op volwassen leeftijd	60
Tabel 4.12: Slachtofferschap van mannen en vrouwen voor geweld dat ze voor de leeftijd van 15 jaar minstens één keer hebben meegemaakt, volgens het gewest waar ze wonen	61
Tabel 5.1: Overzicht van ervaringen van mannen en vrouwen met <i>stalking</i>	63
Tabel 5.2: Daders betrokken bij <i>stalking</i> van vrouwen	64
Tabel 5.3: Geslacht van daders betrokken bij <i>stalking</i> van vrouwen	65
Tabel 5.4: Maximumduur van <i>stalking</i> gemeld door vrouwelijke slachtoffers	66
Tabel 5.5: Maximumfrequentie van <i>stalking</i> gemeld door vrouwelijke slachtoffers	67
Tabel 5.6: Gedragsveranderingen bij vrouwelijke slachtoffers van <i>stalking</i> na hun meest recente ervaring met <i>stalking</i>	68

Tabel 5.7: Vrouwelijke slachtoffers van <i>stalking</i> volgens bepaalde sociodemografische kenmerken	70
Tabel 5.8: Vrouwelijks slachtoffers van <i>stalking</i> volgens het gewest waar ze wonen	71
Tabel 6.1: Overzicht van ervaringen van mannen en vrouwen met seksuele intimidatie op het werk	73
Tabel 6.2: Daders betrokken bij seksuele intimidatie van mannen en vrouwen	74
Tabel 6.3: Geslacht van de daders betrokken bij seksuele intimidatie van mannen en vrouwen op het werk.....	75
Tabel 6.4: Vrouwelijke slachtoffers van seksuele intimidatie op het werk volgens bepaalde sociodemografische kenmerken.....	77
Tabel 6.5: Kennis van maatregelen rond seksuele intimidatie op het werk	78
Tabel 6.6: Perceptie in verband met de frequentie van seksuele intimidatie op het werk.....	79
Tabel 6.7: Mannen en vrouwen die minstens één keer tijdens hun werkende leven het slachtoffer zijn geweest van seksuele intimidatie op het werk volgens het gewest waar ze wonen	79
Figuur 7.1: Schematische weergave van de fasen van gegevensverzameling in België.....	81
Tabel 7.1: Steekproeftrekking van de EU-GBV-enquête in België volgens gewest en geslacht	83
Tabel 7.2: Beschrijving van de verkregen aantallen per geslacht en per gewest, na opschoning en verwerking van de database.....	84
Figuur 7.2: Opbouw van het steekproefplan	85
Tabel 7.3: Voorbeeld van responspercentage en verwachte wegingsverhouding	86
Tabel 7.4: Responspercentage en wegingsverhouding voor vrouwen per gewest.....	86
Tabel 7.6: Doelpopulatie van de enquête, gewogen en ongewogen resultaten	88

2024